

Tämä on päätöksen verkkoversio, jossa on otettu huomioon henkilötietolain (523/1999) tavoitteet yksityisyyden suojasta siten, että päätöksestä on poistettu valittajina olevien yksityisten henkilöiden nimet.

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

PÄÄTÖS
Annettu julkipanon jälkeen
31.10.2016

DNr:o
YM2/5222/2015

ASIA Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavan I – Tuulivoima vahvistaminen

VAHVISTETTAVAKSI SAATETTU PÄÄTÖS

Etelä-Pohjanmaan liiton maakuntavaltuuston päätös 11.5.2015 Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaava I – Tuulivoima hyväksymisestä.

Maakuntakaava on saatettu maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 31 §:n mukaisesti ympäristöministeriön vahvistettavaksi 27.5.2015. Maakuntakaavan vahvistamiseen sovelletaan sen hyväksymishetkellä voimassa ollutta lainsäädäntöä.

Maankäyttö- ja rakennuslain 1.2.2016 voimaan tulleella muutoksella (28/2016) poistettiin maakuntakaavojen vahvistusmenettely ympäristöministeriössä. Muutokseen sisältyvän siirtymäsäännöksen mukaan ennen tämän lain voimaantuloa hyväksytyihin maakuntakaavoihin ja kuntien yhteisiin yleiskaavoihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaista vahvistus- ja muutoksenhakumenettelyä vain jos kaava on 200 §:n mukaisesti saatettu yleisesti tiedoksi ennen tämän lain voimaantuloa.

KAAVAN SISÄLTÖ

Vaihemaakuntakaava käsittää tuulivoimaloiden alueet, voimajohdot sekä luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeän alueen.

LAUSUNNOT

Sisäministeriö, puolustusministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, maa- ja metsätalousministeriö sekä liikenne- ja viestintäministeriö ovat antaneet maakuntakaavasta lausunnon.

Lisäksi valtiovarainministeriölle, työ- ja elinkeinoministeriölle sekä sosiaali- ja terveysministeriölle on varattu tilaisuus lausunnon antamiseen.

Kaavasta on antanut lausuntonsa myös Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Opetus- ja kulttuuriministeriöllä sekä puolustusministeriöllä ei ole huomautettavaa vaihemaakuntakaavasta.

Sisäministeriö

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on otettava huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja kiinnitettävä huomiota maakunnan oloista johdettuun erityisiin tarpeisiin. Lisäksi luonnonsuojeluohjelmien ja -päästösten samoin kuin luonnonsuojelulain mukaisten maisema-alueiden täytyy olla ohjeena kaavaa laadittaessa.

Erityisesti on kiinnitettävä huomiota

- maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen
- alueiden käytön ekologiseen kestävyys
- ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin
- vesi- ja maa-ainesvarojen kestäväan käyttöön
- maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin
- maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen; sekä
- virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys

Etelä-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa on otettu huomioon toimivien yhteysverkostojen ja energiahuollon kannalta tuulivoiman hyödyntämiseen soveltuvat alueet. Tuulivoimaloiden sijoittamisessa on tehty ei-alueanalyysi, jossa on otettu huomioon asutus ja muut toiminnot.

Sisäministeriö haluaa painottaa kuitenkin sitä, että maakuntakaavoissa otetaan tuulivoiman osalta huomioon vaikutukset ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen lähinnä melutason sekä visuaalisen häiriövaikutusten osalta. Sisäministeriön näkemyksen mukaan tuulivoimaloiden aiheuttamat onnettomuusvaarat tulisi ottaa paremmin huomioon, koska esim. talvella tuulivoimalan lavoista saattaa irrota jäätä, joka voi aiheuttaa ihmisille vahinkoja. Toinen, joskin ehkä pienen todennäköisyyden riski, on tuulivoimalan jarrumekanismin rikkoutuminen, jolloin vaarana on jopa lapojen rikkoutuminen ja lapojen osien lentäminen satojen metrien päähän. Kolmas vaara on tuulivoimaloiden tulipalovaara, jota ei yleensä mainita lainkaan. Sisäministeriön näkemyksen mukaan ihmiset eivät tiedosta riittävästi näitä tuulivoimaan liittyviä riskejä.

Sisäministeriö toteaa, että ihmisten tulisi tietää todelliset vaarat tuulivoima-alueilla ja siten välttää niiden lähellä liikkumista esim. talviaikana, koska tällöin on suuri mahdollisuus siihen, että jää saattaa aiheuttaa ihmisille vahinkoja.

Koska tuulivoima-alueiden vaikutukset esim. muuttolinnustoon otetaan huomioon, olisi kohutuullista, että vaikutukset ihmisten turvallisuuteen otettaisiin myös nykyistä kattavammin huomioon.

Maa- ja metsätalousministeriö

Maa- ja metsätalousministeriö ei näe toimialansa osalta estettä vaihemaakuntakaavan vahvistamiselle.

Ministeriö haluaa kuitenkin tuoda esille, että Etelä-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa tuulivoima-alueet sijoittuvat pääosin alueille, joiden nykyinen maankäyttömuoto on metsätalous tai turvetuotanto. Vaikutusten arvioinnissa ei ole arvioitu vaikutuksia alueen luonnonvaroihin tai alueella jo oleviin maankäyttömuotoihin, joten vaikutusten arviointi on tässä suhteessa puutteellinen.

Liikenne- ja viestintäministeriö

Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa lausuntonaan liikenne- ja viestintäministeriön, Liikenneviraston ja Liikenteen turvallisuusviraston puolesta seuraavaa:

Etelä-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaava täydentää edellistä, vuonna 2005 vahvistettua kokonaisuusmaakuntakaavaa osoittamalla maakunnalliset tuulivoiman tuotantoon soveltuvat alueet.

Kaavan vaikutukset lentoliikenteeseen

Tuulivoimalat muodostavat lentoesteitä ja siten niiden vaikutus lentoliikenteeseen ja -turvallisuuteen tulee selvittää. Ilmailulain (864/2014) 158 § edellyttää lentoestelupaa tuulivoimaloiden, niiden rakentamiseen tarkoitettujen nostureiden sekä mahdollisten muiden hankkeen kannalta tarpeellisten korkeiden esteiden pystytykseen ennen esteiden asettamista. Esteen pystyttäjä / omistaja hakee lupaa Liikenteen turvallisuusvirastolta, joka myöntää luvan esteen asettamiseen lupaehtojen mukaisesti, jottei lentoturvallisuus vaarannu tai ilmaliikenteen sujuvuus häiriinny. Lentoesteluvassa on esteen suurin ulottuma (enimmäiskorkeus) maanpinnasta esteen kohdalla. Este on merkittävä ja valaistava lentoestevaloin luvan ehtojen mukaisesti. Esteen asettajan tulee varmistaa lentoestelupamenettelyn mukaisesti, ettei lentoturvallisuudelle tai ilmaliikenteen sujuvuudelle aiheudu vaaraa taikka haittaa.

Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että Etelä-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa on selvitetty selkeästi tuulipuistojen mahdollisia vaikutuksia alueella sijaitsevien lentoasemien suhteen. Asiaan liittyen Liikenteen turvallisuusvirasto on lausunut Etelä-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta 17.7.2012. Kyseisessä lausunnossa esitetyt asiat on otettu huomioon nyt lausuttavana olevassa kaavaselostuksessa.

Kaavan vaikutukset maaliikenteeseen

Liikennevirasto on aiemmin antanut Etelä-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavaehdotuksesta lausunnon 8.1.2015, joka on otettu huomioon nyt lausuttavana olevassa 1. vaihemaakuntakaavaehdotuksessa. Liikenne- ja viestintäministeriö ja Liikennevirasto toteavat, että kaavan liikenteeseen kohdistuvat vaikutukset on kuvattu maaliikenteen osalta riittävästi.

Liikennevirasto kiinnittää kuitenkin vielä huomiota siihen, että yksittäisten tuulivoimaloiden sijoitussuunnittelussa erityisesti tuulivoiman alueiden 5, 7, 19 ja 20 osalta tulee ottaa huomioon riittävät turvalliset etäisyydet yksittäisten tuulivoimaloiden ja maantien välillä.

Kaavan muut vaikutukset

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää myönteisenä sitä, maakunnassa on varattu tuulivoimala-alueita, jotta energiaa voidaan tuottaa entistä kestävämmällä tavalla. Tuulivoimala-alueiden vaikutuksia on arvioitu varsin kattavasti. Vähäisemmälle huomiolle ovat kuitenkin jääneet tuulivoimaloiden vaikutukset potentiaalsiin hiljaisiin alueisiin. Hiljaisten alueiden huomioiminen hyvissä ajoin edesauttaa niiden säilymistä jatkossakin, ja olisi siten osa pitkällä tähtäimellä tehtävää kokonaisvaltaista suunnittelua, jossa uusiutuvaan energiaan perustuvaa energiataloutta palvelevat ratkaisut eivät uhkasi laadukasta elinympäristöä.

Liikenne- ja viestintäministeriö ja Liikenteen turvallisuusvirasto haluavat myös kiinnittää huomiota siihen, että tuulivoimaloiden lentoestevalot saatetaan joskus kokea häiritsevinä. Näitä vaikutuksia ei kirjattu esimerkiksi kohdassa 8.12., jossa arvioidaan tuulivoimaloiden mahdollisesti aiheuttamia vaikutuksia asukkaille ja yhteisöille.

Edellä mainituilla perusteilla liikenne- ja viestintäministeriö, Liikennevirasto ja Liikenteen turvallisuusvirasto puoltavat kaavan vahvistamista.

VALITUKSET

Valittajat

Maakuntavaltuuston päätöksestä ovat valittaneet:

1. valittaja A asiakumppaneineen
2. valittaja B asiakumppaneineen
3. valittaja C
4. valittaja D asiakumppaneineen
5. valittaja E asiakumppaneineen

Valitusten sisältö

1. valittaja A asiakumppaneineen

Valittajat vaativat, että maakuntavaltuuston päätös hyväksyä maakuntakaava kumotaan tai minimivaatimuksena jäljempänä valituksessa esitetyt alueet poistetaan kaavasta.

Perusteluinaan valittajat esittävät muun muassa seuraavaa:

Valittajat pyytävät kunnioittavasti kumoamaan Etelä-Pohjanmaan maakuntavaltuuston 11.5.2015 tekemän päätöksen (§ 12) koskien Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan, vaihekaava I -tuulivoimakaavan kaavaehdotuksen hyväksymistä.

Vaatimukset

- 1) Valittajat vaativat Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan, vaihekaava I -tuulivoimakaavan kumoamista jäljempänä esitettyin perustein.
- 2) Minimivaatimuksena valittajat vaativat jäljempänä esitettyjen alueiden poistamista kaavasta.

Perusteet

- 1) Virheellinen menettelytapa

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan, vaihekaava I -tuulivoimakaavan kaavaehdotus on hyväksytty, ts. päätös syntynyt virheellisessä järjestyksessä, sillä täydennettyä kaavaehdotusta ei kuultu ja laitettu uudelleen nähtäville maankäyttö- ja rakennuslain (MRL:n) sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksen (MRA:n) mukaisesti. Osallisten kuuleminen oli puutteellista, eikä kaavaehdotusvaiheessa tehtyjä muistutuksia tai mielipiteitä todella otettu huomioon kaavaprosessissa.

Etelä-Pohjanmaan liiton, maakuntavaltuuston pöytäkirjan 1/2015 mukaan tuulivoimakaavan ehdotusta on käsitelty seuraavasti maakuntahallituksessa ja -valtuustossa:

12 § Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava, vaihekaava I -tuulivoima, kaavaehdotus Mhall
20.4.2014 § 46

Tuulivoiman tuotantoa Etelä-Pohjanmaan maakunnassa ohjaava I vaihemaakuntakaava on valmistunut. Kaava koostuu kaavakartasta ja sitä täydentävästä kaavaselostuksesta.

Ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelun jälkeen kaavakarttaan ja -selostukseen tehtyjen muutosten johdosta maakuntahallitus päätti kokouksessaan 16.2.2015 § 16 kuulla MRA 32§ mukaisesti erikseen niitä maanomistajia, joiden yksityistä etua muutokset koskivat.

Päätöksen mukaisesti maanomistajille lähetettiin yhteensä 650 kirjettä. Palaute pyydettiin antamaan 17.4.2015 mennessä. Kooste maanomistajilta saadusta palautteesta ja niihin annettavista vastineista esitellään maakuntahallitukselle kokouksessa.

Kaavaehdotus on liitteinä § 46 A ja B maakuntahallitukselle.

Mj:n päätösehdotus [hyväksytty]:

Maakuntahallitus päättää hyväksyä maakuntakaavan ehdotusvaiheessa maanomistajien kuulemisesta saatujen muistutusten vastineet sekä esittää maakuntavaltuustolle, että se:

- hyväksyy maakuntakaavan 1 vaiheen kaavakartan, merkinnät ja määräykset sekä selostuksen,
- saattaa maakuntakaavan hyväksymisen ympäristöministeriön vahvistettavaksi [...]

Mvalt 11.5.2015 § 12

Mh:n päätösesitys [hyväksytty]:

Maakuntavaltuusto päättää

- hyväksyä maakuntakaavan I vaiheen kaavakartan, merkinnät ja määräykset sekä selostuksen (liitteet § 12 A ja B),
- saattaa maakuntakaavan hyväksymisen ympäristöministeriön vahvistettavaksi [...]

Maakuntahallituksen kokous asiasta on kuitenkin ollut 20.4.2015 maakuntahallituksen pöytäkirjan 4/2015 mukaan [7], joten maakuntavaltuuston pöytäkirja 1/2015 on tältä osin virheellinen.

Pöytäkirja ei kerro kaavaehdotuksen aiemmasta käsittelystä eli kaavavalmistelua ei ole kuvattu läpinäkyvästi tai selkeästi tapahtuneen mukaan. Kaavaehdotuksen nähtävillesäilyminen ja prosessi nähtävillesäilymisen jälkeen on edennyt seuraavasti:

Maakuntahallitus päätti kokouksessa 17.11.2014 hyväksyä kaava-asiakirjat kaavaehdotukseksi ja asettaa kaavaehdotuksen nähtävillesäilymisen 1.12.2014–9.1.2015, pöytäkirjan 11/2014 mukaisesti [8]:

137 § Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava, vaihekaava I - Tuulivoima, ehdotuksen hyväksyminen

Etelä-Pohjanmaan I vaihemaakuntakaavan laadinta on edennyt ehdotusvaiheeseen. Etelä-Pohjanmaan voimassa olevaa maakuntakaavaa täydennetään tuulivoimapiustoiksi soveltuvien alueiden osalta. Maakuntahallitus on saattanut maakuntakaavan vireille 18.4.2011 (§ 58). Kaavan valmisteluaineisto on ollut nähtävillä 11.6.–1.8.2012 (Mhall 28.5.2012 § 98). Kaavaehdotus on valmisteltu osallistumis- ja arviointisuunnitelman, maakuntahallituksen 22.10.2012 (§ 55) valmisteluvaiheen palautteeseen antaman vastineen sekä maakuntahallituksen päätösten (Mhall 25.3.2013 § 38 ja Mhall 26.8.2013 § 129) mukaisesti.

Maakuntakaavaehdotuksen ratkaisu koostuu yhteensä 24 tuulivoimatuotannon jatkosuunniteluun soveltuvasta alueesta. Ratkaisu osoittaa vähintään 10 voimalaitosta käsittävät tai muuten seudullisesti merkittäväksi arvioidut tuulivoima-alueet.

Maakuntakaavaehdotuksessa esitetään annettavaksi kaikkien tuulivoima-alueiden jatkosuunnittelua koskevia yleisiä suunnittelumääräyksiä sekä aluekohtaisia erityisiä suunnittelumääräyksiä. Kaavaehdotus koostuu kaavakartasta, kaavamerkinnöistä ja -määräyksistä sekä kaavaratkaisua perustelevasta kaavaselostuksesta ja selvitysasiakirjoista.

Maakuntakaavakartta, maakuntakaavan kaavaselostus, päivitetty osallistumis- ja arviointisuunnitelma sekä kaavan vaikutuksia selventävä teemakartta ovat liitteinä § 137 A, B, C ja D maakuntahallitukselle. Keskeiset taustaselvitykset ovat liitteinä § 137 E, F, G, H, I, J ja K maakuntahallitukselle. [...]

Mj:n muutettu päätösehdotus [hyväksytty]:

Maakuntahallitus päättää hyväksyä laaditut kaava-asiakirjat Etelä-Pohjanmaan I vaihemaakuntakaavan ehdotukseksi, asettaa vaihemaakuntakaavaehdotuksen MRL 65 §:n sekä MRA 12 §:n mukaisesti nähtävillä 1.12.2014–9.1.2015 väliseksi ajaksi, pyytää ehdotuksesta lausunnot MRA 13 §:n edellyttämiltä tahoilta, sekä oikeuttaa liiton toimiston tekemään kaava-asiakirjoihin väheisiä teknisiä korjauksia ennen nähtävillä panoa.

Lisäksi maakuntahallitus totesi, että Rajamäenkylän tuulipuistohankkeen maanomistajilta on tullut maakuntahallitukselle osoitettu muistio perusteluineen koskien ao. tuulipuiston rajausta ja että muistiossa esitetyt näkökohdat käsitellään muiden kaavaehdotuksesta saatavien muistutusten yhteydessä.

Kaavaehdotuksen nähtävilläoloaikana Etelä-Pohjanmaan maakunnan jäsenillä ja osallisilla oli tilaisuus esittää mielipide (muistutus) asiassa. Etelä-Pohjanmaan liiton s-postitse antaman tiedon mukaan jatkoaikaa tähän sai lähinnä vain "kuntien hallitusten kokousaikataulujen perusteella", sillä "monissa kunnissa lausunnoista päättää hallitus ja ne kokoontuvat vasta 9.1.2015 jälkeen". Mm. Isojoen kunta päätti lausunnostaan Rajamäenkylän sääksen suojavyöhykettä koskien 12.1.2015. Kuntalaisille varsinaista jatkoaikaa ei annettu.

S-postitiedon mukaan saatu palaute ja vastineet käsiteltiin viranomaisneuvotteluissa 5.2.2015, jossa olivat läsnä Etelä-Pohjanmaan liiton lisäksi Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo, Metsähallitus, Museovirasto, Puolustusvoimat, Ympäristöministeriö, sekä Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Keski-Suomen liitot. Tämän jälkeen valmistellun asian käsitteli kaavan ohjausryhmä 9.2.2015.

Maakuntahallituksen pöytäkirjan 2/2015 [14] mukaan kaavaehdotuksesta tuli runsaasti palautetta ja palautteesta muutostarpeita:

16 § Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava, vaihekaava I, tuulivoima. Ehdotuksen lausunnot ja muistutukset

Mhall 16.2.2015 § 16

Maakuntakaavan ehdotus oli nähtävillä maakuntahallituksen päätöksen mukaisesti 1.12.2014–9.1.2015. Nähtävillä olosta kuulutettiin sanomalehdissä, internetissä ja Etelä-Pohjanmaan liiton sekä kuntien ilmoitustauluilla. Ehdotusta esiteltiin kolmessa yleisötilaisuudessa: Kauhajoella 4.12., Ilmajoella 9.12. ja Alajärvellä 11.12.2014. Kaavaehdotusta ja siitä saatua palautetta on nähtävillä olon jälkeen käsitelty 5.2.2015 pidetyssä II viranomaisneuvottelussa sekä kaavan ohjausryhmässä 9.2.2015.

Nähtävillä olo tuotti yhteensä 64 lausuntoa tai muistutusta:

- Kunnat 12 lausuntoa,
- Maakuntaliitot 4 lausuntoa,
- Muut viranomaiset 9 lausuntoa,
- Elinkeinoelämä ja yhdistykset 9 muistutusta,
- Yksityiset 30 muistutusta (380 allekirjoittajaa).

Maakuntakaavan valmistelijat ovat käyneet palautteen läpi ja muodostaneet niihin vastineet niiltä osin kuin palautteessa on ollut kritiikkiä tai muutosehdotuksia. Lausunnot ja muistutukset on koottu liitteiksi § 16 A-H maakuntahallitukselle. Kooste palautteesta ja niihin annetuista vastineista on liitteenä § 161 maakuntahallitukselle.

Kaavaehdotuksesta saadun palautteen tärkeimmät muutostarpeet ovat perustuneet pohjavesi-alueiden suojeluun, maisemavaikutusten pienentämiseen sekä luontoon ja ihmisiin kohdistuvien haittojen pienentämiseen. Näillä perusteilla yhteensä 12 tuulivoima-aluetta esitetään pienennettäväksi. Lisäksi joidenkin tuulivoimaloiden alueiden osalta tiukennetaan suunnittelumääräyksiä. Myös kaavaselostukseen tehdään täsmennyksiä. Muutokset esitellään yksityiskohtaisemmin hallituksen kokouksessa.

Kaavaehdotuksesta saadun palautteen lisäksi kaavaehdotusta on tarvetta muuttaa kaavan Natura-vaikutusten arvioinnista saadun palautteen vuoksi, koska palaute ei ehtinyt vaikuttamaan nähtävillä olleeseen kaavaehdotukseen. Arvioinnista saatiin lausunnot Keski-Suomen ja Etelä-Pohjanmaan ELY -keskuksilta sekä Metsähallitukselta. Lausuntojen mukaan laadittujen Natura-vaikutusten arviointien tulokset eivät takaa niiden luontoarvojen säilymistä, joiden vuoksi arvioinnin kohteena olleet Natura-alueet on perustettu. Palautteen pohjalta Etelä-Pohjanmaan liitto rajasi uudelleen Konttisuon, Korkeamaan ja Savonnevan tuulivoimaloiden alueita sekä rajasi Rourunkankaan ja Vöyrinkankaan osalta tuulivoimaloiden enimmäislukumäärää. Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Suomen ELY-keskukselta sekä Metsähallitukselta on pyydetty kannanottoa muutosten riittävyyteen 25.2.2015 mennessä. [...]

Maakuntakaavaan tarvittavien muutosten voidaan katsoa olevan MRA 32 §:n tarkoittamia olennaisia muutoksia. Etelä-Pohjanmaan liitto tulkitsee asetusta siten, että uudelleen nähtäville pannon sijaan on tarpeen kuulla niitä kaavan osallisia, joita kaavan muutokset koskevat. Osallisiksi katsotaan ne maanomistajat, joilla ehdotusvaiheessa oli kaavan mahdollistama oikeus tuulivoimaloiden rakentamiseen, mutta jotka jäävät maakuntakaavan uusien tuulivoima-alueiden rajojen ulkopuolelle.

Käsittely: Käydyn laajan keskustelun jälkeen maakuntajohtaja teki muutetun päätösehdotuksen. Mj:n muutettu päätösehdotus [hyväksytyt]:

Maakuntahallitus päättää merkitä tiedoksi kaavaehdotuksesta saadun palautteen, hyväksyä ehdotuksesta annetut vastineet kaavaehdotuksen jatkovalmistelun pohjaksi ja toimitettavaksi lausuntojen sekä muistutusten lähettäjille muilta osin paitsi Voltin tuulivoima-aluetta koskevien vastineiden osalta, jotka muutetaan niin, että ao. alue poistetaan maakuntakaavan tuulivoima-alueista. Lisäksi kuullaan erikseen niitä osallisia, joiden etua maakuntakaavaehdotuksen muutokset koskevat. [...]

Maakuntahallitus päätti siis runsaan palautemäärän vastineista, tehtävistä muutoksista ja rajoitetusta kuulemisesta 16.2.2015 laajan keskustelun jälkeen.

Etelä-Pohjanmaan liiton etukäteen antaman tiedon mukaan tämän jälkeen yhteystietonsa jättäneille "aletaan postittamaan päätöksiä tiedoksi". Vastineiden valmistelu oli kuitenkin kysyttäessä kesken vielä 2.3.2015.

Maakuntahallituksen kokouksesta (16.2.2015) oli netissä kuitenkin jo pöytäkirja 2/2015 ja liitteitä, mutta tärkeimmän eli kaavakartan, ts. varsinaisen kaava-asiakirjan C eli "Tuulivoimakava_tulostus_valmis.pdf" tiedoston linkki ei toiminut. Kysyttäessä Etelä-Pohjanmaan liitto ilmoitti, että "kaikki kaavan valmisteluaineisto pitäisi löytyä meidän julkisilta internet-sivuiltamme, osoitteesta: <http://www.epliitto.fi/?page=maakuntakaava>". Kaavakartasta noilla julkisilla sivuilla oli

kuitenkin vain kaavaehdotuksen versio 17.11.2014, vaikka kaavakartta oli olennainen osa dokumentteja [ks. edellä linkki 8, § 37].

Kunnan jäsenillä tai osallisilla ei ollut ts. mahdollisuutta lausua mielipidettä kaavakarttaan tehdystä muutoksista, koska ne eivät olleet julkisesti nähtävillä, eikä niitä saanut tiedustelemallaan.

Kaavaehdotusta siis muutettiin myös kaavan Natura-vaikutusten arvioinnista saadun palautteen vuoksi. Etelä-Pohjanmaan liitto rajasi uudelleen viiden tuulivoima-alueen rajauksia tai enimmäislukumääriä. Natura-arvioinnin täydennykselle annettiin aikaa 25.2.2015 asti.

Maakuntahallitus jatkoi kaavaehdotuksen käsittelyä Natura-arvioinnin täydennyksellä 16.3.2015:

33 § Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaava I, tuulivoima, Natura-arvioinnin täydennys

Vaihemaakuntakaavasta tehdyn Natura-vaikutusten tarveharkinnan tulosten pohjalta yhteensä viiden tuulivoimaloiden alueen osalta tehtiin Luonnonsuojelulain 66 § mukainen Natura-vaikutusten arviointi. Arvioinnista saatiin lausunnot lausuntoajan puitteissa Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Suomen ELY -keskuksilta sekä Metsähallitukselta. Kaavaprosessin aikataulusta johtuen kaavaehdotus jouduttiin asettamaan nähtäville ennen Natura-arvioinnin lausuntoajan päättymistä.

Natura-arvioinneista saadut lausunnot otettiin huomioon yhdessä kaavaehdotuksesta saatujen lausuntojen kanssa, mistä maakuntahallitus teki päätöksen kokouksessaan 16.2.2015 § 16. [...] Natura-arvioinnista saatujen lausuntojen pohjalta jouduttiin kuitenkin laatimaan myös Natura-arvioinnin päivitys, jossa tuulivoima-alueiden vaikutuksia Natura-alueiden perusteina oleviin luontoarvoihin on tarkasteltu supistettujen aluerajauksien sekä tarkentuneiden voimalamäärien pohjalta myös yhteisvaikutukset huomioiden. Päivityksen tulokset osoittavat, että merkittävien vaikutusten raja tulisi uusien rajauksien myötä alittumaan kaikkien tuulivoima-alueiden osalta. Natura-arvioinnin päivitys on nähtävillä kokouksessa.

Etelä-Pohjanmaan liitto on saanut määräaikaan mennessä päivitystä koskevat lausunnot Metsähallitukselta ja Etelä-Pohjanmaan ELY -keskukselta. Niiden mukaan viranomaiset ovat edelleen tyytymättömiä arvioinnin tuloksiin Kurikassa sijaitsevan tuulivoima-alueen 5 (Rourunkangas) ja Kauhajoella sijaitsevan tuulivoima-alueen 2 (Vöyrinkangas) osalta.

Saadut lausunnot esitellään kokouksessa.

Rourunkankaan tuulivoima-aluetta jo on supistettu merkittävästi kaavaehdotuksesta saadun palautteen perusteella sen läntisiltä osiltaan maakuntahallituksen päätöksellä 16.2.2015 § 16. Tämän voidaan katsoa olevan riittävä toimenpide Natura-vaikutusten pienentämiseksi läheisen Kurpannevan Natura-alueen suojeluarvoihin nähden.

Lausuntojen pohjalta liiton toimistossa on valmisteltu ehdotus Vöyrinkankaan tuulivoima-alueen (nro 2) edelleen supistamiseksi siten, että Etelä-Pohjanmaan ELY -keskuksen ja Metsähallituksen kanta tulee riittävällä tavalla otetuksi huomioon. Vöyrinkankaan tuulivoima-alueesta tulisi rajata pois sitä halkovan voimalinjan itäpuoleinen osa. Jäljelle jäävä läntinen osa mahdollistaa noin 12–15 voimalan kokoisen tuulivoima-alueen rakentamisen. Ehdotuksen tarkempi raja-alue esitellään kokouksessa.

Mj:n päätösehdotus [hyväksytty]:

Maakuntahallitus päättää hyväksyä kaavaehdotukseen tehtävän muutoksen tuulivoima-alueen 2 (Vöyrinkangas) osalta sekä kuulla erikseen niitä osallisia, joiden yksityistä etua muutokset koskevat.

Kuten edellä, osallisilla ei ollut edelleenkään mahdollisuutta esittää mielipiteitä tehtäviä/tehtävistä muutoksista. Viranomaiset eivät olleet muutoksiin tyytyväisiä Kurikan Rourunkaan alueen osalta.

Maakuntahallitus jatkoi kuitenkin rajoitetun kuulemisen kautta 17.4.2015 mennessä saatujen maanomistajien mielipiteiden ja vastineiden käsittelyä 20.4.2015:

46 § Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava, vaihekaava I -tuulivoima, kaavaehdotus

Tuulivoiman tuotantoa Etelä-Pohjanmaan maakunnassa ohjaava I vaihekaava on valmistunut. Kaava koostuu kaavakartasta ja sitä täydentävästä kaavaselistuksesta.

Ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelun jälkeen kaavakarttaan ja selostukseen tehtyjen muutosten johdosta maakuntahallitus päätti kokouksessaan 16.2.2015 § 16 kuulla MRA 32§ mukaisesti erikseen niitä maanomistajia, joiden yksityistä etua muutokset koskivat.

Päätöksen mukaisesti maanomistajille lähetettiin yhteensä 650 kirjettä. Palaute pyydettiin antamaan 17.4.2015 mennessä. Kooste maanomistajilta saadusta palautteesta ja niihin annettavista vastineista esitellään maakuntahallitukselle kokouksessa.

Kaavaehdotus on liitteinä § 46 A ja B maakuntahallitukselle.

Mj:n päätösehdotus [ja päätös]:

Maakuntahallitus päättää hyväksyä maakuntakaavan ehdotusvaiheessa maanomistajien kuulemisesta saatujen muistutusten vastineet sekä esittää maakuntavaltuustolle, että se:

- hyväksyy maakuntakaavan I vaiheen kaavakartan, merkinnät ja määräykset sekä selostuksen,
- saattaa maakuntakaavan hyväksymisen ympäristöministeriön vahvistettavaksi [...]

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen (MRA) 32 §:ssä todetaan:

”Jos kaavaehdotusta on olennaisesti muutettu sen jälkeen, kun se on asetettu julkisesti nähtäville, se on asetettava uudelleen nähtäville. Uudelleen nähtäville asettaminen ei kuitenkaan ole tarpeen, jos muutokset koskevat vain yksityistä etua ja niitä osallisia, joita muutokset koskevat, kuullaan erikseen. ”

Kuten Etelä-Pohjanmaan liitto itsekin toteaa [14], ”maakuntakaavaan tarvittavien muutosten voidaan katsoa olevan MRA 32 §:n tarkoittamia olennaisia muutoksia”. Sen sijaan liiton tulkinta asetuksesta, ts. siitä, että uudelleen nähtäville panon sijasta olisi tarpeen kuulla vain niitä maanomistajia, joilla ehdotusvaiheessa oli kaavan mahdollistama oikeus tuulivoimaloiden rakentamiseen, mutta jotka jäävät maakuntakaavan uusien tuulivoima-alueiden rajausten ulkopuolelle, on virheellinen.

Muuttunut ja täydennetty kaavaehdotus olisi pitänyt kuuluttaa ja laittaa uudelleen nähtäville, jotta kaikilla maanomistajilla ja rajanaapureilla, joihin muutokset vaikuttavat, olisi ollut halutesaan mahdollisuus ilmaista mielipiteensä. Se, että näin ei menetelty, rikkoo maanrakennuslain (MRL:n) ja -asetuksen (MRA:n) lisäksi ainakin naapuruussuhdelakia ja kansalaisten (kunnan jäsenten ja osallisten) yhdenvertaista kohtelua.

Joulukuun 1. päivänä 2014 nähtävillä laitetusta kaavaehdotuksesta tammikuun 2015 alkuun mennessä annettuihin mielipiteisiin saatiin vastineet vasta huhtikuun 2015 lopussa.

Maakuntavaltuusto hyväksyi muuttuneen kaavaehdotuksen kokouksessa 11.5.2015. Tällä välin kaavaehdotukseen oli tullut kuitenkin monia muutoksia, eikä prosessissa kuultu lainkaan niitä, joita lähemmäs tuulivoima-alueita rajattiin tai niitä, joiden asumiseen, elämiseen, omistamiseen, työntekoon tai harrastamiseen tuulivoima-alueiden rajauksilla on vaikutusta, myös taloudellista vaikutusta.

Muuttunut kaavakartta ei ole vielä - valitusajan kohta umpeuduttua - nähtävillä kyseisen kokouksen pöytäkirjan materiaalien yhteydessä, vaan eri paikassa karttojen alla Etelä-Pohjanmaan liiton sivuilla (ks. kohta 5). Mielipiteen (muistutuksen) 17.11.2014 kaavaehdotuksesta jättäneille pöytäkirjan ote, tai päivitetty kaavakartta, on lähetetty postitse ainoastaan erikseen pyytämällä.

2) Puutteellinen linnustaselvitys, linnusto, monimuotoisuus

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava perustuu puutteelliseen linnustonselvitykseen. Linnustonselvityksen tiedot perustuvat osittain kahden alueen lintuyhdistyksen, Suupohjan ja Suomenselän lintutieteellisen yhdistyksen harrastajien, tietoihin. Osa maakuntakaavan linnustotiedoista perustuu kuitenkin eri tuulivoimahankkeiden yhteydessä konsulttityhtiöiden hankkimaan tietoon.

Selvityksen linnustotiedot maakunnan alueelta ovat hyvin heterogeenisiä ja joidenkin alueiden osalta vajavaisia, eikä eri alueiden linnustotietoja voi verrata tai niiden perusteella tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä. Esim. linnustovaikutusten kuvassa 2 lintujen muuttoa näkyy vain Suupohjan alueella - koska vain se on Suupohjan lintutieteellisen yhdistyksen toiminta-alueetta Etelä-Pohjanmaan liiton linnustonselvityksessä on kuitenkin täysin selvittämättä, missä ja millaista lintujen muutto on kaikkialla muualla maakunnassa. Osittainen selvitys ja kuvan 2 kartta ei siten anna totuudenmukaista kuvaa asiasta.

Edelleen lintuyhdistysten tietoja käytettäessä olisi pitänyt ymmärtää, että tiedot perustuvat jäsentensä harrastuneisuuteen, ts. harrastustoimintaan. Tämän vuoksi toisilta alueilta havaintoja on kertynyt vuosien mittaan runsaammin, toisilta taas liian vähän tai ei lähes lainkaan, jos alue ei ole esim. sijaintinsa vuoksi harrastuksen keskiössä - silti näillekin alueille tai niiden yli muuttaa ja niillä esiintyy ja pesii niin lintuja kuin muitakin eläimiä - harrastustoiminnasta riippumatta.

Jonkin verran tietoja on täydennetty myös Tiira-lintutietokannan tiedoilla. Sinne ei kuitenkaan kirjata kaikkia tehtyjä lintuhavaintoja, edes salattuina, esim. petolintujen pesien suojelemiseksi, vaan osa tehdyistä havainnoista on ainoastaan harrastajien tai alueen asukkaiden tiedossa.

Etelä-Pohjanmaan liiton olisi ehdottomasti pitänyt tehdä lintujen linnustonselvitys koko maakunnan alueelta perusteellisemmin ja kattavasti sekä selvittää lintujen tärkeät muuttoreitit, levähdys- ja ruokailupaikat ja reviirit.

Esimerkiksi Kurikan Luovan peltoaukeat ovat tärkeitä joutsenten levähdys- ja ruokailupaikkoja muuttomatkoilla. Kurikan Kukkookallio-Möhkälemaan alue sijaitsee vain noin 10 km:n päässä tästä alueesta, jolle joutsenet lentävät juuri tuulivoima-alueeksi suunnitellun alueen suunnasta. Luovan alueelta on dokumentoitu havainto mm. 60 joutsenen parvesta lokakuussa 2013 ja 15 joutsenesta marraskuussa 2014. Samoin Kukkookallio-Möhkälemaan toisella puolen Kärpäskylässä on joutsenten levähdys- ja ruokailupaikka ja mm. vuodelta 2013 dokumentoitu havainto 15 joutsenen parvesta. Määrät ovat merkittäviä Kurikan joutsenpelloilla - hyviä alueita joutsenten tarkkailuun Kurikka-Jurvassa on vain noin 4-5 kpl. Etäisyys Kukkookallio-Möhkälemaan tuulivoima-alueesta näihin joutsenten kerääntymäalueisiin on aivan liian pieni. Suunniteltu tuulivoi-

ma-alue on näiden lintualueiden välissä - ja sen välittömään läheisyyteen on suunnitteilla myös ns. pienet Ponsivuoren, Susivuoren ja Pirttimaan hankkeet.

Toisena esimerkkinä Kristiinankaupungin Dagsmarkin ja Karijoen väliset, maakuntarajalla sijaitsevat Alakylän/Alakujan pellot, jotka ovat muodostumassa ja olivat jo keväällä 2014 hanhien tärkein levähdysalue koko Suupohjan alueella, Huhtikuun alun linturetkellä tarkkailtavana oli lähes parituhatta hanhea, pääosin uhanalaisia metsähanhia, joukossa joitain lyhytnokkahanhia, tundrahanhia ja joutsenia. Levähdysalueet ovat niille erityisen tärkeitä kevään ravintotankkauspaikkoja, sillä ne aloittavat pesintänsä sen ravinnon turvin, jonka ne onnistuvat keräämään ennen siirtymistä pesimäalueille. Etelä-Pohjanmaan kautta muuttavat hanhet pesivät pääasiassa Lapissa ja Itä-Suomen soilla. Muuttoaikaan ne lentävät päivittäin edestakaisin ruokailu- ja yöpymispaikkojen väliä.

Dagsmarkin ja Karijoen välisillä pelloilla ruokailevia hanhia ja joutsenia uhkaavat peltojen välittömässä läheisyydessä sijaitsevat Etelä-Pohjanmaan Rajamäenkylän, maakuntarajan ylittävien Lapväärtti-Lakiakankaan ja Mikonkeitaan sekä Pohjanmaan puolisen Dagsmark-Pyhävuoren tuulivoima-alueet. Näiden lisäksi Pohjanmaan puolella sijaitsevat Kristiinankaupungin Piolahden, Härkmeren, Uttermossan ja Metsälän tuulivoimahankkeet sekä Etelä-Pohjanmaan puolella Karijoella Kakkorin ja Perkiön ns. pienet hankkeet, ja vielä maakuntakaavaan merkitty Kauhajoen Mustaisnevan tuulivoima-alue noin 15 km:n päässä. Tilanne on täysin kestävä Suupohjan parhaimman hanhien levähdysalueen kannalta. Tuulivoimaloita on em. yhdessätoista, osin kah-tia jaetussa hankkeessa tulossa tämän lintualueen lähiympäristöön yli 300 kappaletta.

Kysyttäessä 5.6.2014 Isojoki-Karjoki-alueen Rajamäenkylän hankkeen linnustovaikutuksista ja Etelä-Pohjanmaan liiton tekemästä linnustovaikutusten tiedostosta (luonnos 2013) liitto vastasi:

”Rajamäenkylän osalta tilanne on ollut vähän hankala, koska alue tuli mukaan maakuntakaava-tarkasteluun kovin myöhään. Olemme olleet mukana rahoittamassa alueelta tehtäviä linnustoselvityksiä, joista olemme juuri äskettäin saaneet tiedot kevätmuuton osalta. Lisäksi olemme selvittämässä alueelta tuulivoimaloille herkkien lajien pesäpaikoista. Näillä tiedoilla todennäköisesti pärjäämme maakuntakaavan valmistelussa. Laajemmat Rajamäenkylän alueen linnustoselvitykset julkaistaan varmaan siinä vaiheessa kun hankkeen ympäristövaikutusten arviointi tulee lausunnoille - todennäköisesti syksyn mittaan.

Todennäköisesti tulemme päivittämään liiton omaa linnustoraporttia näiltä osin kesän ja alkusyksyn aikana. Kevätmuuton seurannan tuloksista sen verran, että niiden mukaan alue ei näyttäisi olevan erityisen merkittävä läpikulku- tai levähdysalue muuttavan linnuston osalta. ”

Vastauksesta voi päätellä mm., että Etelä-Pohjanmaan liiton linnustoselvitys perustuu ainakin Rajamäenkylän osalta kyseisen hankkeen YVA-selvitykseen, siis yksittäisen hanketoimijan konsulttiyhtiön tietoihin!

Alla olevaan tarkennukseen

”Tarkoitin edellä, että olen erittäin huolissani linnuston puolesta Etelä- Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakunnissa, sillä niissä on varattu kokonaisuutena tuulivoimala-alueiksi todella paljon alueita. Mm. juuri tämä Rajamäenkylän alue sijaitsee eteläisen Pohjanmaan parhaimmilla lintupaikoilla, joilla olin itsekkin tarkkailemassa ja valokuvaamassa lintuja tänä keväänä. Tuhansine lintuineen se oli koko Suupohjan merkittävin hanhien levähdysalue tänä keväänä. ”

Etelä-Pohjanmaan liitto vastasi 18.6.2014:

”Suhteessa viestiisi on mielenkiintoista, että konsultilta saatujen tietojen mukaan Rajamäenky-
län puiston kevätmuuton tarkkailun tuloksena havaittiin 24.3.–6.5. välisenä aikana yhteensä 199
muuttavaa hanhea, joista pääosa oli metsähanhia. Me joudumme tietenkin ensi kädessä teke-
mään maakuntakaavoitusta näiden selvitysten antamien tietojen pohjalta.

Lintuharrastajien keräämä tieto voi tuoda kuitenkin arvokasta täydennystä selvitysten tuotta-
maan tietoon. Tietysti se edellyttää, että muutosta saadut havainnot ovat hyvin dokumentoitu-
ja.”

Huhtikuun 3. päivänä 2014 tehty linturetki Dagsmarkin ja Karijoen välisille Alakylän/Alakujan
pelloille oli pelkkä harrastusretki ja kuvat otettu vain harrastustarkoituksessa. Linnut olivat ol-
leet alueella jo ennen retkeä ja kevätmuutto jatkui sen jälkeenkin. Silti jo lähteen 25 kuvista ja
tekstistä pitäisi käydä selkeästi ilmi hanhien suuri määrä. Retkellä oli useita muitakin osallistujia,
jotka tarkkailivat ja kuvasivat lintuja pokkarikameroillaan ym., joten tarvittaessa tietoa voidaan
täydentää lisäkuvin. Konsultin maaliskuu-toukokuulla tekemä kevätmuuton seuranta on joko ajalli-
sesti (tuntimäärältään tai tarkkailuajankohdiltaan) puutteellinen tai sitten tarkkailua on suoritet-
tu täysin väärässä paikassa. Alue sijaitsee noin 3-4 km Rajamäenky-
län ja noin 6,4 km Lakiaka-
kankaan tuulivoima-alueesta (sekä vain noin 1,7 km Dagsmark-Pyhävuoren tuulivoima-
alueesta). Tämä tarkoittaa, että maakuntakaavan linnustonselvityskin on tässä suhteessa puut-
teellinen.

Myös eri lintulajien selvitykset olisi pitänyt tehdä Etelä-Pohjanmaan liiton linnustonselvityksessä
tarkemmin ja kattavammin, tällaisia ovat ainakin maa- ja merikotkat, sääkset, petolinnut ja ka-
nalinnut kuten metsot ja teeret, sekä suuret linnut kuten hanhet, joutsenet ja kurjet. Tuulivoi-
malat aiheuttavat linnuille, erityisesti isoille hitaasti lentäville petolinnuille, todellisen vaaran.

Selvityksissä on lähes täysin huomioimatta on myös pohjalaisissa metsissä tehtävien satelliitti-
seurantahankkeiden tiedot (kalasääksestä, maa- ja merikotkista sekä mehiläishaukoista). Sääksi
eli kalasääski on muuttolintu, pitkän matkan muuttaja, joten tuulivoimalat aiheuttavat törmäys-
riskin sille jo muuttomatalla. Lisäksi se on reviirilintu eli palaa samalle pesäalueelle vuodesta
toiseen. Pesä sijaitsee yleensä suoalueella, saalistusalue on suuri ja menee päällekkäin muiden
lintujen saalistusalueiden (järvien ja vesistöjen) kanssa. Sääksi voi käydä saalistamassa jopa 40
km:n päässä pesästään.

Sääksien satelliittiseurannan mukaan niiden pesä- ja saalistusalueiden on todettu olevan täällä
kooltaan 50–235 km², jopa noin 500–715 km². Alueen ääripisteiden välinen etäisyys on suu-
rimmillaan jopa 33–43 km.

Kolmantena esimerkkinä Etelä-Pohjanmaan linnuston huomioon ottamisen puutteista on Raja-
mäenky-
län alueen keskellä sijaitseva sääksen pesä. Sen pesäalueen ympärille oli piirretty
17.11.2014 kaavaehdotuksessa 2 km:n säde, ts. noin 12 km²:n kokoinen ympyrä, siis reikä han-
kealueeseen. Edellä olevan tiedon valossa se on suoja-alueena täysin riittämätön.

WWF:n merikotkatyöryhmän suosituksen mukaan tuulivoimaloita ei tule missään tapauksessa
rakentaa alle 2 km:n päähän merikotkan pesäpaikoista, mukaan lukien vaihtopesät. Poikasten
liikkuminen keskittyy noin 2 km:n säteelle pesästä useiden kuukausien ajan, joten ne ovat nuo-
ret linnut erityisen alttiita törmäyksille. Tuulivoimaloiden sijoittelussa tulee huomioida myös pe-
sivän merikotkaparin säännölliset saalistusalueet ja lentoreitit. Usean merikotkatyöryhmän jä-
senen mukaan suositus on aivan liian pieni, vaikka merikotkan saalistusalueen laajuudesta ei
toistaiseksi ole vielä vastaavaa dataa kuin sääksen saalistusalueesta.

Sääksisäätiön kanta sääksen pesäpaikkojen huomioon ottamiseksi tuulivoima-alueiden suunnittelutyössä on seuraava: Asutun sääksenpesän ja rakennettavan tuulivoimalan välinen minimietäisyys tulee olla 2000 metriä. Lisäksi säätiö suosittelee, että tuulivoimahankkeen toteuttaja teettää 2-3 vaihtopesää, mikäli em. suojavyöhykkeen ulkopuolisella lähialueella pesii sääksiä. Nämä tiedot perustuvat säätiön asiantuntijoiden vuosikausien kokemukseen pesäpaikkojen ja pesivien lintujen seurannasta. Kenttätutkimuksissa on todettu, että varsinkin itsenäistyvät lentopoikaset tarvitsevat riittävän suojavyöhykkeen pesäympäristössä liikkeessaan. Em. sääksen pesä- ja saalistusalue tietojen valossa Sääksisäätiön ohje voisi olla paljon tiukempikin.

Isojoen kunnanhallitus oli päättänyt 16.1.2015 seuraavasta lausunnosta Rajamäenkylän sääksen pesän suojavyöhykettä koskien:

Ehdotus/Lausunnon antamiseen on saatu jatkoaikaa 16.1.2015 saakka.

Isojoen kunta esittää pyydettyä lausuntonaan, että tuulivoima-alueen 22 Rajamäenkylän tuulipuiston keskellä 4 km halkaisijaltaan oleva LUO-alue rajataan koskemaan ainoastaan kalasääsken pesää ympäröivää suoaluetta (Virsunneva). Muilta osin kalasääsken suojavyöhyke ja saalistusreitti määriteltäisiin linnustoselvityksen mukaisesti osayleiskaavoituksen yhteydessä. [...]

Päätös: Hyväksyttiin.

Kysyttäessä Etelä-Pohjanmaan liitto viestitti Rajamäenkylän aluetta koskien 18.2.2015 seuraavasti:

”Tässä vaiheessa myös alustavasti tiedoksi, että linnustoon kohdistuvien vaikutusten pienentämiseksi Rajamäenkylän aluetta tultaneen supistamaan aika merkittävästi lounaan suunnalta. ”

Mitä Isojoen kunnanhallituksen päätös ja Etelä-Pohjanmaan liiton tieto sitten käytännössä tarkoittivat? Kevään mittaan ilmeni, että sääksen pesän suojavyöhyke Rajamäenkylän tuulivoima-alueella muuttui kaavaprosessissa siten, että 2 km:n suojavyöhyke (4 km:n halkaisija) kutistui pesän pohjois- ja itäpuolelta puolta pienemmäksi!

Varmistettaessa asiaa Etelä-Pohjanmaan liiton vastaus 8.5.2015 oli seuraava:

”Maakuntakaavassa on toteutettu hankkeen ympäristövaikutusten arviointiraportissa s 100 esitettyä tapa lieventää sääkseen kohdistuvia haitallisia vaikutuksia, jotka perustuvat kalasääsken pesimä- ja saalistuslentotarkkailun tuloksiin. Siinä keskeinen tekijä on lento- / saalistuskäytävän avaaminen sääksen havaituille saalistusalueille.

Näin ollen maakuntakaavassa on saalistusalueille avattu pesimäsuolta etelä-lounaan suuntaan alkupäästään noin 2 km leveä tuulivoimaloista vapaa lentokäytävä, joka levenee loppupäästään noin 4 km levyiseksi. Tällä kompensoidaan pesän pohjois- ja itäpuolisen suojavyöhykkeen pienentäminen yhteen kilometriin. ”

Ympäristövaikutusten arviointiraporttia koskevan tarkennuspyynnön jälkeen Etelä-Pohjanmaan liitto vastasi:

”Kyse on Rajamäenkylän tuulivoimapuiston ympäristövaikutuksen arviointiselostuksesta, laatijana SITO, päivätty 6.3.2015. Saatavilla osoitteesta:
<http://www.ymparisto.fi/rajamaenkylantuulivoimaYVA>”

Sääksisäätiön kokemus ja vuosikymmenien tutkimukseen ja tietoon perustuva ohje jätettiin siis Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan prosessissa huomiotta. Sääksisäätiötä pätevämmäksi sääksen pesän suojavyöhykkeen tuntijaksi nähtiin hankkeen konsulttiyhtiö.

Suojavyöhyke on kuitenkin suojavyöhyke, eikä sen pienentäminen ole mitenkään perusteltavissa - tilanne on yhtä absurdi kuin jos moottoripyöräilijän kypärästä otettaisiin vaikkapa vasen puoli pois!

Lisäksi Isojoen kunnanhallituksen päätöksestä on nähtävissä, että Rajamäenkylän sääksen kohtelua ohjaa nimenomaan hankkeen linnustaselvitys, ei maakuntakaavaa varten tehty linnustaselvitys!

Rajamäenkylän alue tulee poistaa jo yksinomaan tällä perusteella maakuntakaavasta, vrt. myös Varsinais-Suomen vastaava tilanne, ks. DNr:o YM6/5222/2013.

Myöskään maakotkaselvityksiä ei ole tehty Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan linnustaselvityksessä riittävällä tarkkuudella. Useat alueet eivät sovellu lainkaan tuulivoima-alueiksi maakotkien vuoksi.

Maakotkaa tavataan esimerkiksi tuulivoima-alueiksi suunnitelluilla Pesolan, Korkeamaan ja Konttisuon alueilla Soinissa ja Möksyn alueella Alajärvellä.

Suomenselän lintutieteellisen yhdistyksen kevään 2013 linnustoseurannan kartoista näkyy, että Pesolassa ja Korkeamaassa on tehty paljon maakotkahavaintoja. Selvityksen kartasta 4 näkee, kuinka vilkasta lento koko Möksyn tuulivoima-alueen läheisyydessä on. Yksi nuolista lähtee myös Möksyn alueelta. Seurannan mukaan:

”2.1.2. Soini, Pesola-Korkeamaa

Alueella ei ole kotkaseurantaan optimaalista tarkkailupistettä, josta hallitsisi koko hankealueen. Monilta turvekentiltä ja soilta on kuitenkin kohtalaisen hyvä näkyvyys. Seurantapistettä vaihtelemalla ja usean pisteen yhteishavainnoinnilla lentoreittien arviointia ja yksilöiden erittelyä saatiin huomattavasti yhden pisteen havainnointia tarkemmaksi. Alajärven Savonnevan puoli alueen pohjoisosassa jäi kuitenkin vähälle havainnoinnille. Syynä tähän oli se, että muutonseurantapisteenä käytettiin etelämpänä olevaa Vuorelankorpea, josta ei näe kovin kauaksi pohjoiseen. Kotkien ei myöskään nähty erityisesti liikkuvan pohjoisen suunnalla, joten sinne ei lisätty havainnointipistettä. Havainnoinnin perusteella ei kuitenkaan voi sanoa, että kotkat eivät säännöllisesti lentäisi myös Savonnevalla. Tarkkailupisteet ja kotkien lentoreitit on esitetty kartalla 4. ”

Sininen iso nuoli osoittaa Möksyn tuulivoima-alueelle. Huom. hankkeen papereissa puhuttaessa Savonnevasta puhutaan Möksyn alueesta. Etelä-Pohjanmaan liiton papereissa sen sijaan Savonneva on isompi alue kuin Möksy, ts. Möksy ja Pesola yhdessä. Alueet on siten jo nimitystasolla kuvattu maakuntakaavassa epätasaisesti.

Lisäksi maakotkista, jotka ovat ruokailleet Möksyn alueen läheisyydessä (luoteispuolella) kahdessa eri paikassa, on olemassa asukkaiden laatimat laajat selvitykset ja kuvamateriaalia (jotka on toimitettu myös Vaasan hallinto-oikeuteen, Vaasan HO:n diaarinro 00263/15/4102). Tiedossa on, että Pesolan ja Korkeamaan alueilla pesii maakotkia. Kyseiselle pesimäalueelle päästykseen lintujen on lennettävä Möksyn tuulivoimalle kaavoitetun alueen halki, koska Pesola ja Korkeamaa sijaitsevat Möksyn kaakkois- ja eteläpuolella.

ELY-keskuksen hankkeesta antaman lausunnon mukaan: ”Maakotkaseurantaan liittyvien epävarmuustekijöiden vuoksi kattavaa kuvaa kotkien liikkeistä ei ole voitu tähän asti toteutetuissa seurannoissa saada, minkä vuoksi erityisesti keskeiseen havaintoalueeseen rajoittuvalla Möksyn

tuulivoimapuistolla voi olla merkitystä esim. maakotkan saalistusalueena. Hankkeen jatkosuunnittelun kannalta olisi tarpeen saada lisää seuranta-aineistoa maakotkan (ja muidenkin petolin-
tujen) liikkumisesta Möksyn hanke-alueella.”

Viidentenä esimerkkinä linnustoselvityksen puutteista: Maakotkaa tavataan myös Kurikan Pirttimaan alueella (lähellä Kukkookallio-Möhkälemaan tuulivoima-alue) [45], Myös Rajamäenky-
län alueella tavataan myös maakotkaa asukkaiden mukaan aina 1960-luvulta asti. Näistäkin alu-
eista on maakotkaselvitykset tekemättä, eikä lintujen esiintymistä / pesintöjä ole huomioitu
kaavan linnustoselvityksissä.

Metsäkanalinnuista mm. metsot ja teeret ovat huomioimatta Etelä-Pohjanmaan liiton linnus-
toselvityksessä. Metsohavainnot ovat Suomen luonnonsuojeluliiton mukaan muutenkin vähissä.

Muutama esimerkki metsäkanalintujen esiintymisen huomiotta jättämisestä: Metson soidinalue
on mm. Kurikan Lehtivuoren tuulivoima-alueen keskellä ja Ilmajoen Santavuoren tuulivoima-
alueella. Jälkimmäinen on jo tuhoutunut, tuulivoimarakentaminen ei metsäkanalintuja säästä.

Rajamäenky-
län alueella sijaitsee puolestaan yksi seudun suurimmista metsojen soidinalueista
sekä erittäin runsas teerikanta. Samoin Möksyn alueella esiintyy runsaasti metsäkanalintuja,
metsoja ja teeriä.

Yleisesti ottaen Etelä-Pohjanmaan liiton selvityksessä todetaan, että metsään rakennettujen
tuulivoima-alueiden vaikutuksista lintujen tiheyteen ei ole olemassa tutkimuksia ja että tuuli-
voimaloiden rakentaminen aiheuttaa muutoksia lintujen elinympäristöihin erityisesti silloin, kun
rakennetaan metsävaltaisille alueille.

Linnusto ja eläimistö voi huonosti jo nyt - eläinten lukumäärä on puolittunut 40 vuodessa, Eu-
roopasta on kadonnut yli 400 miljoonaa lintua 30 vuodessa ja Suomessakin vesilintujen kannat
ovat romahtaneet. Tätä kehitystä ei ole varaa kiihdyttää.

Linnustovaikutuksissa esitetty Koistisen raportti ja lintujen törmäysriskin arviointi on vanhentu-
nutta, teoreettista tietoa, joka ei tue nykytietämystä. Tuulivoimalat aiheuttavat lintukuolemia
paitsi suorina törmäyskuolemina, myös painevaikutuksen kautta kuten lepakoilla sekä elinympä-
ristön huononemisen seurauksena. Mm. Tanskassa, USAssa ja Espanjassa on tehty tutkimuksia
tuulivoimaloiden törmäysvaikutuksista lintuihin ja luvut / voimala ovat toista luokkaa kuin Kois-
tisen raportissa ja törmäysriski on huomattavasti suurempi. BirdLife Suomen mukaan joissain
tutkimuksissa on arvioitu turbiinikohtaiseksi lintutörmäysten määräksi vain 0,01 yksilöä / vuosi,
kun maksimissaan tapauksia on arvioitu tapahtuvan yli 60 kpl/turbiini vuodessa, mutta molem-
mat arviot ovat liiton mukaan todennäköisesti aliarvioita, Peittoon tuulivoimala silpoi merikot-
kan marraskuussa ja muutama muu vastaava tapaus on jo tiedossa Suomestakin. USAssa tuuli-
voimayhtiöt ovat jo joutuneet maksamaan korvauksia lintukuolemista.

Lisäksi on syytä huomata, että laskennassa on käytetty perusteena tuulivoima-alueen etäisyyttä
lähimpään suurjännitejohtoon. Aluetta ei kuitenkaan läheskään aina saa liitettyä läheiseen joh-
toon voimalan vieressä, vaan tarvitaan sähköasemalle menevä siirtojohto, mikä siis kasvattaa
voimala-alueen sähkönsiirto verkostoa ja törmäysriskejä, vaikka osa johtolinjoista vedettäisiin
kin maakaapeleina.

Koko Etelä-Pohjanmaata koskien ongelmaksi muodostuisi myös sähkönsiirron järjestäminen.
Pohjoista kohti menevän suurjännitelinjan viereen jouduttaisiin pahimmassa tapauksessa raken-
tamaan 60 m leveä linja, mikä lisäisi entisestään lintujen törmäyskuolemia. Lisäksi KHO:n anta-
ma linjalupa Lapväärtti-Lakiakangas hankkeen ilmalinjalle Kristiinankaupunkiin (noin 30 km:n
matkalle) voi tarkoittaa tulevaisuudessa pahimmassa tapauksessa kunkin tai usean tuulivoima-

hankkeen omia sähkölinjoja (leveydeltään 50 m / 110 kV), mikä moninkertaistaisi myös riskit linnustolle.

Lintupopulaation kannalta ei ole merkitystä sillä, kuoleeko yksilö tuulivoimalan lapoihin vai sähkölinjoihin - monelle lintulajille jo yksittäisten yksilöiden menetys voi olla liikaa ja laji alkaa taantua, sillä kunkin lajin lintuyksilöitä esiintyy per alue yleisesti ottaen paljon vähemmän kuin ajatellaan.

BirdLife Suomen kartoittamat lintujen muuttoreitit ja tuulivoimakaavojen yhteisvaikutukset niihin myös Satakunnasta Pohjanmaan rannikkoa pitkin Etelä-Pohjanmaan puolelle olisi pitänyt huomioida linnustovaikutuksissa painokkaammin. Nyt linnuston päämuuttoreitille on kaavoitettu jo Satakunnan puolella suuria tuulivoima-alueita - miten tilannetta parantavat Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan lintujen muuttoreiteille osoittamat tuulivoima-alueet? Tilanne on erittäin paha Satakunnan, Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan mittakaavassa - ja hetken kuluttua koko Suomen linnuston ja osaksi myös Venäjän linnuston kannalta. Linnut lentävät kunta-, maakunta- ja valtiorajojen yli muutto- ja saalistusmatkoillaan, elleivät ne koe sitä ennen törmäyskuolemaa, jonka riski Etelä-Pohjanmaan ylikaavoitetun tuulivoimavaihekaavan ja -hankkeiden myötä moninkertaistuisi.

Lopuksi linnustoa koskien erittäin tärkeä menetelmällinen puute, joka koskee myös Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan valmistelua:

Maakuntakaavan ei-analyysi tuulivoimatuotannon alueiksi on kaikkiaan erittäin vahingollinen linnuston näkökulmasta. Jos kaikkia alueita pidetään lähtökohtaisesti tuulivoimalle soveltuvina ja sille soveltumattomat alueet suljetaan kriteeri kerrallaan pois, menettely edellyttää aukotonta tiedonkeruuta. Jos ja kun joillain, käytännössä useilla, alueilla ei kukaan käy tekemässä lintuhavaintoja, alue jää mukaan tuulivoimakaavaan soveltuvana alueena! Linnuston heikentäminen ja monimuotoisuuden hävittäminen rikkoo ainakin lintudirektiiviä [59], biodiversiteettisopimusta ja luonnonsuojelulakia. Myös luonnolla on oikeutensa. Ei-analyysi pitäisi olla linnuston näkökulmasta ei ainakaan - analyysi: tehtyjen lintuhavaintojen pohjalta kyseiset alueet eivät ainkaan sovellu tuulivoimatuotantoalueiksi.

Esimerkiksi Kurikan Lehtivuoren hankealueen keskellä on mainittu metson soidinalue. Maakuntakaavan linnustonselvityksen mukaan sieltä "ei ole tiedossa erityisen merkittäviä lintualueita" - koska tietoa on kerätty alueelta liian niukasti.

3) Metsä- ja suoalueet, Natura- ja muut suojelualueet, eläimet ja luonnonrauha, virkistyskäyttö, muut luontoarvot

Suomessa on jäljellä vain vähän vanhoja metsiä (alle 5 % metsäpinta-alasta) ja niistäkin suurin osa muualla kuin Etelä-Pohjanmaalla eli itärajan tuntumassa Itä- ja Pohjois-Suomessa. Vanhoista luonnontilaisista metsistä vain noin puolet on suojeltu. Suurin uhka aarniometsille on sirpaloituminen, jonka myötä yhtenäiset elinympäristöt pienentyvät ja eläin- ja kasvilajit häviävät. Iäkäsien kuusivaltaisten sekametsien hakkuut voimistuivat selvästi vuosituhaten taitteessa.

Vanhojen metsien pirstaloitumisen, ns. sukupuuttovelan, myötä yhtenäiset elinympäristöt supistuvat liian pieniksi, mikä johtaa vähitellen vääjäämättä eläin- ja kasvilajien häviämiseen. Vanhoille metsille ominaisista lajeista jo 15–20 % on todettu hävinneiksi tai häviämisen partaalla oleviksi. Tämä uhkaa luonnon monimuotoisuutta ja monet sen kannalta tärkeät metsät ja suot ovat vaarassa kadota.

Tuulivoimarakentaminen on suuri uhka vanhoille metsille ja luonnon monimuotoisuuden säilymiselle. Metsiin rakennettavista tuulivoimaloista ei vielä ole paljoakaan kokemuksia maailmalta,

kuten Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan selvityksissäkin todetaan. Etelä-Pohjanmaan luonnon monimuotoisuuden heikentäminen tai hävittäminen ja metsien pirstaloiminen ylisuuren tuulivoimakaavoituksen ja -rakentamisen seurauksena rikkoisi ainakin luonnonsuojelulakia, biodiversiteettisopimusta ja luontodirektiiviä.

Toistaiseksi ei ole myöskään kunnolla tutkittu, mitä vaikutuksia tuulivoimaloilla on maatalouteen ja sen eläimiin. Vaikutuksia olisi kuitenkin väistämättä, erityisesti kun Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavassa tuulivoima-alueita on kaavoitettu liian lähelle asutusta, tuotanto- ja kotieläimiä. Maailmalta kantautuu jo huolestuttavia uutisia eläinten saamista epämuodostuneista poikasista.

Metsät ovat itsessään hiilinielu, joten niiden hakkaaminen teollisen rakentamisen alta, kokoonpanoalueiden, sähkönsiirtolinjojen ja tiestön perustaminen ja rakentaminen sekä maansiirtotyöt pahimmillaan 2-3 paikassa hankealueen lisäksi (maa-aineksen ottopaikassa ja mahdollisen ylijäämämaan kaatopaikassa) muuttavat luonnon ekosysteemiä radikaalisti. Biodiversiteettisopimus sitoo myös Suomea - ja Etelä-Pohjanmaata suojaamaan vanhoja metsiään, kuten Suupohjan metsiä Kurikassa, Teuvalla, Karijoella, Kristiinankaupungissa ja Närpiössä.

Maakuntakaavan suunnitteluperiaatteena on käytetty 500 m:n vähimmäisetäisyyttä suojelualueisiin. Kaavaselostuksessa todetaan, että neljällä tuulivoima-alueella voi olla vaikutuksia läheisiin Natura-alueisiin. Suojaetäisyys Natura-alueisiin on toisin sanoen riittämätön, mikä tuli ilmi myös kaavaprosessissa, jossa vaikutuksia todettiin viiteen suojelualueeseen. Viranomaiset ovat yhä tyytymättömiä tehtyihin rajauksiin.

Suojaetäisyyden olisi pitänyt olla minimissään 1-2 km, sillä Natura-alueiden suojelu voi perustua eläimistöön, kasvillisuuteen tai luonnonhiljaisuuteen. Tuulivoimaloiden matalataajuinen ääni (20–250 Hz) etenee vaivatta maastossa, eikä esim. 100 Hz:n melu ei vaimene 1 kilometrin matkalla käytännössä lainkaan. Samasta syystä tuulivoimalan tuottamat jaksottaiset ja vaihtelevat äänet sekä matalataajuiset äänet tunkeutuvat asunnon sisälle rakenteiden läpi.

Esimerkiksi Ähtärin Sappion tuulivoima-alue on aivan Natura-alueen vieressä. Sappio on erityinen kallioiden, vanhojen metsien ja järvien yhdistelmä, arvokas myös linnustoltaan ja eläimistöltään.

Toisena esimerkkinä Rourunkankaan (Viitin) tuulivoima-alue Kurikassa. Alueella tai sen välittömässä läheisyydessä on kaksi Natura-aluetta: vanhojen metsien suojeluohjelmaan kuuluva Pässinrämäkkä ja lehtojensuojeluohjelmaan kuuluva, luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue Isokorpi. Siellä sijaitsee myös arvokas kallioalue, Iso Karhuvuori, joka on vaarassa jäädä tuulivoimaloiden ympäröimäksi (vaikka Lehtivuoren hanke kumottiin Vaasan hallinto-oikeudessa, ks. 6)). Matkailullisesti tärkeä ja vetovoimainen virkistyskohde, Niinistöjärven alue erämaisine maisemineen, jäisi käytännössä tuulivoimaloiden keskelle.

Natura-vaikutusten arviointien mukaan eteläpohjalaisten Natura-alueiden luontoarvojen säilyminen ei ollut taattu, joiden vuoksi arvioinnin kohteena olleet Natura-alueet on perustettu [14, 16] - miksi Natura-alueita sitten perustetaan, jos niiden arvoja voi muulla kaavoituksella näin olennaisesti heikentää?

Soidensuojelun näkökulmasta Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava tarkoittaisi toteutuessaan sitä, että 1/5 pohjalaisiin maakuntiin työllä ja rahalla juuri perustetuista soidensuojelualueista muutettaisiin energiantuotantoalueiksi [63, lajittelu sarakkeen K perusteella]. Potentiaalisista suojeltavista soista tuulivoimamelun alle joutuisi vielä useampi. Pohjalaiset suometsäerämaat muuttuisivat lopullisesti tuulivoimamelun takia.

Taulukko sisältää kaikki Pohjanmaan jäljellä olevat 50 ha suuremmat suot. Punaisella on merkitty suojellut suot. Vihreät on hiljattain inventoitu maakuntakaavaa ja soidensuojeluohjelmaa varten ja ne ovat potentiaalisia suojeltavia soita. Soiden ympärille suunnitelluista tuulivoimaloista on merkitty vain ne, jotka ovat elokuuhun 2014 mennessä jo olleet yleiskaava- tai YVA -vaiheessa. Monen kunnan tiedot näkyvät taulukossa tyhjinä kenttinä, koska niissä koko kunnan kattava tuuliyleiskaava on ollut vasta tekeillä. [63] Viimeisen 10 kk:n aikana tilanne on muuttunut soiden ja soidensuojelualueiden kannalta paljon huonompaan suuntaan.

Jotta tämä vältettäisiin, meluohjearvoa on sovellettava ehdottomin poikkeuksin kaikkiin suojelualueisiin sekä suojeluohjelmiin hankittaviin alueisiin, myös niiden reuna-alueisiin. Käytännössä siis suojaetäisyyksiä suojelualueisiin olisi pitänyt kasvattaa. Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava on myös tältä osin kestävä ja kumottava.

Kaava heikentäisi radikaalisti myös eläinten, kuten riistaeläinten ja lepakkojen elinolosuhteita. Kaava rikkoisi siten mm. Luonnonsuojelulakia, biodiversiteettisopimusta, EU:n luontodirektiiviä, Cites-sopimusta ja Bernin sopimusta.

Esimerkiksi Rajamäenkylyn alueella sijaitsee hirvien talvehtimisalue. Pakoeläimenä hirvi perustaa aistimuksensa nimenomaan kuulo- ja näköhavaintoihin. Tutkimuksen mukaan hirvet välttelevät tuulivoimaloiden lähellä olemista, ne voivat mennä alueiden läpi, mutta eivät etsi sieltä enää suojaa tai jää lepäämään, kuten aiemmin.

Toisena esimerkkinä Rourunkangas (Viatti) Kurikassa - alue olisi valtava: tähän asti parasta hirvenmetsästysmaastoa Kurikassa ja alueelta on tavattu hiljattain myös mm. suurpetoja, kuten sutta.

4) Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, maisemansuojelu

Valtakunnallisten alueidenkäytön tavoitteiden mukaan tuulivoimatuotanto tulee keskittää suuriin yksiköihin - ei sirpaleisiin hankkeisiin ympäri kuntaa tai maakuntaa taikka useaan suureen vierekkäiseen hankkeeseen. Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava ei ole näiden tavoitteiden mukainen. Etelä-Pohjanmaalle on sijoitettu kaavassa noin 72 % koko kansallisen tavoitteen tuulivoimasta, vaikka maakunnan pinta-ala on ainoastaan 4 % Suomen pinta-alasta.

Valtakunnallisiin alueidenkäytön tavoitteisiin kuuluu myös ekologisesti ja virkistyskäytön kannalta merkittävien yhtenäisten alueiden ja hiljaisten alueiden säilymisen mahdollistaminen, hyvien ja laajojen metsäalueiden pirstomisen estäminen, samoin kuin kansallisen kulttuuri- ja rakennusperinnön sekä niiden alueellisesti vaihtelevan luonteen säilymisen edistäminen.

Kaava rikkoo näitä tavoitteita. Suomenselän-Maanselän alue Suomen keskiosissa muodostaa ikiaikaisen käytävän, jota pitkin lajit ovat vaeltaneet idästä länteen ja päinvastoin (ks. kuva 1). Kyseessä on arvokas ekologinen yhteys Suomen sisällä sekä Suomen, Venäjän ja muiden lähialueiden välillä, joka vaikuttaa eläimistön lisäksi myös alueiden linnustoon. Suomen metsät itärajalta sekä Venäjän Karjalan metsät ovat elintärkeä reservaatti suomalaiselle lajistolle. [62]

Maakuntakaavassa tuulivoima-alueita on sijoitettu juuri Suomenselän-Maanselän alueelle ainakin Jalasjärven, Kurikan, Isojoen ja Ähtärin alueilla, joten nämä tulee poistaa kaavasta.

Valtakunnalliset alueidenkäytön tavoitteet velvoittavat edelleen kansallisen kulttuuri- ja rakennusperinnön sekä niiden alueellisesti vaihtelevan luonteen säilymisen edistämisen ohella myös maisemansuojeluun. Maisemasta on tehty Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavaa varten kaksi erilaista selvitystä. Selvitysten tulosta ei kuitenkaan ole otettu huomioon kaavoituksessa.

Selvitysten mukaan mm. Ilmajoen Santavuoren hankealueen laajentaminen aiheuttaisi merkittäviä maisemamuutoksia Kurikan Luovan kylään, joka on maakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta - silti Santavuori ja Tuulianneva ovat mukana maakuntakaavassa. Santavuoren tuulivoima-aluetta ei voi missään tapauksessa laajentaa, sillä jo sen myötä Luovan arvokas kulttuurimaisema muuttuu totaalisesti.

Kolmantena: Ilmajoen Alajoen länsipuolella olevat Kuulamäen ja erityisesti Oksivuoren tuulivoima-alueet. Kaavaselostuksen kuvasovitteet osoittavat [4], miten järkyttävän näköisiä voimalat Alajoen maisemassa olisivat ja rikkoisivat sen, mikä on pohjalaisen maiseman ydintä: lakeuden ja taivaan kohtaamispisteen. Alajoki on myös merkittävä lintujen muutto- ja levähdysalue ja osuu BirdLife Suomen kartoittamille lintujen päämuuttoreiteille.

Myös koko Isojoki (vesistö) on Natura-aluetta (ks. kohta 3)) sekä Isojoen ja Karijoen laaksot kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeää aluetta - maakuntakaavassa yksi pahimmista voimala-alueiden keskittymistä on kaavoitettu juuri tänne!

Maisemaselvityksissä ei ole huomioitu, että Etelä-Pohjanmaan lakeus on paljon arvioitua herkempi maisemavaikutuksille, ts. vuorien/mäkien sijaitseminen puuttoman tasaisen ympäristön yläpuolella aiheuttaisi sen, että tuulivoimalat näkyisivät jopa koko mitaltaan ympäristöään korkeammalla.

Helsingissä pohdittiin 14 vuotta sitten tuulivoimaloiden rakentamista merelle:

"Helsingin kaupunki laati vuonna 2001 kattavan arvion tuulivoimaloiden sijoittamisesta kaupungin eteen merelle. Virkamieskoneistossa ja tukijoukoissa on noin 40 000 ihmistä ja materiaali yhä ainoa, joka täyttää kansainvälisen tason kriittisen tarkastelun. Se on erinomainen materiaali päättäjälle pohtia eri arvojen välistä kompromissia: oikeus ja kohtuus.

Helsinkiin ei ole toistaiseksi rakennettu tuulivoima-aluetta merelle. Kun maisema-arvion lukee läpi, niin ymmärtää miksi: 'Musertaa maiseman mittakaavan', 'Pohjoiseen alistava vaikutus', 'Alistava, lähinnä olevien musertava vaikutus', 'Täysin musertava', 'Suurelta osin dominoiva', 'Dominoi merkittävästi avomerinäkyä' ja niin edelleen. "

Etelä-Pohjanmaalle lakeusmaisemaan rakennettaisiin 100 metriä korkeampia voimaloita, jotka näkyisivät jopa koko mitaltaan ympäristöään korkeammalla!

Lisäksi maisemaselvityksissä ei ole huomioitu lainkaan yhteisvaikutuksia esim. maakuntarajan yli näkyvistä tuulivoimala-alueista, joten vaikutus olisi monin paikoin vielä tätäkin voimakkaampi.

Esimerkiksi Kauhajoella Vöyrinneva-Säärenkankaan tuulivoima-alue sijaitsee maakunnan ainoiden kansallispuistojen välissä. Lauhanvuoren kansallispuisto on maakunnan korkeimpia kohtia, mikä tarkoittaa, että sieltä olisi suora näkyvä voimaloihin - ne olisivat merkittävä maisemahaitta, voi vain arvailla tämän vaikutusta matkailua heikentävästi. Lisäksi tämän tuulivoima-alueen lähellä sijaitsee Hyypänjoen maakunnallisesti arvokas maisema-alue, joka on täysin ainutlaatuinen alue maakunnassa.

Tuulivoimarakentaminen muuttaisi eteläpohjalaisen maiseman paikoin täysin teollisuusmaiseksi - alueellinen omaleimaisuus ja vaihteleva eteläpohjalaismaisema olisi mennyt.

5) Kaavakartan puutteellisuus, epäselvyydet rajauksissa

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan vaihekaava I -tuulivoiman teemakarttaan (samoin kuin voimassa olevaan Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavaan 2005) on merkitty kaavassa huomioitavat

kohteet (kulttuuriympäristö/maisema-alueet, Natura-alueet ja lintualueet sekä luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät alueet). Muistutuksesta huolimatta teemakarttaan tai edes 11.5.2015 kaavakarttaan ei ole vielä merkitty pohjavesialueita, ne selviävät ainoastaan kaavaselostuksesta, vaikka tuulivoima-alueiden sijoittuminen suhteessa niihin olisi ensiarvoisen tärkeää nähdä.

Kaavakartta ja kaavan valmistelu on siten myös tältä osin puutteellista. Osa kaavan tuulivoima-alueista sijaitsee yhä pohjavesialueella, pohjaveden muodostumisalueella tai liian lähellä näitä (ks. kohta 6). Lisäksi kaavakartassa on epäselvyyksiä ja eroavaisuuksia alueiden rajauksissa, osaksi suuriakin.

Mm. Alajärven Louhukankaan ja Möksyn, Soinin Pesolan ja Korkeamaan tuulivoima-alueet on rajattu maakuntakaavan ehdotuksessa ja lopullisessa kaavakartassa paljon pienemmiksi kuin hankkeiden kartoissa. Lähteestä 43 selviää todellinen tilanne: kaikki neljä aluetta ovat huomattavasti suurempia kuin mitä maakuntakaava sallii. Näin ei voi olla, joten asia on tutkittava.

Kurikan Rourunkankaan (Viitin) osalta tilanne on yhtä erikoinen. Maakuntakaavassa puhutaan Rourunkankaan tuulivoima-alueesta - hanketasolla kyse on viidestä eri hankkeesta (Lehtivuoren, Rasakankaan ja Saunamaan eli Viitin (aarniometsän) Kurikan ja Teuvan puolen alueista sekä Matkussaaren ja Kalistannevan alueista). Kaavaehdotuksessa 17.11.2014 tuulivoima-alue ylittää Kurikan kuntarajan Teuvan puolelle. Kaavakartassa 11.5.2015 Rourunkankaan rajausta on pienennetty mm. Natura-vaatimusten vuoksi. Myös Teuvan puoli on pudotettu pois rajauksesta. Käytännössä kuitenkin Teuvan puolella on ns. Saunamaan (Viitin aarniometsän) tuulivoimahanke - jonka toinen puoli jatkuu Kurikan puolelle Saunamaan tuulivoimahankkeena - ja siitä edelleen mainittujen neljän tuulivoimahankkeen nimellä (joskin Lehtivuorten hanke kumottiin Vaasan hallinto-oikeudessa, ks. 6). Eivätkö Pässinrämäkän ja Viitin aarniometsän Natura-arvot edellyttäisi maakuntakaavoituksen tuulivoima-alueen ulkopuolelle rajaamisen lisäksi alueen rajaamista kaikesta tuulivoimarakentamisesta riittävän etäälle?

6) Pohjavesialueet, pohjaveden muodostumisalueet

Pohjavesi on Suupohjan ja siten eteläisen Pohjanmaan tärkein rikkaus ja luonnonvara. Puhtaan juomaveden saatavuus ei ole itsestään selvää edes naapurimaakuntien alueella.

Ympäristönsuojelulaki 86/2000 ja vesilaki kieltävät yksiselitteisesti pohjaveden pilaamisen ja muuttamisen. Tuulivoimahankkeita ei voi kaavoittaa pohjavesialueille tai pohjavesien muodostumisalueille mm. tuulivoimaloiden perustamissyvyyden (jopa 8 m) sekä betonin ja betoniperustusten sisältämien myrkyllisten lisäaineiden vuoksi. Tämän lisäksi tuulivoimaloiden sisältämät voiteluaineet ja hydraulioöljyt (2000–3000 kg/voimala), jäänestoaineet (700 l/voimala) ja SF₆-kaasu (10 kg/voimala) (Garrett & RÖnde 2014) aiheuttavat onnettomuustapauksissa todellisen riskin pohjavesille ja ilmastolle. SF₆-kaasu on erittäin voimakas kasvihuonekaasu, jonka ilmasto-vaikutus on 22800-kertainen verrattuna hiilidioksidin ilmasto-vaikutukseen!

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavasta on poistettu kaavaehdotuksessa olleet luokitellut pohjavesialueet - mutta osin näennäisesti. Näin, koska pohjavesialueita koskeva tieto on maakuntakaavan selvityksissä jo 15–20 vuotta vanhaa ja perustuu ns. POSKI-hankkeen tietoihin. Selvitykset olisi pitänyt ehdottomasti perustaa ajantasaiseen tietoon sekä poistaa kaavasta myös pohjaveden muodostumisalueet. Kaavaan jäi vielä sekä luokiteltuja pohjavesialueita että pohjaveden muodostumisalueita, minkä vuoksi kaava on kumottava.

Näitä on esimerkiksi Kurikan Rourunkankaan (eli Viitin), Kukkookallio-Möhkälemaan, Isojoen/Karijoen Rajamäenkyllän sekä Alajärven Möksyn alueilla. Rourunkankaan tuulivoima-alue koostuu siis Lehtivuoren, Rasakankaan ja Saunamaan (Kurikan ja Teuvan puolen) alueista sekä

Matkussaaren ja Kalistannevan alueista, Lehtivuorten ja Kyrönjoen välinen alue on osoittautunut sisältävän poikkeuksellisen vanhan ja suuren pohjavesi varannon, joka riittäisi kattamaan koko entisen Vaasan läänin varaveden tarpeen. Lehti- ja Karhuvuorten alueet kalliorinteineen näyttävät olevan kokonaisuudessaan pohjaveden muodostumisaluetta ja GTK tutkii parhaillaan, jatkuuko alue myös Lehtivuorten toiselle puolelle. Tämä on mahdollista, sillä alueen YVA- selvityksen mukaan alueella on ainakin kaksi luokiteltua pohjavesialuetta ja yhteensä se sivuaa tai leikkaa viittä.

Lehti- ja Karhuvuorten pohjavesiasia on ollut jo vuodesta 2012 Kurikan kaupungin tiedossa, kuten YVA-kuulemistilaisuudessa kävi ilmi ja on parhaillaan Syken hoidossa. Siitä on kirjoitettu runsaasti myös paikallisissa sanomalehdissä, Vaasan hallinto-oikeus kumosi Lehtivuoren tuulivoimaosayleiskaavan, joskin eri perusteella.

Rajamäenkylän alue on ns. paineellisen pohjaveden alueella ja sen maaperä on erittäin lähdepi-
toinen - täysin soveltumaton tuulivoimatuotannon alueeksi.

Myös Kukkookallio-Möhkälemaan tuulivoima-alue Kurikassa on liian lähellä Pitkämönkankaan pohjavesialuetta, joka on tärkeä koko maakunnan kannalta.

Myös Alajärven Möksyn tuulivoima-alue. Moukarinharjun pohjavesialue on edelleen kyseisen tuulivoima-alueen sisällä.

7) Happamat sulfaattimaat

Pohjavesialueiden ja pohjaveden muodostumisalueiden ajantasaisen selvittämisen lisäksi Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavaa varten on jäänyt täysin selvittämättä ns. happamat sulfaattimaat: missä niitä on ja miten tuulivoima-alueet sijoittuvat kartalla niihin nähden. Happamista sulfaattimaista aiheutuu runsaasti todellisia ongelmia:

"[...] ongelmia ovat mm. maaperän ja vesistöjen happamoituminen sekä haitallisten metallien liukeneminen maaperästä ja sitä kautta myös pintavesien kemiallisen ja ekologisen tilan heikkeneminen aiheuttaen mm. kalakuolemia. Lisäksi happamista sulfaattimaista aiheutuu ongelmia maatalouden tuottavuuteen ja kasvillisuuden monimuotoisuuteen, pohjaveden pilaantumista sekä teräs- ja betonirakenteiden syöpymistä rakentamisessa. Happamilla sulfaattimailla on myös yleisesti heikot geotekniset ominaisuudet. "

Aiheesta on olemassa jo runsaasti tietoa, joka pitää huomioida maakunnallisessa kaavoittamisessa.

8) Elinkeino, taloudelliset näkökulmat

Tuulivoimatuotantoa perustellaan kunnille mm. maaseudun elävänä pitämisellä ja vuokratuloilla. Valtakunnallisen keskiarvon mukaan kuitenkin jo noin 60 % metsänomistajista asuu kaupungeissa, ts. muualla kuin hankealueiden kunnissa. Tämä tarkoittaa, että myös valtaosa toivotuista vuokratuloista menisi muualle kuin hankealueen kuntiin. Muuttotappiokunnissa tilanne olisi tältä osin vielä huonompi. Tämä koskee myös Etelä-Pohjanmaata - vaikka maakunnan asukasluku on vakiintunut, väestöään kasvattavat ainoastaan Seinäjoki, Lapua ja Ilmajoki.

Tuulivoima-alueiden ylisuuri kaavoitus Etelä-Pohjanmaalle (noin 72 % koko Suomen tuulivoimatuotannon tarpeesta) on pois muilta elinkeinoilta, kuten kotimaista ja paikallista työllistävyyttä tuovilta bioenergian muodoilta. Liian lähelle asutusta kaavoitetut tuulivoima-alueet vähentävät myös mm. asuin- ja lomarakentamista sekä matkailua ja Etelä-Pohjanmaan maakunnallista vetovoimaisuutta.

Taloudellisista näkökulmista tuulivoimakaavoitus sitoo myös maan vuokraaja: monen vuokrasopimuksessa on ehto, jolla tuulivoimayhtiö voi käyttää maanomistajan kiinteistöjä lainojensa vakuutena. Lisäksi tuulivoimaloiden purkukustannukset voivat langeta maanomistajan maksettaviksi voimalan käyttöiän tullessa tiensä päähän - jo noin 15–20 vuoden kuluttua. Täysin miettimättä on jätteen ja ongelmajätteen käsittelyä se kenen vastuulle kustannukset lankeavat.

9) Kaavoitus (maakunta-/kuntakaavoitus), yhteisvaikutukset

Maakuntakaavat esittävät yleispiirteisen suunnitelman maakunnan alueiden käytöstä sekä yhdyskuntarakenteen ja alueiden käytön perusratkaisut keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. Maakuntakaavan tulee siis ohjata kuntakaavoitusta ja rakentamista kunnissa.

Tilanne on nyt kuitenkin nurinkurinen: yleiskaavoitus etenee hanketasolla ja on käytännössä ohjannut Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavaa. Valtiovallan tahdolla kiirehtiä uusiutuviin energiamuotoihin siirtymistä tätä ei voi sikäli selittää, sillä Suomen tavoite (38 %) uusiutuvan energian osuudeksi koko energian loppukulutuksesta on Energiamarkkinaviraston mukaan jo lähes saavutettu - osuus oli 37 % jo vuonna 2012 [85], Ns. uusiutuviin luetaan myös muita energiamuotoja, mikä ei kuitenkaan näy kaavoitustasolla. Omavaraisuus voidaan saavuttaa näitäkin muitakin käyttäen.

Jos Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava vaihekaava I -tuulivoimakaava hyväksyttäisiin, tulee huomata, että maakuntakaavan ohjausvaikutus on myös rajoittava: Kun alueet olisi kaavoitettu tuulivoimatuotantoalueiksi, niille ei voi suunnitella vuosiin muuta elinkeinotoimintaa. Maakuntakaava siis sitoo ja velvoittaa kuntia kyseisten alueiden suhteen. Jos Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavaan sisällytetään alueita todellista tarvetta enemmän, kuten nyt on kaavoitettu, estetään samalla näiden alueiden suunnittelu ja kehittäminen muuhun toimintaan.

Rajoittava vaikutus jatkuu yleiskaavoitusvaiheessa, jossa alueelle määrätään rakentamisrajoituksia, eikä siellä voi harjoittaa muuta elinkeinotoimintaa. Jopa metsänhoitoa saatetaan rajoittaa (tätä on pohdittu esim. Teuvan Saunamaan/Viiatin hankevalmistelun yhteydessä). Rakentamisrajoituksista tulee pysyviä ja ne koskevat niin asutusta kuin elinkeinotoimintaakin, samoin kuin mahdollisesti esim. muun tiestön kehittämistä tai pohjavesien käyttämistä - erityisesti jos tuulivoima-alueita on kaavoitettu liian lähelle pohjavesialueita. Myöhemmin tulee mahdollisesti myös liikkumis- ja käyttörajoituksia esim. turvallisuusseikkoihin vedoten.

Metsätalousalue muuttuu siis kaavoituksen myötä energiantuotanto-alueeksi. Tämän seurauksia elinkeinoelämälle, asutukselle ja virkistykseksi ei ole huomioitu Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavassa tai sen valmistelussa riittävästi.

Maakuntakaavatasolla pitäisi tarkastella maakunnan kokonaistilannetta ja yhteisvaikutuksia eri hankkeiden, myös ns. pienien seurauksena - sekä yli kunta- ja maakuntarajojen. Moni hankkeista sijaitsee kunta- tai maakuntarajalla tai ne on pilkottu pienempiin hankkeisiin: esim. Santavuori (Ilmajoki/Kurikka), Saunamaa/Viiatti (Teuva/Kurikka, 5+3), josta Kurikan puoli Rourunkankaassa, Rajamäenkylä (Isojoki/Karjoki), Lakiakangas 1 (Isojoki/Karjoki), Lakiakangas 2 (Isojoki/Kristiinankaupunki). Moni hanke sijaitsee myös naapurikunnan rajalla (vrt. Ilmajoen tuulivoima-alueet). Melu-, väike-, varjostus- ja maisemahaitat sekä luontoarvojen menetys eivät kuitenkaan pysähdy kunta- tai maakuntarajoihin.

Näiden kokonaisvaikutus on täysin tarkastelematta. Maakuntakaavan ohjausvaikutus ei voi tarjota kaavoittamista sokkona, näitä haittoja tarkasti selvittämättä. Lisäksi on otettava huomioon myös naapurimaakunnista Etelä-Pohjanmaan puolelle tulevat haitat.

10) Virkistyskäyttö, turvallisuus

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavassa on kaavoitettu tuulivoima- alueita myös virkistysalueille, toisin kuin kaavan esittelytilaisuudessa sanottiin. Tämä on vastoin kaikkia turvallisuusnäkökoh-
tia.

Esimerkiksi Rourunkankaan (Viiatin) hankealueella kulkee kaksi seutukunnallisesti merkittävää ulkoilureittiä: Pikku ja Iso Karhuvuorten kautta kulkeva Karhunpolku ja Niinistön suopolku sekä hiihtolatu, samoin kuin Rauhankankaan latureitti ja Säläisjärvi-Polvenkylä -hiihtolatureitistö sekä Pahkavuorelle vievä Pahkapolku. Alueelta löytyy myös aktiivisessa käytössä olevia suunnistus-
maastoja sekä moottorikelkkareitti. Siellä on kolme laavaa sekä neljäntenä Kurikan korkeimman
vuoren, Pikku Lehtivuoren laavu (191 m meren pinnan yläpuolella). Alueen välittömässä lähei-
syydessä sijaitsee myös Botniaringin moottorirata ja Lintuharjun ampumarata.

Myös esimerkiksi Rajamäenkylän hankealueen läpi menee ohjeellinen ulkoilureitti. Tällainen
kaavoitus ei voi olla mitenkään luonteeltaan "yhteensovittavaa" [vrt. 4] - alueella on tarkoitus
virkistyä.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan kaavakartan [3, 71]mukaan mm. Ilmajoen Santavuoren tuu-
livoimala-alueen "suunnittelu tulee toteuttaa siten, etteivät tuulivoimalat merkittävästi alenna
läheisen Santavuoren virkistysalueen virkistysarvoa".

Rasti-Kurikan iltarastien suosituin paikka kesällä 2014 oli Koskenkorvalla Santavuoren maastos-
sa. Kuitenkin jo silloin murskelouhoksen takia tehty aukkohakkuu oli täysin pilannut osan maas-
tosta. Mikä on Santavuoren virkistysarvo tänä kesänä - ja tulevina vuosina, kun todellisuus oli
vajaa kuukausi sitten seuraava:

Rakentamisen jäljet maastossa eivät ole aivan sitä, mitä neljä ja puoli vuotta sitten laadittu YVA-
selostus antoi ymmärtää.

YVA-selostus: "Tuulivoimalan rakentamiseksi tarvitaan noin 0,5 ha alue. "
Kuvassa on voimalaitoksen nro 9 rakentamisala. Kyllä nämä aukot lähempänä kolmea hehtaaria
järjestään näyttivät olevan.

YVA-selostus: "Tielinjauksen kohdalla kaadetaan puustoa noin 12–15 metrin leveydeltä. "
Mitä kauemmas päätieltä mennään, sitä leveämmin puustoa on poistettu. Kuvassa on voimalai-
tokselle nro 1 menevä tielinja. Puustoa on poistettu noin 50 m leveydeltä.

YVA-selostus: "Vielä ei ole tiedossa, mistä tarvittavat maa-ainekset tuodaan alueelle. "

Tämmöinen siitä murskelouhoksesta sitten tuli. Ympäristölupa haettiin kaksi vuotta YVA:n jäl-
keen. Louhoksen pinta-ala on 5 ha ja otettava määrä 425 000 m³. Mitään selvityksiä alueesta ei
tehty eikä yhteisvaikutuksia muun rakentamisen kanssa tarkasteltu.

"Ohjeellinen sähköasema " -yleiskaavassa nuppineulanpään kokoinen merkki - tarkoittaa maas-
tossa 2-3 hehtaarin sepelikenttää.

Luontoarvoista, kuten alueella olevasta, Etelä-Pohjanmaan metsäkeskuksen mukaan metsälain
10 §:n mukaisesta arvokkaasta puronvarresta ja Heininevankallion, paikallisesti hyvin merkittä-
västä metsojen soidinkeskuksesta blogin kuvat puhuvat enemmän kuin tuhat sanaa.

Miten tuulivoimaloiden suunnitteluja rakentaminen Ilmajoen Santavuorella ja muilla arvokkailla alueilla toteutetaan niin, etteivät tuulivoimalat merkittävästi alenna virkistysalueiden virkistysarvoa?

11) Asutus, loma-asutus; viestintäyhteydet, tutkat; melu-, väike-, varjostus- ja näkymävaikutukset

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan yhtenä suunnittelukriteerinä on ollut 1 km:n etäisyys asutukseen. Sosiaali- ja terveysministeriö suosittaa kuitenkin 2 km:n etäisyyttä asutukseen sekä ympäristöluvan vaatimista voimaloille. On vankat perusteet uskoa, että ministeriöllä on Suomen paras tietämys ja osaaminen ihmisten terveydensuojelun suhteen, eikä sitä tule sivuuttaa. Tuulivoimaloita ei tule kaavoittaa tai rakentaa liian lähelle asutusta, sillä se on vastoin maankäyttö- ja rakennuslain tavoitteita hyvän elinympäristön edellytyksistä. Nyt erittäin monella alueella voimalat tulisivat liian lähelle asutusta, mm. edellä mainituilla paikkakunnilla. Ei ole edes maakunnan edun mukaista, jos osa kuntalaisista menettää työkykynsä tai terveytensä kaavoitus- ja rakennuspäätösten seurauksena.

Liian lähelle asutusta sijoitetut tuulivoimalat häiritsevät myös television näkyvyyttä, matkapuhelinten ja langattomien laajakaistojen toimintaa. Samaan aikaan viestintävirasto arvioi, että laajakaistojen nopeuden nosto 2 Mbit/s toteutuisi vasta vuonna 2016, nyt velvoite on 1 Mbit/s. Näin hitaista nopeuksista ei ainakaan tietoyhteiskunnan ole vara tinkiä.

Esim. Ilmatieteen laitos on lausunut Alajärven ja Soinin hankkeita koskien tuulivoimaloiden aiheuttamien häiriövaikutusten vuoksi, ettei "voi hyväksyä uusien vastaavanlaisten tuulivoimahankkeiden tuloa Louhukankaan läheisyyteen. Tämä koskee erityisesti hankkeita, jotka ovat alle 10 km:n etäisyydellä Louhukankaan alueesta."

Maakuntakaava sisältää vain yli 9 voimalan hankkeet. Maakunnassa on kuitenkin runsaasti viireillä tätä pienempiä, mutta haittavaikutuksiltaan merkittäviä hankkeita - suurten hankkeiden rinnalla. Maakuntakaavan pitäisi sisältää maakunnan kokonaistilanteen ja yhteisvaikutuksien selvitys eri hankkeiden seurauksena, muussa tapauksessa maakuntatasolla saadaan aikaan peruuttamatonta vahinkoa ja rikotaan ainakin terveydensuojelulakia 763/1994, joka velvoittaa kuntia tehtävässään: "edistää ja valvoa terveydensuojelua siten, että asukkaille turvataan terveellinen elinympäristö".

Maakuntaan jo valmistuneiden yksittäistenkin voimaloiden osalta on tullut ilmi, että voimalat esim. Ilmajoella Mansikkamäellä (2 kpl / 1,5 MW, kokonaiskorkeus 111 m) ja Korttesjärvellä Salonkylässä (1 kpl / 2,5 MW, 185 m) sijaitsevat liian lähellä asutusta ja aiheuttavat sietämätöntä haittaa asukkaille. Ilmajoen kunnan ympäristölautakunta on harkinnut määräyksen antamista tuulivoimatoimijalle melumittauksen teettämisestä ulkopuolisella riippumattomalla arvioitsijalla melusta kärsivien asuntojen läheisyydessä.

Nämä voimalat ovat kuitenkin kooltaan melko pieniä, toisin kuin maakuntaan suunnitteilla olevat, teholtaan 3-5 MW teollisuusluokan laitokset. Etelä-Pohjanmaalla tuulivoimala-alueita ollaan kaavoittamassa 1 km:n etäisyydelle asutuksesta. Käytännössä kuitenkin kaava-alueet tulisivat esim. Kurikan Viiatin (Rourunkankaan) hankkeessa jopa 600 m:n päähän asutuksesta, ihmisten kodeista ja yrityksistä ja hankealueen sisälle jäisi myös loma-asutusta. Tämä koskee montaa muutakin hanketta eri puolilla maakuntaa.

Etelä-Pohjanmaalla ei pidä toistaa virheitä, joita Rannikko-Suomen kunnissa on tehty kaavoittamalla tuulivoimaa liian lähelle asutusta.

Useat kunnat ovat jo päättäneet 2 km:n suojaetäisyydestä asutukseen, mm. Raahe, Pyhäjoki, Uusikaupunki ja Vaasa. Vaasassa on myös todettu, että tuulivoimalamelu estää asuinrakentamisen. Pöytyä suojaa asukkaitaan rajoittamalla tuulivoimaloiden napakorkeutta (max. 80 m), tehoa (max. 1 MW) ja määrää suojaetäisyydeksi 10 X tuulivoimalan korkeus. Nivalan kunta on päättänyt olla rakentamatta lainkaan tuulivoimaloita alueelleen. 2 km:n suojaetäisyys asutukseen on minimivaatimus, sillä tuulivoimaloiden koko ja teho kasvavat koko ajan.

Edellä mainitun lisäksi uudistamme kaiken asiassa aiemmin Etelä-Pohjanmaan liitolle mielipiteinä, muistutuksina ja vetoimuksina lausumamme. Lisäksi varaamme mahdollisuuden täydentää valituksemme perusteita lisälähtein ja selvityksin.

Pyydämme kunnioittavasti kumoamaan Etelä-Pohjanmaan maakuntavaltuuston 11.5.2015 tekemän päätöksen (§ 12) koskien Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan, vaihekaava I - tuulivoimakaavan kaavaehdotuksen hyväksymistä.

2. valittaja B asiakumppaneineen

Valittajat vaativat tuulivoimaloiden alueiden 18 (Lakiakangas) ja 22 (Rajamäenkylä) poistamista maakuntakaavasta. Valituksen mukaan tuulivoimaloiden alue (18) ei ole merkitty maakuntakaavaan todellisuutta vastaavasti. Vaihemaakuntakaava on ylimitoitettu Isojoen ja Karijoen kuntien osalta. Isojoen kunnan Vanhakylän ja Karijoen kunnan Ohrikylän asukkaat joutuvat kohtuuttomaan asemaan. Tuulivoimaloiden alueilla 18 ja 22 tulisi olemaan arvaamattomia vaikutuksia alueen luontoon ja erityisesti Lapväärtin-Isojokeen. Lisäksi valituksen mukaan asukkaiden ja maanomistajien mielipiteitä ei ole otettu riittävästi huomioon. Maanomistajien kuuleminen maakuntakaavan ehdotusvaiheessa oli puutteellista.

Perusteluinaan valittajat esittävät muun muassa seuraavaa:

Sen lisäksi, mitä valittajat ovat jo Etelä-Pohjanmaan vaihekaavasta I tuulivoima (jatkoksa 'kaava') antamassaan muistutuksessa lausuneet, valittajat haluavat korostaa erityisesti seuraavia seikkoja:

1. Lakiakankaan alue ei ole kaavassa merkitty todellisuutta vastaavasti
2. Valittajien kotikylän Vanhakylä (Isojoella) ja naapurikylä Ohrikylä (Karijoella) ja näiden kylien asukkaat joutuisivat kohtuuttomaan asemaan, koska kylät tulisivat ympäröidyiksi kolmelta suunnalta valtavilla tuulivoima-alueilla.
3. Lakiakankaan ja Rajamäenkylän tuulivoima-alueilla tulisi olemaan arvaamaton vaikutus alueiden luontoon ja erityisesti alueiden välissä virtaavaan Lapväärtin-Isojokeen.
4. Kaavaprosessissa ei ole riittävästi otettu huomioon Vanhakylän ja Ohrikylän asukkaita eikä Lakiakankaan ja Rajamäenkylän alueiden kaikkia maanomistajia.

1. Lakiakankaan alue ei ole kaavassa merkitty todellisuutta vastaavasti

Lakiakankaan alue on merkitty kaavaan vain Etelä-Pohjanmaan maakunnan osalta:

Lakiakankaan alue on kuitenkin vain osa jo pitkällä olevaa Lapväärtti (Lappfjärd)-Lakiakangas-hanketta, jossa Lapväärtin osahanke (39 voimalaa) on kokonaan Kristiinankaupungin (Pohjanmaa) puolella ja Lakiakankaan osahanke (43 voimalaa) on sekä Isojoen ja Karijoen (Etelä-Pohjanmaa, 35 voimalaa) että Kristiinankaupungin puolella (8 voimalaa):

Näin Lapväärtti-Lakiakangas-hanke vastaa 82 voimalallaan suuruudeltaan Rajamäenkylän alueelle suunnittelussa olevaa samannimistä Rajamäenkylän hanketta (YVA-selostuksen mukaan 78–100 voimalaa).

Valituksessa olevassa kartassa näkyy vielä suurempi alue Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Satakunnan risteysalueella suunnittelussa olevista tuulivoima-alueista. Karttaan on lisätty tiedossa olevat eri hankkeiden suunnitellut voimalamäärät.

2. Valittajan kotikylän Vanhakylä (Isojoki) ja naapurikylä Ohrikylä (Karijoki) ja näiden kylien asukkaat joutuisivat kohtuuttomaan asemaan, koska kylät tulisivat ympäröidyiksi kolmelta suunnalta valtavilla tuulivoima-alueilla.

Vanhakylä ja Ohrikylä ovat täysin em. Lapväärtti-Lakiakangas- ja Rajamäenkylän hankkeiden välissä. Etäisyyttä molemmista hankkeista lähimpiin asuintaloihin on vain runsas kilometri, mikä on aivan liian vähän huomioon ottaen melu, lapa- ja varoitusvalovälke sekä maiseman valtava muutos.

Lisäksi kylien luoteispuolella on niin ikään pitkällä suunnitteilla oleva Dagsmarkin hanke (kaavaluonnoksen mukaan 36 voimalaa). Vaikka onkin jonkin verran kauempana, myös sen voimalat näkyisivät sekä Vanhakylään että Ohrikylään. Liioin ei ole varmuutta, kuuluisiko myös matalataajuinen melu ja infraääni näihin kyliin.

Kolmen alueen yhteisvaikutuksena tulevan melun, lapa- ja varoitusvalovälkkeen sekä maiseman muutoksen lisäksi kylien asukkaat menettäisivät myös suurimman osan nyt rauhallisesta luonnosta kylien välittömässä läheisyydessä ja heidän pitäisi ajaa ehkä kymmeniä kilometrejä löytääkseen saman luonnonrauhan, mikä nyt alkaa usein jo kotiovelta ja viimeistään kylän laidalta.

Missään Suomessa eikä ehkä muuallakaan maailmassa ole tällaista tilannetta, jossa näin kokonaan tuhottaisiin rauhallinen maaseutuymäristö, vaikka mahdollisuus olisi sijoittaa tuulivoima-alueita tasaisemmin ympäri Suomea ja kauaksi asutuksesta.

Samanaikaisesti myös puhutaan ja kirjoitetaan hiljaisuuden ja metsän myönteisistä terveysvaikutuksista.

Jo näiden kahden esimerkin perusteella voidaan sanoa, että sen sijaan, että Vanhakylän ja Ohrikylän rauhallinen maaseutu- ja metsäympäristö tuhottaisiin Lapväärtti-Lakiakankaan ja Rajamäenkylän tuulivoima-alueilla, olisi näillä kylillä sekä Isojoen ja Karijoen kunnilla kokonaisuudessaan mahdollisuus kehittää hiljaisuuteen ja metsiin perustuvaa ympäristömatkailua.

Isojoella on myös Lauhanvuoren kansallispuisto, joka jo on luontomatkailukäytössä, samoin Karijoella Kakkorin ja Pyhävuoren alueet. Pyhävuori on Rannikko-Pohjanmaan korkein paikka ja siellä sijaitsee myös tunnettu Susiluola, jossa arvellaan olleen muinaista asutusta

3. Lakiakankaan ja Rajamäenkylän tuulivoima-alueilla tulisi olemaan arvaamaton vaikutus alueiden luontoon ja erityisesti alueiden välissä virtaavaan Lapväärtin-Isojokeen.

Vanhakylän ja Ohrikylän läpi virtaava Isojoki on Natura-alue (ja myös mereen laskeva osuus, Lapväärtinjoki) sekä koko Isojoki-laakso kulttuuriympäristöltään tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue ja maaseudun kehittämisen kohdealue.

Koko Isojoen-Lapväärtinjoki on myös yksi harvoista Suomen joista, joissa on alkuperäinen meritaimenkanta, ja näin ollen myös kalastusmatkailukäytössä. Vanhakylässä on myös kalankasvatamo, josta viedään meritaimenen poikasia muihin Suomen jokiin.

Joien veden laatu saattaa kuitenkin vaarantua mahdollisen tuulivoimarakentamisen seurauksena, sillä sekä Lapväärtti-Lakiakankaan että Rajamäenkylän alueet ovat joien valuma-alueita ja

kun kyseiset alueet ovat Geologian tutkimuskeskuksen mukaan suureksi osaksi sulfaattipitoisia, on vaarana joen veden happamoituminen sulfaattipitoisen maan paljastuessa.

4. Kaavaprosessissa ei ole riittävästi otettu huomioon Vanhakylän ja Ohrikylän asukkaita eikä Lakiakankaan ja Rajamäenkylän alueiden kaikkia maanomistajia.

Lapväärtti-Lakiakankaan hankealueen maanomistajille tuli täytenä yllätyksenä heinäkuussa 2011, kun heille, ml. kolmelle allekirjoittaneelle, toimitettiin täysin yllättäen maanvuokrasopimukset allekirjoitettavaksi elokuun loppuun mennessä. Ensimmäinen tuulivoimatoimijan järjestämä yleisötilaisuus Vanhassakylässä järjestettiin vasta tämän jälkeen, syyskuussa 2011.

Etelä-Pohjanmaan vaihekaava I tuulivoima oli tässä vaiheessa vasta laitettu vireille, ja kaavaluonnos asetettiin nähtäville seuraavana kesänä 11.6.2012. Tällöin Lapväärtti-Lakiakankaan hankkeen YVA-ohjelma oli jo ollut nähtävillä (2.-31.5.2012).

Tässä kaavaluonnoksessa oli mukana Lakiakankaan alue, mutta ei Rajamäenkylän aluetta, joka otettiin mukaan kaavasuunnitteluun maakuntahallituksen päätöksellä 23.9.2013. Uutta kaavaluonnosta ei kuitenkaan tämän jälkeen asetettu uudelleen nähtäville, vaan seuraavaksi nähtäville tuli suoraan kaavaehdotus 1.12.2014–9.1.2015.

Kaavaehdotuksesta järjestettiin neljä yleisötilaisuutta, ja niistä sekä kaavamuistutuksista saatujen palautteiden perusteella kaavaan tehtiin vähäisiä muutoksia. Muutoksista ei kuitenkaan tiedotettu laajemmin, ja ainoa tietämämme kysely tehtiin niille maanomistajille, joiden osalta kaavamuutokset vaikuttivat pienentävästi mahdollisuuksiin vuokrata maata tuulivoimatoimijoille.

Kaavamuutoksissa Lakiakankaan alue muutettiin vastaamaan osayleiskaavoissa jo tehtyjä, siinänsä oikean suuntaisia, mutta ei riittäviä muutoksia. Samoin Rajamäenkylän alueelle tehtiin muutoksia, joista olennaisin oli alueen keskellä pesivälle kalasääskelle avattu lento- ja saalistusväylä Isojokeen Vanhankylän kohdalla. Samanaikaisesti kalasääsken pesän ympärillä olevaa suojavyöhykettä kuitenkin pienennettiin alkuperäisestä kahdesta kilometristä vain yhteen kilometriin, vastoin Sääksisäätiön suositusta.

Valituksen liitteenä on niiden allekirjoittaneiden vastine, joille em. Maanomistajien kuulemiskysely lähetettiin.

Tässäkin yhteydessä huomion arvoista on se, että Etelä-Pohjanmaan liitto ei missään vaiheessa aikaisemmin ollut kysynyt kaikkien niiden maanomistajien mielipidettä, joiden omistamille alueille liitto oli suunnittelemassa tuulivoima-alueita, eikä myöskään näiden alueiden välittömässä läheisyydessä asuvien maakunnan asukkaiden ja loma-asukkaiden mielipidettä. Tällainen osoittaa mielestämme vähintäänkin huonoa hallintotapaa, varsinkin kun kyseessä on niin suuri, ja erityisesti Lapväärtti-Lakiakankaan ja Rajamäenkylän alueiden osalta, valtavaa muutosta nykytilaan.

Yhteenveto

Etelä-Pohjanmaan vaihekaava I tuulivoima on täysin ylimitoitettu Isojoen ja Karijoen kunnissa sijaitsevien Lakiakankaan ja Rajamäenkylän alueiden osalta. Lisäksi kaava on näiden alueiden osalta myös täysin epätasa-arvoinen em. alueiden väliin jäävien Vanhakylän ja Ohrikylän sekä muiden alueiden vaikutuspiirissä olevien kylien asukkaita kohtaan suhteessa muihin maakunnan asukkaisiin. Ko. alueiden osalta kaava myös tuhoaisi kaksi rauhallista, liiki erämaista luontoaluetta, vieden samalla lähialueiden asukkailta mahdollisuuden nauttia luonnosta ja luonnonrauhasta ja näiden tuomista positiivisista terveysvaikutuksista.

Kaavassa ei ole riittävästi otettu huomioon naapurimaakunnan, Pohjanmaan, tuulivoima-maakuntakaavaa eikä molempien maakuntakaavojen mahdollistamien tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutuksia.

Kaavan suunnittelussa ei ole myöskään riittävästi ja hyvän hallintotavan mukaisesti tiedotettu maakunnan asukkaita eikä kaavaan merkittyjen tuulivoima-alueiden maanomistajia eikä kysytty erityisesti viime mainituilta heidän mielipidettään omistamiensa maa-alueiden ottamisesta kaavaan mukaan.

Etelä-Pohjanmaan liitto on myös antanut luvan Isojoen ja Karijoen kunnille sekä Lapväärtti-Lakiakankaan ja Rajamäenkylän hankkeita ajaville yrityksille viedä kyseisiä hankkeita eteenpäin, ennen kuin maakunnan asukkaita oli asiassa kuultu, kaava kokonaan käsiteltyä saanut lainvoiman.

Toivomme, että Ympäristöministeriö huomioi esittämämme asiat poistaen kaavasta Lakiakankaan ja Rajamäenkylän tuulivoima-alueet ja palauttaa kaavan muutenkin uuteen valmisteluun, ottaen myös huomioon tuulivoimarakentamisen ja muun uusiutuvan energian käyttöönottoon liittyvässä toimintaympäristössä tapahtuneet uuden hallituksen esille tuomat muutokset.

On tarpeetonta ja haitallista varata suuria alueita vain yhtä tarkoitusta, tuulivoimaa, varten, jos osoittautuukin, että kyseisiä alueita voi käyttää paremmin tuulivoimarakentamiseen verrattuna vähemmän haitallisiin ja samalla paremmin luonnonympäristöjä ja sekä paikallisten asukkaiden nykyisiä hyviä elinympäristöjä säilyttäviin tarkoituksiin.

3. valittaja C

Valittaja vaatii tuulivoimaloiden alueen 22 (Rajamäenkylä) poistamista maakuntakaavasta. Valituksen mukaan alueen suunnittelussa ei ole otettu huomioon asutusta, pohjavesialueita, pintavesiä eikä happamia sulfaattimaita sekä vaarannetaan luonnon- ja kulttuuriympäristön arvoja ja heikennetään ihmisten asuin-elinkeino- ja virkistysmahdollisuuksia.

Perusteluinaan valittaja esittää muun muassa seuraavaa:

1. Hankkeen taustat ja tavoitteet

Suomi on sitoutunut vähentämään kasvihuonepäästöjä ilmastonmuutoksen torjumiseksi. Ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi ovat uusiutuvat energialähteet keskeisessä osassa energiatarpeen kasvun kattamisessa. Kotimaista puuta ja turvetta polttavat voimalaitokset ovat tästä hyviä esimerkkejä ja kyseisten laitosten työllistävä vaikutus kotimaahan on huomattava. Myös muita työllistäviä tekijöitä ovat eri alueille hajaantunut energiatehokas rakentaminen, lisäeristämisen, maalämpö sekä aurinkoenergia.

- Miksi tähän tavoitteeseen pääsemiseksi tarvitaan tuulienergiaa?

Tuulivoiman tuotannossa syntyy nimenomaan hiilidioksidipäästöjä, koska tuulivoima on kausisähköä. Kun myllyt eivät pyöri, on puuttuva energia tuotettava jollain muulla tavoin, useimmiten kivihiehellä. (Kotimaista puuta ja turvetta käyttävät laitokset tuottavat sähköä jatkuvasti, taseisemmin ympäri vuoden.)

- Onko järkevää tukea tuulivoimaa takuuhinnalla eli niin kutsutulla syöttötariffilla? (Sillä erotuksen rahoitukseen tarvitaan sitä enemmän veronmaksajien tukea mitä enemmän tuulivoimalla sähköä tuotetaan!)

2. Kaavoitus

Maakuntakaavan rajaus näin lähelle asutusta (hankealue Rajämäki22) kohdalla on ristiriidassa kaavoituksen tavoitteiden kanssa. Tässä tapauksessa vaarannetaan luonnon- ja kulttuuriympäristön arvoja ja heikennetään ihmisten asuin-, elinkeino- ja virkistysmahdollisuuksia tulevina vuosikymmeninä.

Kuten liitteessä huomataan, hankealuetta 22 ympäröi Karijoella ja Isojoella kyläalueiden ryhmä. Osissa kyläiä maakuntakaavaraja halkoo peltoaukeita tuoden rajan kyläalueelle, samalla voimat tulevat lähelle asutusta.

Tässä muutama esimerkki: Kariluomankylästä lähimmät voimat sijaitsevat 1,2 km:n päässä asutuksesta, Rajämäenkylän ja Myllykosken tapauksessa 1,5 km:n päässä asutuksesta.

Samalla tulee huomata, miten isommat kyläalueet kuten Alakylä, Ohrikylä ja Vanhakylä, jäävät kahden suuren hankealueen, Lakiakankaan ja Rajämäenkylän, välimaastoon luoden alueelle kohtuuttoman ympäristöhaitan.

Alueen melu- ja väkelaskelmat on tehty 3,3 MW voimaloille. Mallinnuksessa käytettiin Vestaksen toimittamia V126- voimaloita ja niiden melutietoja marraskuulta 2014. Kuitenkaan hankealueelle suunnitellut voimat voivat olla teholtaan 5MW. Meluvaikutuksissa ei ole riittävästi selvitetty eri tuulen suuntien ja voimakkuuksien vaikutuksia koko hankealueen kylien kiinteistöjen ulkomelun tasoon. Hankealueen kylissä sijaitsevat asuinkiinteistöt ovat usein 50- 80- luvuilla rakennettuja. Asuntojen lämpö- ja äänieristys on usein puutteellinen. Kesällä yöaikaan taloja tuuletetaan pitämällä tuuletusikkunoita auki, mikä nostaa sisämelutasoja yöaikaan. Tulevilla sisä- ja ulkomeluarvoilla tulee olemaan iso merkitys siihen miten paljon hankealueen kylien rakentamista tullaan rajoittamaan tulevina vuosikymmeninä.

Edellä mainittuun vedoten on huomioitava Sosiaali- ja terveysministeriön asetus, joka on annettu Helsingissä 23. huhtikuuta 2015: "Tätä asetusta sovelletaan terveydensuojelulain (763/1994) nojalla tehtävään asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisten olosuhteiden valvontaan." Asetuksesta on huomioitava erityisesti seuraavat lankohdat: 2§ Määritelmät, 4§ Mittaus, näytteenotto ja analyysi, 11 § Melunmittaaminen, 12§ Melun toimenpiderajat, 13§ Melunmittauksen korjaaminen ja 21 § ulkopuolisen asiantuntijan pätevyysvaatimukset.

- Kuka korvaa kiinteistöjen käytön rajoitukset, arvon alennuksen ja terveyshaitat kiinteistöjen omistajille?

3. Pinta- ja pohjavedet

Rajämäenkylän tuulipuistohankkeen (22) maanomistajien ohjausryhmän muistutus 11.11.2014 (Esa Saaristo yms.)

Muistutuksessa kerrotaan hankkeen käynnistyksen tapahtuneen maanomistajien aloitteesta ja sillä on laaja kannatus seudulla. Todellisuudessa maanomistajat eivät ole yksimielisesti olleet hankkeen takana.

Samalla kerrotaan Isojoen ja Karijoen kuitenkin olevan hankkeen takana. Hankkeen alkuvaiheessa ei ole kysytty lainkaan kuntalaisten mielipidettä, eikä selvitetty kuntalaisille kaavoituksesta aiheutuvista haitoista kuten rakennus- ja maankäytörajoitteista ym.

Valittaja haluaa seuraavaksi tuoda esille seuraavia tärkeitä kohtia, joita ei ole huomioitu lainkaan O2 Finlandin selvityksessä, joka on laadittu 5.8.2013, Rajamäenkylän hankealueen soveltuvuudesta laajaksi tuulivoimatuotannon alueeksi.

Hankekuvauksessa Lapväärtin-Isojoen vesistöalueen kerrotaan saavansa alkunsa Lauhanvuoren lähteistä ja puroista. Vesistöalueella on monta pohjavesiesiintymää, joista merkittävimmät sijaitsevat joen latvoilla, Lauhanvuoren alueella.

Selvityksessä, joka on laadittu 5.8.2013, unohdettiin mainita länteen virtaava Heikkilänjoki/Hukanluoma. Selvityksessä ei ole myöskään mainittu hankealueella Isojoella kulkevaa Pajuluomaa, joka virtaa lounaaseen läpi koko hankealueen, eikä hankealueen pohjoisosassa Karijoel-la kulkevaa Metsäjokea, joka virtaa länteen ja saa myöskin alkunsa lähteistä ja puroista.

4. Lähdealueet

Pajuluoma, joka saa alkunsa lähteistä Rajamäenkylän pohjoispuolelta ja joka yhdistyy kahdesta eri haarasta, virtaa kohti etelää tuulivoima-alueelle. Rajamäenkylän alueella on useita lähteitä, joita käytetään talousveden ottoon. Kylän alueella ja siitä edeten etelään ns. Hautamaan, Pajuluoman ja Heikkilännevan alueilla on havaittavissa peitteellisen pohjaveden purkautumispisteitä. Näillä alueilla pohjavesi liikkuu yleensä 2-6 metrin syvyydessä. Osa pohjaveden purkautumis-pisteistä purkautuu pintaan asti. Tämänlaisia kohteita löytyy tilojeni alueelta

Pajuluoman alueella purkautumispisteiden etäisyys luomasta on muutamasta, metrillä aina 600–700 metriin.

5. Hyttisen, Tuomiojan ja Keitaanrannan vedenottamot

Hankealueen pohjoisosassa kulkee Metsäjoki, joka virtaa länteen, alueella sijaitsee myöskin peitteellisiä pohjaveden purkautumispisteitä. Näistä huomattavimmat lähteet, joita hyödynnetään, ovat Hyttisen lähde, Tuomilähteen vedenottamo ja Keitaanrannan vedenottamo. Hyttisen lähde on Karijoen kunnan päävedenottamo. Alue sijaitsee Karijoen kunnan Alakylässä Hyttisen tilalla x, antoisuus 2500m³/vrk. Tuomilähteen vedenottamo, josta Hartwallin lähdevesipullot-tamo ottaa käyttövetensä, arvioitu antoisuus 1000m³/vrk. Keitaanrannan vedenottamon antoi-suus on 300m³/vrk.

Pitää myös huomioida pohjavesialue, alue josta todennäköisesti on saatavissa pohjavettä esim. vedenhankintaan. Se käsittää yleensä geologisin perustein määritetyn pohjaveden varsinaisen muodostumisalueen ja sitä kokonaan tai osittain ympäröivän, ulommaksi suojavyöhykkeeksi tarkoitettun reuna-alueen, jonka ulkoraja on pohjavesialueen raja. Tämä raja voi olla havaittu va-luma-alueraja, mutta yleisimmin arvionvaraisesti piirretty, helposti tunnistettavia maastokohtia myötäilevä raja.

- Kantaako tuulivoimayhtiö vastuun siitä, että pohjaveden laatu säilyy hyvänä 35 vuoden pi-tuisen vuokrasopimuksen ajan?
- Kuinka menetellään silloin jos maakunnan alueella todetaan tarvetta hyödyntää alueen poh-javesiä? Onko silloin mahdollista pysäyttää ja purkaa alueelta tuulimyllyjä, muuntoasemia sekä sähkönsiirtoon tarkoitettuja maakaapeleita esimerkiksi tulevan runkovesiputken tieltä?

6. Tulvasuojelu ja pintavedet

Valittaja suorittaa toimeksiantosopimuksella Suomen Ympäristökeskukselle lumi- ja pohjavesi- sekä routahavaintoja.

- Rajamäenkylän tuulivoima-alueelle sijoittuu (lumilinja 1370201), jossa määritetään lumen syvyys ja tiheys. Lumilinja on kahden viikon välein tapahtuva työsuoritus.
- Lumen ja roudan linjamittausta suoritetaan myös Lauhanvuoren maastossa kahden viikon välein talviaikaan. (Havaintoalue 20040 Lauhanvuori, Isojoki)
- Rajamäenkylän pohjavesiaseman maastossa suoritetaan lisäksi pohjaveden ja roudan mittauksia kahden viikon välein. (Pohjavesi 0801 ja routa R 0803)
- Valittajan saatujen tulosten perusteella määritellään talven lumikuormat katoilla, sekä tulevan kevään tulvaennusteissa tiedot ovat ensiarvoisen tärkeitä.

Lapväärtin-Isojoen vesistöalueen tulvasuojelun kannalta tehdään tärkeää työtä Suomen Ympäristökeskuksen toimesta. Myös Rajamäenkylän hankealueelta viilaavilta vesiuomilla on tärkeä merkitys vaikka OX2 selvityksessä puhuttiin vain Lauhanvuoren latvavesistä.

7. Rakennuspiha-alueet, nosturipaikat ja ajohuoltotiet

Pohjaveden muodostumisalueilla kaikenlainen maaperän kaivaminen tai rikkominen on riski veden laadulle, sillä kuoritussa maaperässä sadeveden imeytyminen nopeutuu maaperään. Kaikkia ilman epäpuhtauksia sekä muita veden laatua heikentäviä aineita vastaan on erityisen tärkeää, että pintakasvillisuus säilyy koskemattomana. Tuulivoimaloiden yleinen perustamistapa on maanvarainen teräsbetoniperustus, jossa pintamaakerroksia poistetaan jopa 6-7 metrin syvyydeltä.

Sama koskee 12- 20 metrisiä ajohuoltoteitä, rakennuspiha-alueita ja nosturipaikkoja jotka voivat olla kooltaan jopa 70m*100- 200 m voimalatyypistä riippuen.

Näiden alueiden peruskuivatus herättää kysymyksiä, minne Rajamäenkylän hankealueen kuivatusvedet johdetaan, koska koko hankealueella on peitteellisiä pohjavesimuodostumia.

8. Rajamäenkylän tuulivoimapuiston osalta valittaja haluaa kiinnittää huomiota myös seuraaviin kohtiin:

- Edellä käsiteltyihin kohtiin vedoten valittaja kiinnittää huomiota happamien sulfaattimaiden haittoihin, jotka mahdollisesti kohdistuisivat alueen vesistöihin. ("Euroopan laajimmat happamien sulfaattimaiden esiintymät löytyvät Suomen alavilta rannikkoseuduilta. Siellä muinaisen Liturina-meren sulfidipitoiset pohjasedimentit ovat maankohoamisen seurauksena nousta merestä." Lainaus Maaseudun tulevaisuuden Maaseudun tiedeliitteestä, liite 4/2014, 15.12.2014, Metsien kunnostusojitus vaatii tarkkuutta happamilla sulfaattimailla.)
- Pajuluoma ja sen lähivaluma-alue on erittäin eroosioherkkää aluetta. (LIITE 2)

Näin ison tuulivoimahankkeen toteuttaminen vaatisi ehdottomasti ympäristöluvan!

- Lapväärtin sekä Isojoen taimenkannan merkitys on yleisen edun kannalta erittäin suuri. Lisäksi taimenkannan geneettinen arvo on korvaamaton.
- Lapväärtin ja Isojoen kaltaisissa poikkeuksellisen herkissä vesistöissä tulee kiinnittää huomiota veden laatuun.

- Tuulivoimaloiden rakentamisen yhteydessä suoritettavat tiestön ja maapohjien peruskuivaus aiheuttaa huomattavia vesien purkautumisia Pajuluomaan ja Heikkilänjokeen. Asialla on myös merkitystä Lapväärtin sekä Isojoen tulvasuojelulle.
- Sama asia on myöskin huomioitava Metsäjoen ja Kariluoman suhteen, jotka molemmat saavat alkunsa Rajamäen tuulivoimahankealueelta Hirviharjun länsipuolelta.
- Rajamäenkylän alueella sijaitsee koko Rajamäki22 hankealueen korkein kohta (n. 140 m:n korkeudella merenpinnasta). Maasto laskee kyseiseltä kohdalta tasaisesti kohti ympäröiviä kyliä ja siksi hankealue on merkittävä alueen pintavesien sekä tulvasuojelun kannalta. Alueella sijaitsee myös tärkeitä suoalueita eläimistöille ja linnustolle sekä laaja pohjavesien muodostumisalue.
- Näin ison tuulivoimahankkeen toteuttamisen tueksi geologinen rakennetutkimus olisi välttämätön koko hankealueelle. Täten selviäisi peitteellisten pohjavesimuodostumien laajuus sekä virtaussuunnat.

9. Metsäpalo

Tuulivoimaloiden suojaetäisyydeksi WPD Finland antaa 250 m. Vestas puolestaan ohjeistaa työntekijöidensä suojaetäisyydeksi 400 m (V90- voimalat).

Varoalueena voimalan ympärillä tämä tarkoittaa 20- 78 ha. Lisäksi kannattaa huomioida, että V90- voimaloiden napakorkeus on vain korkeintaan 105 m + lavan pituus 44, joten ne ovat pieniä nykyisten voimaloiden rinnalla. Suuremmissa Suomeen rakennettavissa voimaloissa suojaetäisyys oletettavasti myös kasvaa.

Tuulivoimalapaloo ei voi sammuttaa ja siksi riskienhallinta etukäteen on erittäin tärkeää. Tästä johtuen on oltava riittävä etäisyys asutukseen sekä palavien aineiden varastoihin. Myös metsäpalariski pitää huomioida, Saksassa ja Tankassa voimalat sijaitsevat pääosin pelloilla, ei metsässä kuten Suomessa.

Paloviranomaiset kantavat huolta nimenomaan voimalapalon vaikeasta sammuttamisesta tuulivoimalassa. Sammutuskalustoa ei yksinkertaisesti ole! Miten sitten toimitaan kun voimala on ilmiliekeissä 150 metrin korkeudessa, samalla kun palavia komposiittimuovin palasia lentelee satojen metrien alueelle kuivaan metsämaastoon luoden palopesäkkeitä?

Virossa paloi 10.4.2015 Viru-Nigulan alueella Win Windin 3MW voimala, joka oli rakennettu vuonna 2007. Tällöin palo saatiin hallintaan kohteen sijaitessa peltoaukealla.

- Kuka korvaa metsäpalosta aiheutuneet vahingot metsäkiinteistöille ja asuin- ja tuotantokiinteistöille? Voimaloissa käytetään vaihteistoöljyä tai hydraulikkaöljyä tai molempia jopa 18001 /voimala, mikä ei helpota mitenkään sammutustyötä voimalan ympärillä!

WPD:n tuulivoimapuistossa Pyhäjoella Yppärin Mäkikankaalla 22.4.2015 on yksi tuulivoimala rikkoontunut niin että lapa on tipahtanut maahan. WPD Finlandin toimitusjohtaja Esa Holttinen kertoo, että alue on eristetty, kaikki voimalat pysäytetty ja sähköntuotanto keskeytetty. Tuulivoimala on tyypiltään Nordex Se N117/3000. Nyt rikkoutunut voimala on ensimmäinen niistä voimaloista, jotka käynnistettiin tämän vuoden maaliskuun alkupuolella.

10. Jäävaara, metsätyöt, jokamiehen oikeudet ja työturvallisuus metsätoissa

- Onko huomioitu jäävaara?

Esimerkiksi Ruotsissa SVT uutisoi tammikuussa 2013 Argeplogin tilanteesta seuraavasti: Ruotsin tuulivoimatekniikan keskuksen SWPTC:n puheenjohtajan Matthian Rappin mukaan jopa 60 kg painavia jäälohkareita lentää siivistä, alue suljetaan 6 viikoksi ja henkilökunta kieltäytyy työskentelemästä alueella. Saamelaisia poronhoitajia on kielletty oleskelemasta alueella ongelman toistuessa talvesta talveen. Jäätä poistetaan eri tavoilla, mutta vielä ei ole löytynyt menetelmää, joka sekä poistaisi ongelman kokonaan että olisi myös kustannustehokas.

Kuitenkin Rajamäenkylän tuulivoimapuiston ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa kerrotaan seuraavasti:

”Tuulivoimaloiden valmistuttua alueella voi liikkua kuten ennenkin jokamiehenoikeuksien mukaisesti. Alueella ei ole ulkoilureittejä, joten jään osumisen riski ulkoilijalle on lähes olematon. Tuulivoimalan lähialue voidaan varustaa putoilevasta jäädä varoittavilla kylteillä. ”

- Milloin todella määritellään tuulivoimalan suojaetäisyysvaroalue voimalatyyppistä riippuen kun se ei selviä OX2 Wind Finland Oy:n selvityksestä?

11. Langaton tiedonsiirto ja viestintäyhteydet

Myös yksi huomattava haittavaikutus tuulivoima-alueella on sähköisientietoliikenteen, kuten puhelimien, tietokoneiden, television sekä kaikkien muiden langattomien laitteiden toimivuuden ongelmat, jotka myllyt aiheuttavat.

- Miten tietoliikenteen toimivuus taataan tuulivoima-alueella ja sen ulkopuolella?

Kyseinen ongelma on myös työturvallisuuteen vaikuttava asia tuulivoima-alueella (metsurit, hakkuu- ja ajokoneiden kuljettajat ja puuntaimien istutustyötä suorittavat työntekijät) Tietoliikenteen toimivuus on myös välttämätöntä vapaa-ajallaan harrastaville metsästäjille, kalastajille sekä marjanpoimijoille vaaratilanteissa, joissa avuntarve on pikainen.

12. Lintu- ja suurpetohavainnot

Olen asunut Rajamäenkylässä koko ikäni ja liikkunut Rajamäki 22- tuulivoimahankealueella. Viimeisen vuoden aikana minulla on useita havaintoja metsoista joita liikkuu runsaslukuisesti ja säännöllisesti Jouhurin metsäautotiellä, noin kilometrin päässä Rajamäenpohjavesiasemalta etelään. Samalla alueella olen nähnyt lisäksi palokärkiä ja teeriä. Alkukesästä polkupyörällä liikkuesani olen kuullut vuosittain koko hankealueella käen kukunnan. Myös huuhkajan voi nähdä saalistamassa syksyisin Rajamäenkylän alueella saaliseläimiä, kuten rusakoita sekä kulkukissoja, jotka kylän ympäristö sille tarjoaa. Myös kurkipariskunnat sekä niiden poikaset ovat yleinen ilmeitys kylän peltoaukeilla.

Hankealueella, Rajamäenkylän peltoaukeilla, on tehty maakotkahavainnot kolmen eri henkilön toimesta. Riistakameraan on lisäksi tallentunut havainnot maakotkan poikasista. Asian arkaluontoisuuden takia asia pidetään salassa, ettei maakotkan pesintää häirittäisi ja ettei metsästysseuran ja metsän omistajien välille muodostuisi kiistaa maanvuokraussopimuksista. Viimeisin maakotkahavainnot on Kai Rajamäen (5.1.2015) tekemä. Maakotka liiteli Riitaluhdan ja Kari- luoman maastossa, 2 kilometrin päässä hankealueen rajasta.

- Mitkä seikat vaikuttavat siihen, että kalasääsken pesän puskurivyöhyke(2 km) pienennettiin (1km)? Oliko kuntien ja ns. maanomistajien ohjausryhmän lausunnot riittävä peruste muutokselle?

Hankealueen peltoaukeilla olen lisäksi havainnut karhun rikkomia esikuivattuja pyöröpaaleja, karhun jälkiä sekä sen jätöksiä. Karhun jättämien havaintojen lisäksi kyseinen alue on tärkeä hirven talvehtimisalue.

Elinalueiden pirstoutuminen aiheuttaa hankealueella haitallisia vaikutuksia pesimälinnustoon ja kaikkeen eläimistöön. Arviointiselostuksessa kerrotaan, että tärkeiden elinympäristöjen läheisyyteen on jätetty riittävä metsäinen suojavaoähyke. Toisaalta arviointiselostuksessa kuitenkin kerrotaan, ettei metsien talouskäytölle tule rajoituksia.

- Miten siis turvataan tämä ns. metsäinen suojavaoähyke sekä hankealueen sisällä liikkuvien eläimien ja pesivän linnuston elinmahdollisuudet?

Kantani on, että maakuntakaavan hanke Rajamäki22 poistettaisiin kokonaisuudessaan.

4. valittaja D asiakumppaneineen

Valittajat vaativat, että maakuntavaltuuston päätös hyväksyä tuulivoimamaakuntakaava on kumottava Korkeamaan tuulivoimaloiden alueen 9 (Korkeamaa) osalta. Kaava ei perustu tuulivoimaloiden alueen osalta riittäviin selvityksiin. Alueen vaikutusta Natura 2000 -verkoston luonnonarvoihin ei ole selvitetty riittävästi. Korkeamaan tuulivoima-alueita suunniteltaessa ei ole riittävästi kiinnitetty huomiota maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperimän vaalimiseen, maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin eikä virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyteen. Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita ei ole otettu riittävästi huomioon.

Perusteluinaan valittajat esittävät muun muassa seuraavaa:

Kuntalain 4 § mukaan kunnan jäsen on se, joka omistaa tai hallitsee kiinteää omaisuutta kunnassa. Soinin kunnan jäsenenä valittajilla on kuntalain 92.2 §:n mukaan valitusoikeus maakuntavaltuuston päätöksestä.

1. Korkeamaan tuulivoima-alue maakuntakaavassa ja sen lähialueet

Tuulivoimamaakuntakaavassa tuulivoima-alue nro 9 on osoitettu tuulivoima-alueeksi (tv-1), jolle voisi rakentaa 17 kappaletta tuulivoimaloita yhteisteholtaan 51 MW.

Tuulivoima-alueen lähistöllä sijaitsevat Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet Mäntykangas (FI0800100) 0,5 km etäisyydellä ja Haukisuo-Härkäsuo-Kukkoneva (FI0900093) vajaan 2 km etäisyydellä.

Etelä-Pohjanmaan tuulivoimaselvityksen mukaan tuulivoima-alueen nro 463 läheisyydessä sijaitsee 2 kilometrin etäisyydellä 77 asuinkiinteistöä ja 22 lomakiinteistöä. Näistä iso osa sijaitsee läheisen Torasjärven ympäristössä. Soinin kunnan 29.12.1999 hyväksytyn rantayleiskaavan mukaan Torasjärven ympärillä sijaitsee 15 loma-asunnon ja 7 pysyvän asunnon rakennuspaikkaa. Valittajien kiinteistöt sijaitsevat Torasjärven rannalla tai sen läheisyydessä.

Voimassa olevan 1.12.2003 hyväksytyn maakuntakaavan mukaan Korkeamaan tuulivoima-alue sekä Torasjärvi ympäristöineen kuuluvat matkailun vetovoima-alueeseen (mv). Suunnittelumääräyksen mukaan "Alueen suunnittelussa tuetaan kuntien, seutukuntien ja ylimaakunnallisten virkistysalueiden ja matkailualueiden muodostamia verkostoja ja niiden kehittämistä kokonaisuuksina. Kehittämistoimien tulee liittyä maakunnan matkailuelinkeinojen maankäytöllisten edellytysten tukemiseen sekä virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyden turvaamiseen."

Voimassa oleva maakuntakaava on ottanut huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, joiden kohdan 4.4. mukaan: Alueidenkäytöllä edistetään luonnon virkistyskäyttöä sekä luonto- ja kulttuurimatkailua parantamalla moninaiskäytön edellytyksiä. Suojelualueverkoston ja arvokaiden maisema-alueiden ekologisesti kestävästä hyödyntämisestä edistetään virkistyskäytössä, matkailun tukialueina sekä niiden lähialueiden matkailun kehittämisessä suojelutavoitteita vaarantamatta. Alueidenkäytössä edistetään kyseiseen tarkoitukseen osoitettujen hiljaisten alueiden säilymistä.

2. Maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperimän vaaliminen sekä virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys

Tuulivoimamaakuntakaavassa ei ole otettu huomioon tuulivoimala-alueen nro 9 vaikutusta Torasjärven ympäristön virkistyskäyttöön ja maisemaan. Kyseessä on paikallisesti merkityksellinen virkistysalue, jolla on yleisessä käytössä oleva uimaranta. Torasjärven alueen virkistyskäyttö on metsäluonnossa kävelyä, marjastusta, sienestystä, maastohiihtoa ja patikointia sekä järvellä kalastusta. Lisäksi Torasjärven alueella jäljestetään ratsastusleirejä, joten se on voimassa olevassa maakuntakaavassa tarkoitettu matkailualue. Torasjärven ympäristö suunniteltuine tuulivoimala-alueineen on valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kohdassa 4.4. tarkoitettu luonnon virkistyskäyttökohde, ja sillä olevat hiljaiset alueet tulisi tavoitteiden mukaan säilyttää sellaisina. Alueen kehittämistoimien tulisi voimassa olevan maakuntakaavan mukaan liittyä matkailun ja virkistyskäytön edellytysten tukemiseen.

Tuulivoimalat aiheuttavat maisema- ja meluhaittaa matkailulle ja virkistyskäytölle. Esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriön asumisterveysasetuksen 545/2015 valmistelussa on katsottu, että tuulivoimalat tuottavat asetuksen 12.3 §:ssä tarkoitettua unihäiriötä aiheuttavaa melua. Tuulivoimaloiden on katsottu vaikutusalueellaan häiritsevän hevosten pitoa ja ratsastamista.

Tuulivoimamaakuntakaavaa varten laadituissa selvityksissä ei ole pyritty sovittamaan yhteen voimassa olevan maakuntakaavan suunnittelumääräystä tuulivoima-alueiden suunnittelumääräyksen kanssa. Tuulivoimamaakuntakaava ei lainkaan ota huomioon valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita. Tältä osin kaava ei perustu riittävään selvitykseen.

Etelä-Pohjanmaan tuulivoimaselvityksen mukaan tuulivoima-alueesta nro 463 on tehty maisemakuvasovite Marjoperän suunnasta noin 1,3 kilometrin etäisyydeltä lähimmästä tuulivoimalasta. Maisemakuvasovitteen suunta ei kuitenkaan tämän hankkeen maisemavaikutusten kannalta ole olennainen. Tuulivoimamaakuntakaavakartan mukaan Torasjärven itäreuna on noin 800 metrin etäisyydellä tuulivoima-alueesta nro 9. Läheisyyteen rakennettavat tuulivoimalat muuttaisivat Torasjärven rantamaisemaa merkittävästi.

Etelä-Pohjanmaan tuulivoimaselvityksessä (2012) sivulla 95 on väitetty, että "Metsäalueilla sijaitsevilla tuulivoimapuistoilla ei ole vaikutuksia muihin elinkeinoihin kuin metsätalouteen. Tuulivoima-alueen vaikutukset rajoittuvat rakennuspaikkojen ja teiden alueisiin, jotka jäävät pois metsäntuotannosta." Tämä ei pidä paikkaansa. Tuulivoima-alueilla on yleisesti katsottu olevan haitallinen vaikutus matkailuelinkeinoon. Esimerkiksi Muonion Mielmukkavaaran suunniteltua tuulivoima-aluetta koskevassa tutkimuksessa matkailijoista suuri osa katsoo tuulivoimaloiden vähentävän heidän halukkuuttaan vieraila alueella. Tuulivoimamaakuntakaava on tältä osin ristiriidassa voimassa olevan maakuntakaavan kanssa eikä siten perustu riittävään selvitykseen. Tuulivoimamaakuntakaavassa on jätetty huomiotta tuulivoimaloiden vaikutus virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyyteen, kun tuulivoimalat vähentävät merkittävästi Torasjärven käytävyyttä virkistysalueena.

3. Luonnonarvojen huomioon ottaminen ja Natura-arviointi

Haukisuus-Härkäsuu-Kukkonevan Natura-alue on sisällytetty Natura- verkostoon lintudirektiivin mukaisena alueena (SPA). Ympäristöhallinto ei ole julkaisemissaan tiedoissa ilmoittanut, että alueella pesisi lintudirektiivin (direktiivi 79/409/ETY) liitteessä I mainittu maakotka. Maakotkien havaituista pesinnöistä ei valittajilla ole ollut käytössään tarkkoja tietoja, koska Suomenselän lintutieteellisen yhdistyksen tai muiden toimijoiden tekemiä petolintutarkkailuraportteja ei luovuteta kuin viranomaiskäyttöön. Haukisuus-Härkäsuu-Kukkonevan alueella on kuitenkin katsottava olevan tosiasiallista merkitystä maakotkan elinympäristönä, koska maakotka pesii ainakin lähialueilla ja havaintojen mukaan liikkuu ja saalistaa alueella. Alueen suojelun perusteena on katsottava olevan toimiminen maakotkan elinympäristönä, jolloin luonnonsuojelulain 64 a §:n mukaan tätä luonnonarvoa ei saa heikentää. Tuulivoimaloilla puolestaan voi olla merkittävä haitallinen vaikutus maakotkien elinympäristöille, kuten Pesolan ja Korkeamaan tuulivoimahankkeen YVA-selostuksessa 11.8.2014 sivulla 120 on todettu.

Pesolan ja Korkeamaan tuulivoimahankkeen YVA-selostuksessa 11.8.2014 sivulla 120 on esitetty mahdollisuus käyttää osassa tuulivoima-alueen voimaloista tutkajärjestelmää, joka pysäyttää roottorit tarpeen vaatiessa ja siten pienentää maakotkan vaaraa törmätä voimaloihin. Edelleen maakotkien elinympäristölle aiheutuvia haitallisia vaikutuksia on esitetty voitavan vähentää voimaloiden sijoituspaikkojen elinympäristövalinnoilla ja - muokkauksilla, tekopesillä ja ruokinalla, vaiheistetulla rakentamisella, maakotkien maasto- ja satelliittiseurannalla sekä voimaloiden rakenteisiin ja rakennustöiden ajoituksiin liittyvillä ratkaisulla. Haittoja lieventävillä toimenpiteillä saataisiin aikaan tilanne, jossa kielteiset vaikutukset maakotkaan olisivat korkeinaan kohtalaisiksi luokiteltavia. YVA- selostuksessa on siis todettu, että haitat maakotkan elinympäristölle voivat olla merkittäviä. YVA-selostuksessa esitettyjen lieventävien toimenpiteiden toteuttaminen vaatii jatkuvaa seurantaa ja tarkkailua, jotta niillä saavutettaisiin toivottu lievennys.

Selvityksen "Maakuntakaavan linnustovaikutukset. Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava, vaihekaava I - tuulivoima" (2014) s. 43-44 mukaan Alueelle on tehty luonnonsuojelulain (1096/1996) 65 §:n mukainen Natura-arviointi yleiskaavan selvitysten yhteydessä. Arvioinnin mukaan maakuntakaavan mukaisella rajauksella ei tulisi aiheutumaan millekään Natura-alueelle merkittävää haittaa. Kohtalaiseksi luokiteltavia kielteisiä vaikutuksia voisi aiheutua maakotkareviirin elinolosuhteisiin. Tämä arvio perustuu kuitenkin edellä mainittuihin lieventävien toimenpiteiden toteuttamiseen.

Viranomaisten käytössä ei kuitenkaan ole käytännössä tehokkaita keinoja tarkkailla toimenpiteiden vaikutusta, vaan maakotkien elinympäristön heikentymisen tarkkailu olisi käytännössä paikallisten lintuharrastajien tehtävä. Ehdotettujen toimenpiteiden tehokkuus on siis kyseenalainen. Koska maakuntakaava perustuu tällaiseen puutteelliseen selvitykseen, jossa luontoarvojen vaalimiseen ei ole MRL 28 §:ssä tarkoitettulla tavalla kiinnitetty erityisesti huomiota, se olisi palautettava käsittelyyn maakotkien elinympäristölle aiheutuvan tarkan vaikutuksen selvittämiseksi.

5. valittaja E asiakumppaneineen

Valittajat vaativat, että tuulivoimaloiden alue 3 (Lehtovuori) poistetaan maakuntakaavasta. Alueen osalta ei ole huomioitu Kuusistonloukon pohjavesialueen muodostumisaluetta eikä virkistysreittiä.

Perusteluinaan valittajat esittävät muun muassa seuraavaa:

Ennen EP:n liiton maakuntakaavan vaihekaava I-tuulivoiman tekemistä, Etelä-Pohjanmaan liitto korosti kuinka pohjavesialueille ei tule tuulivoimaloita eikä olemassa oleville virkistysalueille.

Niinpä niin. Maakuntavaltuusto kuitenkin hyväksyi kaavan, jossa tuulivoima-alueiksi on merkitty pohjavesialueita ja voimaloita suunniteltu virkistysreittien päälle.

Kurikan Lehtivuoren alue on maakuntakaavaan merkitty tuulivoima-alueeksi. Lehtivuoren alue on Kuusistonloukon pohjavesialueen pohjaveden muodostumisaluetta. Kyseinen pohjavesialue on Euroopankin mittakaavassa harvinaisen iso ja esimerkiksi Vaasan kaupunki suunnittelee otavansa muutaman vuoden päästä vetensä juuri täältä.

Vanhoissa pohjavesikartoissa Lehti- ja Karhuvuoret eivät kuuluneet varsinaiseen pohjavesialueeseen. GTK teki tutkimuksen alueella vuonna 2012 ja tästä uudesta tutkimuksesta selviää, että pohjavesialue on sekä horisontaalisesti että vertikaalisesti paljon suurempi kuin ennen on tiedetty. Tutkimuksen mukaan alueen pohjavesi muodostuu juuri Lehti- ja Karhuvuorten rinteillä kalliokoloista tihkumalla. Alue ei siis mitenkään sovellu tuulivoimateollisuusalueeksi.

Pohjaveden lisäksi alueella on läpi vuoden runsaassa käytössä oleva Karhunpolku-reitistö, jota on rakennettu kaupungin, valtion ja EU:n rahoilla. Reitistön käyttö estyy, mikäli alueelle rakennetaan tuulivoimaloita. Alue on eteläpohjalaisittain harvinaista aluetta suurine korkeuseroineen. Alueella on runsas eläimistö ja esimerkiksi teerien soidinalue sijaitsee yhden suunnitellun voimalan juurella. Alueella pesii lukuisia EU:n lintudirektiivin I-liitteen lajeja sekä Suomen erityisvastuulajeja.

GTK:n tutkimus on Sykessä odottamassa, että se käsiteltäisiin ja sen jälkeen tieto pohjavesialueen uusista rajoista siirtyisi Elylle ja kuntaan. Nyt kaikki alueesta tehdyt päätökset siis perustuvat vanhoihin tietoihin.

Vaasan hallinto-oikeus kumosi kesäkuun alussa 2015 Kurikan kaupungin tekemän Lehtivuoren osayleiskaavapäätöksen. Oikeuden päätös ei perustunut pohjaveteen vaan muotoseikkoihin.

Alueen pohjavesi pitää suojella ja siksi pyydämme, että ympäristöministeriö poistaa Etelä-Pohjanmaan tuulivoimakaavasta Kurikan Lehtivuoren alueen.

Etelä-Pohjanmaan liiton vastine ja valittajien vastaselitykset

Etelä-Pohjanmaan liitto on antanut vastineen lausuntojen ja valitusten johdosta.

Valittajille on annettu tilaisuus vastaselityksen antamiseen Etelä-Pohjanmaan liiton vastineen johdosta.

Vastaselityksen ovat antaneet valittaja A asiakumppaneineen, valittaja B asiakumppaneineen, valittaja C, valittaja D asiakumppaneineen sekä valittaja E asiakumppaneineen.

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN PÄÄTÖS

Kannanotot ministeriöiden lausuntoihin

Sisäministeriö

Sisäministeriön lausunnon johdosta ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueiden käyttöä koskeva suunnitelma. Vaihemaakuntakaavassa osoitetaan maakunnallisesti merkittävät tuulivoimaloiden sijoittamiseen soveltuvat alueet. Kaavassa ei esitetä yksittäisten tuulivoimaloiden sijaintipaikkoja, jotka ratkaistaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Tarkemmassa suunnittelussa määritellään myös turvallisuuden edellyttämät mahdolliset

liikkumisrajoitteet sekä onnettomuus- ja vikatilanteisiin varautuminen kun muun muassa voimaloiden sijaintipaikat, voimala- ja lapatyypit ovat tiedossa. Lumen ja jään osalta voidaan todeta, että jäänestojärjestelmä tuulivoimalan lavoissa vähentää huomattavasti irtoilevan lumen tai jään muodostamaa riskiä.

Maa- ja metsätalousministeriö

Maa- ja metsätalousministeriön lausunnon johdosta ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaavan perusteena olevien vaikutusarviointien tarkkuustasossa on otettava huomioon maakuntakaavan tehtävä ja tarkoitus yleispiirteisenä suunnitelmana sekä sen ohjausvaikutus. Maakuntakaavaan liittyvä vaikutusten arviointi ei edellytä vaikutusten arviointia jonkin yksittäisen elinkeinon kuten metsätalouden kannalta.

Maankäyttö- ja rakennuslain 24 §:n 2 momentin mukaan maakunnan suunnittelussa ja muussa alueiden käytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista. Maakunnan sisältövaatimuk-
sia koskevan 28 §:n mukaan kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota muun muassa maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueiden käytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Viranomaisten laatimat valtakunnalliset inventoinnit on otettava huomioon alueiden käytön suunnittelun lähtökohtina. Näin ollen on vaikutusarviointien painottuminen maisemaan ja luontoarvoihin perusteltua.

Liikenne- ja viestintäministeriö

Liikenne- ja viestintäministeriön lausunnon johdosta ympäristöministeriö toteaa, että tuulivoimaloiden sijoittuminen määräytyy yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa selvitysten ja vaikutusten arviointien perusteella. Tällöin otetaan huomioon myös riittävät turvaetäisyydet liikenneväylisiin.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueidenkäytössä edistetään kyseiseen tarkoitukseen osoitettujen hiljaisten alueiden säilymistä. Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavoissa ei ole osoitettu hiljaisia alueita.

Lausumat valituksista

1. valittaja A asiakumppaneineen

Ympäristöministeriö hylkää valituksen.

Perustelut

Valittajat ovat vaatineet, että maakuntavaltuuston päätös hyväksyä maakuntakaava kumotaan tai valituksessa esitetyt tuulivoimaloiden alueet poistetaan kaavasta.

Menettelytapa

Valituksessa on muun muassa katsottu, että maakuntavaltuuston päätös on virheellinen, viittauksessa maakuntahallituksen kokouspöytäkirjaan on väärä vuosiluku, kuntalaisille ei myönnetty jatkoaikaa ehdotusvaiheen muistutusten jättämiselle toisin kuin kunnille, osallisilla ei ollut mah-

dollisuutta lausua mielipidettä kaavaehdotukseen nähtävillä olon jälkeen tehdyistä muutoksista ja maakunnan liiton tulkinta maankäyttö- ja rakennusasetuksen 32 §:stä on virheellinen.

Maankäyttö- ja rakennuslain 62 §:n 1 momentin nojalla kaavoitusmenettely tulee järjestää ja suunnittelun lähtökohdista, tavoitteista ja mahdollisista vaihtoehdoista kaavaa valmisteltaessa tiedottaa niin, että alueen maanomistajilla ja niillä, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa, sekä viranomaisilla ja yhteisöillä, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (*osallinen*), on mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta.

Maankäyttö- ja rakennuslain 65 §:n mukaan kaavaehdotus on asetettava julkisesti nähtäville. Nähtäville asettamisesta on tiedotettava kaavan tarkoituksen ja merkityksen kannalta sopivalla tavalla. Kunnan jäsenille ja osallisille on varattava tilaisuus esittää mielipiteensä asiassa (muistutus). Muistutuksen tehneille, jotka ovat ilmoittaneet osoitteensa, on ilmoitettava kunnan perusteltu kannanotto esitettyyn mielipiteeseen. Mitä tässä pykälässä säädetään kunnasta, koskee maakuntakaavan osalta maakunnan liittoa. Kaavaehdotuksen asettamisesta nähtäville säädetään tarkemmin asetuksella.

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 12 §:n mukaan maakuntakaavaehdotus on pidettävä kaava-alueen kunnissa julkisesti nähtävänä vähintään 30 päivän ajan. Asianomaisten kuntien jäsenillä ja osallisilla on oikeus tehdä muistutus kaavaehdotuksesta. Muistutus on toimitettava maakunnan liitolle ennen nähtävänä oloajan päättymistä.

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 32 §:n mukaan jos kaavaehdotusta on olennaisesti muutettu sen jälkeen, kun se on asetettu julkisesti nähtäville, se on asetettava uudelleen nähtäville. Uudelleen nähtäville asettaminen ei kuitenkaan ole tarpeen, jos muutokset koskevat vain yksityistä etua ja niitä osallisia, joita muutokset koskevat, kuullaan erikseen.

Kaavaehdotus oli nähtävillä 1.12.2014–9.1.2015 välisen ajan, jolloin siitä oli mahdollista jättää muistutus. Saadun selvityksen mukaan osoitteensa ilmoittaneille toimitettiin vastineet muistuksiin. Vastineet olivat lisäksi saatavilla Etelä-Pohjanmaan liiton internetsivuilla.

Kaavaehdotuksesta saadun palautteen, Natura-arvioinnin ja siitä saatujen lausuntojen johdosta kaavaehdotuksen tuulivoimaloiden alueiden merkintöjä tarkistettiin vielä joiltakin osin. Pääosin muutoksilla pienennettiin tuulivoimaloiden alueita rajaamalla niistä pois pohjavesialueita tai alueita pienennettiin läheisten Natura-alueiden vuoksi. Kaksi tuulivoimaloiden aluetta poistettiin kokonaan. Tuulivoimaloiden aluetta 22 (Rajamäenkylä) laajennettiin alueen keskeltä, jossa 2 kilometrin etäisyys maakuntakaavassa merkittyy luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeän alueen kohdemerkintään muutettiin 1 kilometriksi. Samalla tuulivoimaloiden aluetta myös pienennettiin, kun tuulivoimaloiden alueeseen lounasosaan avattiin lentoaukko kalasääskelle. Saadun selvityksen mukaan muutoksista kuultiin erikseen niitä osallisia, joiden yksityistä etua muutokset koskivat. Ympäristöministeriö toteaa, että kaavaehdotukseen tehdyt muutokset eivät olleet sellaisia, että kaavaehdotus olisi tullut asettaa uudelleen nähtäville.

Ympäristöministeriö toteaa, että se ettei muistutusten jättöaikaan myönnetty lisää aikaa, ole maakuntakaavan vahvistamisen este. Maakuntakaavaehdotus oli maankäyttö- ja rakennusasetuksen 12 §:n mukaisesti julkisesti nähtävänä vähintään 30 päivän ajan. Mahdollisen jatkoajan myöntäminen kuuluu maakunnan liiton itsenäisen harkintavallan piiriin.

Valituksessa esitetty laki eräistä naapuruussuhteista voi tulla sovellettavaksi tuulivoimaloita toteutettaessa. Tuulivoimalan toiminnasta mahdollisesti aiheutuviin haitallisiin melu- tai välkevaikutuksiin voidaan tarvittaessa puuttua edellyttämällä tuulivoimalalta ympäristölupaa sen vuoksi,

että toiminnasta saattaa aiheutua eräistä naapuruussuhteista annetussa laissa tarkoitettua koh-
tuutonta rasiutusta.

Maankäyttö- ja rakennuslaki ei sisällä säännöstä siitä, missä laajuudessa kaavaehdotuksesta
tehdyt muistutukset tai mielipiteet on otettava huomioon. Maakunnan liitto voi harkintansa
mukaan päättää kaavan sisällöstä ottaen huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet
sekä maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n maakuntakaavan sisältövaatimukset. Näin ollen sitä,
ettei kaavaehdotuksesta tehtyjä muistutuksia ole kaikilta osin otettu huomioon, ei voi pitää
maankäyttö- ja rakennuslain vastaisena.

Maakuntavaltuuston päätöksen viittauksessa maakuntahallituksen kokouspöytäkirjaan olleen
virheellisen vuosiluvun ei voida katsoa olevan sellainen virhe, että maakuntavaltuuston päätös
tulisi jättää vahvistamatta. Päätöksentekoa on ollut mahdollista seurata maakuntahallituksen
esityslistoilta ja pöytäkirjoista.

Selvitykset ja vaikutusten arvioinnit

Valituksessa on muun muassa katsottu, että kaava perustuu puutteelliseen linnustoselvitykseen,
pohjavesialueiden ja pohjaveden muodostumisalueiden selvitykset eivät ole ajantasaisia, hap-
pamia sulfaattimaita ei ole selvitetty, yhteisvaikutuksia olisi pitänyt tarkastella yli maakuntarajo-
jen sekä myös huomioiden pienet tuulivoimaloiden alueet, joita ei osoiteta maakuntakaavassa
eikä tuulivoimaloiden vaikutuksia elinkeinoihin kuten maatalouteen ja sen eläimiin ei ole tutkit-
tu kunnolla.

Säännökset

Kaavan hyväksymispäätöstä tehtäessä voimassa olleen maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mu-
kaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen
edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvittäessä otetaan huomioon
kaavan tehtävä ja tarkoitus. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvittävä suunni-
telman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien
yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä ko-
ko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia. Maankäyttö- ja
rakennusasetuksen 1 §:n mukaan kaavan vaikutuksia selvittäessä otetaan huomioon kaavan
tehtävä ja tarkoitus, aikaisemmin tehdyt selvitykset sekä muut selvitysten tarpeellisuuteen vai-
kuttavat seikat. Selvitysten on annettava riittävät tiedot, jotta voidaan arvioida suunnitelman
toteuttamisen merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset muun muassa kasvi- ja eläinlajei-
hin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin sekä maisemaan.

Maankäyttö- ja rakennuslain 197 §:n mukaan kaavaa hyväksyttäessä ja vahvistettaessa on sen
lisäksi mitä maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään noudatettava mitä luonnonsuojelulain 10
luvussa säädetään. Luonnonsuojelulain 65 §:n mukaan, jos hanke tai suunnitelma joko yksistään
tai tarkasteluna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittä-
västi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytyn
alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon,
hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vai-
kutukset.

Tehdyt selvitykset ja vaikutusten arvioinnit

Maakunnallinen tuulivoimaselvitys muodosti kaavan lähtöaineiston, jossa tunnistettiin parhaiten tuulivoimatuotantoon soveltuvat alueet. Alueiden valintaan ja rajaukseen vaikuttivat myös erilaiset rajoittavat tekijät, kuten uhanalaiset kasvit ja eläimet, suojelualueet, pohjavesialueet, asutus ja muu ihmistoiminta. Alueiden määrittelyn lisäksi niistä tehtiin maakuntakaavatasoinen vaikutusten arviointi. Selvitystä täydennettiin kaavan maisema- ja ympäristövaikutuksia täydentävillä selvityksillä. Maakuntakaavan laadinnassa on lisäksi hyödynnetty yksityiskohtaisempien tuulipuistohankkeiden yhteydessä tehtyjä selvityksiä niiltä osin, kun ne täydentävät maakuntakaavan muuta selvitystyötä. Lisäksi on kerätty tietoja muun muassa lintutieteellisistä aineistoista.

Maakunnallista tuulivoimaselvitystä täydennettiin maiseman osalta kolmessa vaiheessa. Ensimmäisenä toteutettiin maakuntakaavan näkymäanalyysi. Analyysin tuloksena voitiin tunnistaa alueet, joissa tuulivoimaloiden näkyvyys on suurinta. Analyysiä täydennettiin 3D -mallinnuksella, jonka tuloksena selvitettiin tuulivoimapuistojen näkymävaikutuksia. Näiden lisäksi arvioitiin vaikutuksia valtakunnallisesti arvokkaille maisema-alueille sekä valtakunnallisesti merkittävälle rakennetuille ympäristöille.

Etelä-Pohjanmaan liitto selvitti kaavan tuulivoimaloiden alueista Natura-alueisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin tarvetta. Sen tulosten mukaan maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueille 2 (Vöyrinkangas), 4 (Kröninkangas), 9 (Korkeamaa) ja 11 (Savonneva) oli tarpeen tehdä luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen Natura-arviointi, koska kyseisten tuulivoimaloiden alueiden toteutuminen todennäköisesti merkittävästi heikentää niiden lähellä sijaitsevien Natura-alueiden perusteena olevia luontoarvoja. Alueet on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon lintudirektiivin perusteella.

Tuulivoimaloiden alueen 4 (Kröninkangas) Natura-arviointi tehtiin Pohjanmaan tuulivoimaloiden alueiden Natura-arvioinnin yhteydessä, sillä tuulivoimaloiden alue sijoittuu maakuntien rajalle ja rajoittuu Pohjanmaan puolella olevaan, maakuntakaavassa osoitettuun tuulivoimaloiden alueeseen. Maakuntakaavan tuulivoima-alueiden vaikutukset Levanen ja Iso-Koihkannevan Natura-alueisiin ja Etelä-Pohjanmaan maakotkakantaan -raportissa selvitettiin tuulivoimaloiden alueiden 5 (Rourunkangas) ja 2 (Vöyrinkangas) vaikutuksia Natura-alueille. Tarkastelussa oli lisäksi mukana Pohjanmaan maakunnan puolelle suunniteltu Rajavuoren tuulivoimaloiden alue. Alajärven, Soinin ja Vimpelin tuulivoima-alueiden Natura-arvioinnissa arvioitiin tuulivoimaloiden alueille 9 (Korkeamaa), 10 (Konttiso), 11 Savonneva ja 21 (Lauhunkangas) sijoittuvien tuulivoimalahankkeiden vaikutuksia Pohjoisnevan, Peuralamminnevan, Saarisuo-Valleussuo-Löytösuo-Hirvilammin, Mäntykankaan sekä Haukisuo-Härkäsuo-Kukkonevan Natura-alueille.

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen Natura 2000 -arvioinnista antamassa lausunnossa esitettiin, että arviointia on tarvetta täydentää erityisesti linnustoon kohdistuvien yhteisvaikutusten osalta. Tämän jälkeen Natura 2000 -arviointia täydennettiin muun muassa huomioiden naapurimaakuntien tuulivoimaloiden alueet ja kotkareviirit.

Laaditun Natura-arvioinnin päivityksen mukaan tarkastelluille maakuntakaavan tuulivoima-alueille on mahdollista toteuttaa maakunnallisesti merkittävät tuulivoimaloiden alueet ilman merkittäviä kielteisiä vaikutuksia Natura-alueiden suojeluperusteina mainittuihin maakotkiin. Natura-arvioinnin päivityksestä saatujen lausuntojen johdosta kaavaehdotuksen tuulivoimaloiden alueiden aluerajauksiin tehtiin vielä muutoksia Natura 2000 -alueiden luontoarvojen säilymisen turvaamiseksi. Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus hyväksytystä maakuntakaavasta antamassaan lausunnossa katsoo, että kaavaehdotukseen tehdyt muutokset ovat kaavatasoon nähden riittävät eikä kaava todennäköisesti merkittävästi heikennä Natura 2000 -verkoston suojeluarvoja.

Maakuntakaavan yhteisvaikutuksia naapurimaakuntien kanssa on arvioitu muun muassa osana Natura-arviointeja ja esitetty kaavaselostuksessa. Maakuntakaavan tuulivoima-alueiden vaikutukset Levanevan ja Iso Koihkannevan Natura-alueisiin ja Etelä-Pohjanmaan maakotkakantaan -raportti, Alajärven, Soinin ja Vimpelin tuulivoima-alueiden Natura-arviointi sekä Natura-arvioinnin päivitys sisältävät maakotkan pesäpaikkatietoja. Raportit ovat olleet vain viranomais-ten käytössä, koska pesäpaikkojen sijaintiedot ovat salassa pidettäviä tietoja.

Tuulivoimaloiden alueet on osoitettu maakuntakaavassa alueiden erityisominaisuutta kuvaavalla merkinnällä tv. Kaikkia kaavan tuulivoimaloiden alueita koskevat suunnittelumääräykset, joiden mukaan tuulivoimaloiden suunnittelussa on otettava huomioon rakentamisen ja käytön aikaiset vaikutukset asutukseen, liikenneväyliin ja liikennejärjestelyihin, maisemiin, pohjavesiin, luontoarvoihin ja linnustoon. Voimalat on sijoitettava niin, etteivät ne aiheuta merkittävää haittaa luonnonarvoille, pohjavesille tai muulle alueidenkäytölle. Lisäksi kaavassa on annettu aluekohtaisia suunnittelumääräyksiä. Muun muassa tuulivoimaloiden alueiden 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 18, 19 ja 22 yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueella pesivään, aluetta säännöllisesti käyttävään ja alueen yli muuttavaan linnustoon, kulttuuri- ja luonnonmaisemaan sekä pohjaveteen kohdistuviin vaikutuksiin.

Kaavassa luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeän luo -kohdemerkinnällä osoitetun alueen suunnittelumääräyksen mukaan alueen ja sen lähiympäristön käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon merkinnän kohteena olevan suoluonnon kasvillisuus- ja linnustoarvot, suoalueen vesitalous ja luontoarvojen säilymisen kannalta tarpeelliset ekologiset yhteydet.

Ympäristöministeriö toteaa, että tutkimusten ja selvitysten sekä vaikutusten arviointien riittävyyteen vaikuttavat kaavataso, kaavan yksityiskohtaisuus ja sen ohjausvaikutus, merkinnät ja määräykset sekä vaikutusten merkittävyys ottaen huomioon muun muassa alueen luonnonarvot. Maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma ja siinä esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet sekä osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tapahtuvalla tuulivoimaloiden sijoittelulla ja muulla suunnittelulla on huomattava vaikutus lintujen törmäysriskiin. Törmäysriskiin vaikuttavat tuulivoimaloiden määrä, korkeus, valaistus, väri, sijoittelu, alueen maastomuodot sekä alueen lintulajisto. Ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaavassa osoitettujen tuulivoimaloiden alueiden vaikutukset muun muassa linnustoon arvioidaan tarkemmin yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä, jolloin tuulivoimaloiden edellä mainitut tarkemmat tiedot ovat käytettävissä. Se, että vaihekaavan linnustonselvityksissä on hyödynnetty muitakin selvityksiä kuin varsinaisesti maakuntakaavaa varten tehtyjä selvityksiä, ei ole maankäyttö- ja rakennuslain vastaista.

Ympäristöministeriö toteaa, että kaikkien tuulivoimaloiden alueiden yhteisvaikutusten arvioiminen yleispiirteisellä suunnittelutasolla ei ole tarkoituksenmukaista eikä yleensä mahdollista, koska tietoja tuulivoimaloiden määrästä, sijoituspaikoista ja korkeuksista ei ole käytettävissä. Ympäristöministeriö toteaa, että luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen arviointivelvollisuus ja heikentämiskielto koskevat sekä yleispiirteisistä että yksityiskohtaisista kaavoitusta. Arviointivelvollisuuden sisältö ja laajuus riippuvat kaavatasosta ja käytettävistä merkinnöistä. Arviointi voi koskea ainoastaan kaavassa ratkaistavia asioita. Paikallisesti merkittäviä tuulivoimaloiden alueita ei osoiteta maakuntakaavassa ja niiden vaikutukset tulee selvittää yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Pohjavesialuetiedot perustuvat ympäristöviranomaisten tietoaisteistoihin. Maakuntakaavoituksessa tuulivoimaloiden alueet on rajattu vedenhankintaa varten tärkeiden ja vedenhankintaan

soveltuvien pohjavesialueiden ulkopuolelle. Lisäksi kaavan suunnittelumääräykset ohjaavat huomioimaan pohjavedet yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Ympäristöministeriö toteaa, että ympäristöviranomaisten pohjavesiä koskevat tietoaineistot ovat riittävät maakuntakaavoituksessa. Happamien sulfaattimaiden selvittäminen voidaan tarvittaessa tehdä yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, kun muun muassa voimaloiden sijaintipaikat ja voimalatyyppit ovat tiedossa.

Vaihemaakuntakaavassa on arvioitu vaikutuksia aluetalouteen, mutta ei yksittäisiin elinkeinoihin. Ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaavan perusteena olevien vaikutusarviointien tarkkuustasossa on otettava huomioon maakuntakaavan tehtävä ja tarkoitus yleispiirteisenä suunnitelmana sekä sen ohjausvaikutus. Maakuntakaavaan liittyvä vaikutusten arviointi ei edellytä vaikutusten arviointia jonkin yksittäisen elinkeinon kuten maatalouden kannalta.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja maakuntakaavan sisältövaatimukset

Valituksessa on muun muassa katsottu, ettei kaavassa ole riittävästi huomioitu valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita, tuulivoimatuotanto tulee keskittää suurempiin yksiköihin, kaava ei mahdollista ekologisesti ja virkistyskäytön kannalta merkittävien yhtenäisten alueiden ja hiljaisen alueiden säilymistä eikä estä hyvien ja laajojen metsäalueiden pirstomista eikä edistä kansallisen kulttuuri- ja rakennusperinnön sekä niiden alueellisesti vaihtelevan luonteen säilymistä. Valituksessa on katsottu, ettei maisemaselvitystä eikä merkittävä lintujen muutto- ja levähdysalueita ole otettu riittävästi huomioon valituksessa mainittujen alueiden osalta. Valituksen mukaan asutun sääksenpesän ja rakennettavan tuulivoimalan minimietäisyys tulee olla 2 000 metriä ja tuulivoimaloiden alueiden etäisyydet Natura-alueisiin ja muihin suojelualueisiin ovat riittämättömiä. Valituksessa on katsottu, ettei soita eikä pohjavesialueita ole huomioitu riittävästi, tuulivoimaloiden ylisuuri mitoitus vähentää muiden elinkeinojen mahdollisuuksia, tuulivoimaloiden alueita on kaavoitettu myös virkistysalueille ja ulkoilureittien alueille. Lisäksi valituksessa on katsottu, että tuulivoimaloiden etäisyys asutukseen tulisi olla vähintään kaksi kilometriä.

Säännökset

Maankäyttö- ja rakennuslain 24 §:n mukaan maakunnan suunnittelussa ja muussa alueiden käytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toimivia yhteysverkostoja ja energiahuoltoa koskevien yleistavoitteiden mukaan alueidenkäytössä edistetään uusiutuvien energialähteiden hyödyntämismahdollisuuksia. Erityistavoitteiden mukaan maakuntakaavoituksessa on osoitettava tuulivoiman hyödyntämiseen parhaiten soveltuvat alueet. Tuulivoimalat on sijoitettava ensisijaisesti keskitetysti useamman voimalan yksiköihin. Yhteys- ja energiaverkostoja koskevassa alueidenkäytössä ja alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon sään ääri-ilmiöiden ja tulvien riskit, ympäröivä maankäyttö ja sen kehittämistarpeet sekä lähiympäristö, erityisesti asutus, arvokkaat luonto- ja kulttuurikohteet ja -alueet sekä maiseman erityispiirteet.

Kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat yleistavoitteiden mukaan muun muassa alueidenkäytössä edistetään kyseiseen tarkoitukseen osoitettujen hiljaisen alueiden säilymistä. Erityistavoitteiden mukaan alueidenkäytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Viranomaisten laatimat valtakunnalliset inventoinnit otetaan huomioon alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtina. Maakuntakaavoituksessa on osoitettava valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt ja maisemat. Näillä alueilla alueidenkäytön on sovelluttava niiden historialliseen kehitykseen. Alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta mer-

kittävät ja yhtenäiset luonnonalueet. Alueidenkäyttöä on ohjattava siten, ettei näitä aluekokonaisuuksia tarpeettomasti pirstota.

Maakuntakaavan sisältövaatimuksia koskevan maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan kaavaa laadittaessa on otettava huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sekä kiinnitettävä erityistä huomiota muun muassa ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin, maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen sekä maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin.

Hiljaiset alueet, virkistysalueet, virkistysalueet, virkistysalueet, kansallispuistot

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavoissa ei ole osoitettu hiljaisia alueita, eikä siten valituksessa esitettyä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vaarantumista tapahdu hiljaisten alueiden osalta. Tuulivoimaloiden alueita ei ole osoitettu maakuntakaavassa osoitetuille suojelu- tai virkistysalueille. Tuulivoimaloiden alueet sijoittuvat pääosin metsäisille alueille, joille maakuntakaavassa ei ole aluevarausmerkintöjä. Tuulivoimaloiden alueen merkintä on alueiden erityisominaisuutta kuvaava merkintä, jonka yksityiskohtaisempaa suunnittelua ohjaavilla suunnittelumääräyksillä korostetaan muun muassa rakentamisen ja käytön aikaisten vaikutusten huomioon ottamista luontoarvoihin ja linnustoon. Useille tuulivoimaloiden alueille on annettu lisäksi suunnittelumääräyksiä, joiden mukaan suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota muun muassa virkistysarvoihin aiheutuviin vaikutuksiin. Maakuntakaavassa alueidenkäyttöä on ohjattu siten, ettei valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa tarkoitettuja ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta merkittäviä ja yhtenäisiä luonnonalueita tarpeettomasti pirstota.

Vaihemaakuntakaavassa ei ole osoitettu tuulivoimaloiden aluetta Lauhanvuoren ja Kauhanevan-Pohjankankaan kansallispuistojen välille.

Ympäristöministeriö toteaa, että valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sisältävät useita eri teemoja koskevia tavoitteita. Kaavaratkaisun tulee edistää osaltaan kaikkia kaavan suunnitteluun liittyviä valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita ja sovittaa ne yhteen. Vaihemaakuntakaavassa on osoitettu keskistetyksi tuulivoiman tuotantoon parhaiten soveltuvat alueet valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden edellyttämällä tavalla sovittamalla yhteen valituksessa edellä mainitut muut tavoitteet.

Kulttuuriympäristö ja maisema

Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeät alueet on osoitettu voimassa olevassa 2005 vahvistetussa Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavassa. Maakuntakaavaan sisältyvän suunnittelumääräyksen mukaan kulttuuriympäristön ja maiseman arvot on otettava huomioon siten, että varmistetaan näihin liittyvien arvojen säilyminen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Lisäksi suunnittelumääräyksen mukaan valtakunnallisesti arvokkaisiin kohteisiin vaikuttavissa hankkeissa on pyydettävä museoviranomaiselta ja ympäristökeskuskelta lausunto.

Tuulivoimaloiden alueita ei ole vaihemaakuntakaavassa sijoitettu valtioneuvoston päätöksellä 1995 hyväksytyille valtakunnallisesti arvokkaille maisema-alueille eikä ja valtioneuvoston päätöksellä 2009 hyväksytyille valtakunnallisesti merkittävillä rakennetuille kulttuuriympäristöille. Tuulivoimaloiden alueiden vaikutuksia valtakunnallisesti arvokkaille maisema-alueille ja valtakunnallisesti merkittävillä rakennetuille kulttuuriympäristöille on arvioitu kaavan valmistelussa. Myös vaikutukset maakunnallisesti arvokkaisiin alueisiin on tunnistettu. Kaavan laadinnan aikana tuulivoimaloiden alueiden rajauksia on muutettu ja suunnittelumääräyksiä täydennetty ottamaan huomioon erityisesti valtakunnalliset arvot.

Kaikkia tuulivoimaloiden alueiden merkintöjä koskee suunnittelumääräys, jonka mukaan alueiden suunnittelussa on otettava huomioon rakentamisen ja käytön aikaiset vaikutukset maisemiin. Lisäksi tuulivoimaloiden alueita 17 (Santavuori), 23 (Oksivuori) ja 24 (Kuulanmäki) koskee aluekohtainen suunnittelumääräys, jonka mukaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon, ettei tuulivoimaloista muodostu Kyrönjokilaakson tai Ilmajoen Alajoen valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden maisemakuvaa hallitsevaa elementtiä. Suunnittelumääräyksen mukaan tuulivoimaloiden sijoittelun lähtökohtana tulee olla valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden erityisarvojen turvaaminen.

Tuulivoimaloiden alue 24 (Kuulanmäki) ja tuulivoimaloiden alue 23 (Oksivuori) sijaitsevat lähimmillään vajaan 2 kilometrin etäisyydellä valtakunnallisesti arvokkaasta Ilmajoen Alajoen maisema-alueesta. Vaihekaavan valmistelun yhteydessä on arvioitu tuulivoimaloiden alueiden aiheuttamia muutoksia sekä yhteisvaikutuksia valtakunnallisesti arvokkaaseen Alajoen maisema-alueen ominaispiirteisiin. Vaikutusten arvioinnissa todetaan muun muassa, että tuulivoimalat sopeutuvat Alajoen kaltaiseen suurimittakaavaiseseen maisemaan, mutta lähivyöhykkeellä voimalat saattavat muuttaa peltoaukeiden muodostaman maisemakokonaisuuden luonnetta ja historialliselta tieltä avautuvia näkymiä. Arvioinnin mukaan Etelä-Pohjanmaan arvokkailla maisema-alueilla elinvoimainen nykymaatalous näkyy maisemassa usein uudisrakentamisena ja suurimittakaavaisena tuotantorakentamisena, johon tuulivoimalat periaatteessa pitäisi sopeutua. Arvioinnin mukaan maisemavaikutuksia voidaan muun muassa ehkäistä huomattavasti voimaloiden sijoittelulla keskeisiin näkymälinjoihin nähden.

Tuulivoima-alueiden maisemavaikutukset Etelä-Pohjanmaan arvokkaille maisema-alueille -selvityksessä todettiin Ilmajoen Alajoen maisema-alueelle sekä sen sisällä oleville valtakunnallisesti merkittävillä rakennetuilla kulttuuriympäristöille kohdistuvan merkittävimmät maisemavaikutukset. Selvityksessä suositeltiin, että tuulivoimaloiden alueen 23 (Oksivuori) voimalat tulisi sijoittaa mahdollisimman etäälle Alajoen maisema-alueesta, jolloin myös yhteisvaikutukset valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristökohteisiin ovat vähäisemmät. Selvityksen mukaan etäisyyden kasvaessa myös maastonmuodot lisäävät katvevaikutusta. Maisemaselvityksen jälkeen tuulivoimaloiden alue 23 (Oksivuori) rajattiin kaakkoisosastaan pienemmäksi Alajoen valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen suuntaan.

Vaihemaakuntakaavassa ei ole osoitettu valituksessa mainittua Vöyrinneva-Säärenkangas nimistä tuulivoimaloiden aluetta Hyypänjoen valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen lähelle. Valituksessa mainittujen tuulivoimaloiden alueiden 18 (Lakiakangas) ja 22 (Rajamäenkylä) välillä on maakunnallisesti arvokas Isojoen ja Karijoen laakso, joka on osoitettu vahvistetussa maakuntakaavassa kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeäksi alueeksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on maakuntavaltuuston hyväksymästä vaihemaakuntakaavasta antamassaan lausunnossa museovirastoa kuultuaan todennut, ettei sillä ole huomautettavaa vaihemaakuntakaavasta.

Ympäristöministeriö toteaa, että tuulivoimaloiden näkyminen maisemassa tai maiseman muuttaminen eivät sinänsä ole kaavan hyväksymisen esteenä. Oleellista on, onko muutos merkittävää suhteessa maiseman luonteeseen ja laatuun. Maiseman vaaliminen ei edellytä olemassa olevien maisemien muuttamisen kieltämistä. Ympäristöministeriö toteaa, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, jossa ratkaistaan muun muassa tuulivoimaloiden korkeus, lukumäärä ja sijoittuminen, on mahdollista suunnitella tuulivoimarakentaminen siten, ettei voimaloista aiheudu merkittäviä haitallisia vaikutuksia maiseman ja kulttuuriympäristön arvoihin.

Linnusto ja muut luonnonarvot

Linnustoselvitysten mukaan Suupohjassa lintujen muuttoa ohjaavat etenkin viljellyt jokilaaksot ja laajat peltoalueet. Alajoen peltolakeus, jonka keskellä virtaa Kyrönjoki, on merkittävä muuton aikainen käytävä ja levähdysalue monille lintulajeille. Vaihekaavan linnustovaikutusten arvioinnin mukaan tuulivoimaloiden alueet 23 (Oksivuori) ja 24 (Kuulanmäki) sijaitsevat todennäköisten päämuuttoreittien ulkopuolella, mutta voivat toteutuessaan muodostaa vähäisen este- ja törmäysvaikutuksen ohi muuttaville linnuille. Ympäristöministeriö toteaa, ettei tuulivoimaloiden alueita ole osoitettu valituksessa mainituille Alajoen eikä Kyrönjoen peltolakeuksille, mitkä ovat linnustoselvityksen mukaisia muuttokäytäviä.

Ympäristöministeriö toteaa, että kalasääsken pesäpaikkojen ja tuulivoimaloiden alueen välisestä minimietäisyydestä ei ole säännöstä. Kalasääsken suojelutarve on kuitenkin otettava huomioon tuulivoimarakentamista suunniteltaessa. Maakuntakaavassa on rajattu kalasääsken pesäpaikka tuulivoimaloiden alueen 22 (Rajanmäenkylä) ulkopuolelle sekä avattu lentoaukko lounaaseen. Tuulivoimaloiden aluetta 22 koskevat aluekohtaiset suunnittelumääräykset, joiden mukaan muun muassa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueella pesivään, aluetta säännöllisesti käyttävään ja alueen yli muuttavaan linnustoon. Lisäksi kalasääsken suojelutarve on otettu huomioon kaavassa luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeällä luo – kohdemerkinnällä. Merkinnän suunnittelumääräyksen mukaan alueen ja sen lähiympäristön käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon muun muassa merkinnän kohteena olevan suoluonnon kasvillisuus- ja linnustoarvot.

Saadun selvityksen mukaan kaikkien suojelualueiden osalta vaihekaavassa on käytetty vähintään 500 metrin suojaetäisyyttä. Kaikkia tuulivoimaloiden alueita koskee suunnittelumääräys, jonka mukaan tuulivoimaloiden alueiden suunnittelussa on otettava huomioon rakentamisen ja käytön aikaiset vaikutukset luontoarvoihin ja linnustoon. Tuulivoimalat on sijoitettava niin, etteivät ne aiheuta merkittävää haittaa luonnonarvoille. Lisäksi on annettu tarkempia aluekohtaisia suunnittelumääräyksiä liittyen Natura-alueisiin ja muihin luonnonarvoihin.

Tuulivoimaloiden alueet on osoitettu maakuntakaavassa erityisominaisuutta kuvaavilla merkinnöillä eikä vaihekaavassa osoiteta tuulivoimaloiden sijaintia tai kokoa. Tuulivoimaloiden alueiden riittävät etäisyydet Natura 2000 -verkoston alueisiin on arvioitu Natura-arvioinneissa. Arviointimenettelyn seurauksena tuulivoimaloiden alueiden etäisyyksiä kasvatettiin useaan sellaiseen Natura-alueeseen, joiden suojeluperusteena on linnusto. Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus hyväksytystä maakuntakaavasta antamassaan lausunnossa katsoo, että kaavaehdotukseen tehdyt muutokset ovat kaavatasoon nähden riittävät eikä kaava todennäköisesti merkittävästi heikennä Natura 2000 -verkoston suojeluarvoja.

Maakuntakaavassa ei ole osoitettu tuulivoimaloiden alueita soidensuojeluohjelmaan kuuluville soille.

Lapväärtinjokilaaksion Natura-alue on sisällytetty Natura 2000 -verkkoon luontodirektiivin perusteella. Maakuntakaavan Natura-arvioinnin tarvetta koskevassa selvityksessä todettiin, ettei Natura-arvioinnille ole tarvetta tältä osin. Tuulivoimaloiden alueille 18 (Lakiakangas) ja 22 (Rajanmäenkylä) on annettu aluekohtaiset suunnittelumääräykset, joiden mukaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon Lapväärtinjokeen ja Isojokeen kohdistuvat vesistövaikutukset.

Ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaava on maankäyttö- ja rakennuslain 25 §:n 4 momentin mukainen yleispiirteinen suunnitelma alueiden käytöstä. Maakuntakaavassa ei näin ollen osoiteta esimerkiksi yksittäisten tuulivoimaloiden sijaintipaikkoja. Maakuntakaavassa osoitettua tuulivoimaloiden alueen rajaa tulee yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulkita yleis-

piirteisesti eikä rajan perusteella voida arvioida alueelle sijoittuvien yksittäisten tuulivoimaloiden tarkkaa etäisyyttä esimerkiksi valituksessa mainittuun kalasääsken pesäpaikkaan.

Ympäristöministeriö toteaa, että tuulivoimaloiden alueiden etäisyydet Natura-alueisiin ja muihin suojelualueisiin ovat riittäviä, kun otetaan huomioon tehdyt selvitykset, Natura-arvioinnit ja niistä annetut lausunnot sekä kaavamääräykset.

Pohjavesialueet

Vaihemaakuntakaavassa tuulivoimaloiden alueita ei ole osoitettu vedenhankintaa varten tärkeille tai vedenhankintaan soveltuville pohjavesialueille, jotka sisältävät myös pohjavesialueiden muodostumisalueet. Vaihemaakuntakaavaehdotuksessa osa tuulivoimaloiden alueista sijoittui vielä osittain pohjavesialueille, mutta ne rajattiin pois.

Kaikkia tuulivoimaloiden alueita koskee maakuntakaavan suunnittelumääräys, jonka mukaan tuulivoimaloiden alueiden suunnittelussa on otettava huomioon rakentamisen ja käytön aikaiset vaikutukset muun muassa pohjavesiin. Pohjavesialueiden läheisyyteen sijoittuvilla tuulivoimaloiden alueilla pohjavedet on huomioitu lisäksi tuulivoimaloiden alueita osoittavan kaavamerkin suunnittelumääräyksessä. Suunnittelumääräyksen mukaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota muun muassa pohjaveteen kohdistuviin vaikutuksiin.

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on maakuntavaltuuston hyväksymästä vaihemaakuntakaavasta antamassaan lausunnossa todennut, että vaihemaakuntakaavassa on kaavan tarkoitus huomioon ottaen riittävästi huomioitu alueella sijaitsevat luokitellut pohjavesialueet.

Maankäyttö- ja rakennuslain 27 §:n mukaan maakuntakaava voidaan laatia myös vaiheittain koskien vain tiettyä maankäyttömuotoa. Pohjavesialueet on osoitettu Etelä-Pohjanmaan vuonna 2005 vahvistetussa maakuntakaavassa. Vaihemaakuntakaavoituksessa on huomioitu lisäksi tuoreemmat ympäristöhallinnon pohjavesitiedot. Se, että pohjavesialueita ei ole osoitettu valittajan viittaamassa teemakartassa, ei myöskään ole maakuntakaavan vahvistamisen este.

Ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaavaan merkityt tuulivoimaloiden alueiden rajaukset tarkentuvat ja tuulivoimaloiden sijainnit määrittävät yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Tuulivoimalan rakentaminen vaatii vesilain mukaisen luvan, jos hanke voi muuttaa vesistön asemaa, syvyyttä, vedenkorkeutta tai virtaamaa, rantaa tai vesiympäristöä taikka pohjaveden laatua tai määrää, ja tämä muutos aiheuttaa vesilain 3 luvun 2 §:n mukaisia seurauksia, kuten luonnon vahingollista muuttumista, vesistön tai pohjavesiesiintymän tilan huononemista, vaaraa terveydelle tai olennaisesti vähentää tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesiesiintymän antoisuutta tai muutoin huonontaa sen käyttökelpoisuutta taikka muulla tavalla aiheuttaa vahinkoa tai haittaa vedenotolle tai veden käytölle talousvetenä. Mikäli kaavan vahvistamisen jälkeen on tullut uutta tietoa alueen hydrogeologiasta mukaan lukien syväpohjavesipotentiaalista, on se otettava huomioon yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja lupaharkinnassa.

Mitoitus

Ympäristöministeriö toteaa, ettei tuulivoimaloiden alueiden mitoitukselle maakuntakaavoituksessa ole normia. Tuulivoimatuotannon määrä ja tavoitteiden asettaminen kuuluvat maakunnan liiton itsenäisen toimivallan piiriin. Maakunnan liitto voi harkintansa mukaan päättää kaavan sisällöstä ottaen huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sekä maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaiset maakuntakaavan sisältövaatimukset.

Tuulivoimaloiden alueiden merkintöihin ei sisälly maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukaista ehdollista rakentamisrajoitusta. Ympäristöministeriö toteaa, että tuulivoimaloiden alueet on osoitettu maakuntakaavassa alueiden erityisominaisuutta kuvaavalla merkinnällä, jolloin alueen pääasiallinen käyttötarkoitus on muu kuin tuulivoima. Suunnittelumääräyksillä on annettu muun muassa luontoarvoihin, maisemaan tai kulttuuriympäristöön liittyviä rajoituksia ja reuna-ehdoja tuulivoimarakentamisen yksityiskohtaisemmalle suunnittelulle.

Virkistysalueet ja ulkoilureitit

Etelä-Pohjanmaan tuulivoimaselvitykseen sisältyvän Ei-analyysin lähtökohtana on, että virkistystoimintaan osoitettu alue ei sovellu tuulivoimatuotannolle. Maakuntakaavoituksessa on tunnistettu virkistysalueiden läheisyyteen sijoittuvien tuulivoimaloiden alueiden vaikutuksia. Näille tuulivoimaloiden alueille on annettu virkistysarvojen osalta yksityiskohtaisempaa suunnittelua ohjaavia suunnittelumääräyksiä. Valituksessa mainitun Santavuoren virkistysalueen läheisyydessä sijaitsevalle tuulivoimaloiden alueelle 17 (Santavuori) on annettu suunnittelumääräys, jonka mukaan suunnittelu tulee toteuttaa siten, etteivät tuulivoimalat merkittävästi alenna läheisen Santavuoren virkistysarvoa. Valituksessa mainitun tuulivoimaloiden alueen 5 (Rourunkangas) suunnittelumääräyksen mukaan suunnittelu tulee toteuttaa siten, etteivät tuulivoimalat merkittävästi alenna Niinistönjärven alueen virkistysarvoa.

Maakuntakaavoituksessa on tunnistettu tuulivoimaloiden alueen 10 (Konttisuo) mahdollinen vaikutus Arpaisten retkeilyreitille ja annettu suunnittelumääräys, jonka mukaan suunnittelu tulee toteuttaa siten, etteivät tuulivoimalat merkittävästi alenna läheisen Arpaisten retkeilyreitien arvoa.

Ympäristöministeriö toteaa, että ulkoilureitit eivät ole este tuulivoimaloille soveltuvien alueiden osoittamiselle maakuntakaavassa. Tuulivoimaloiden alueen merkintä on osoitettu maakuntakaavan yleispiirteisyyden edellyttämällä tavalla ja merkinnät täsmentyvät tarkempien selvitysten ja arviointien pohjalta yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Ympäristöministeriö toteaa, että kun otetaan huomioon maakuntakaavan luonne yleispiirteisellä suunnitelmana ja maakuntakaavan suunnittelumääräykset, yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tapahtuvalla tuulivoimaloiden sijoittelulla ja muulla suunnittelulla voidaan huomioida virkistysalueet ja ulkoilureitit.

Asutus, loma-asutus, viestintäyhteydet, tutkat, melu-, välke-, varjostus- ja näkövaikutukset

Maakuntakaavoituksessa tuulivoimaloiden alueet on rajattu vähintään kilometrin etäisyydelle asutuksesta. Maakuntakaavan kaikkia tuulivoimaloiden alueita koskee suunnittelumääräys, jonka mukaan suunnittelussa on muun muassa otettava huomioon rakentamisen ja käytön aikaiset vaikutukset asutukseen.

Ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaava on maankäyttö- ja rakennuslain 25 §:n 4 momentin mukainen yleispiirteinen suunnitelma alueiden käytöstä. Maakuntakaavassa ei näin ollen osoiteta esimerkiksi yksittäisten tuulivoimaloiden sijaintipaikkoja. Maakuntakaavassa osoitettua tuulivoimaloiden alueen rajaa tulee yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulkita yleispiirteisesti eikä sen perusteella voida arvioida alueelle sijoittuvien yksittäisten tuulivoimaloiden tarkkaa etäisyyttä esimerkiksi lähistöllä oleviin asuinrakennuksiin.

Ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaavassa on osoitettu tuulivoiman tuotantoon parhaiten soveltuvat alueet alueiden erityisominaisuutta kuvaavalla merkinnällä. Vaihemaa-kaavassa osoitettua tuulivoimaloiden alueen rajaa on yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa

tulkittava yleispiirteisesti. Maakuntakaavassa osoitetuille tuulivoimaloiden alueille sijoittuvien tuulivoimaloiden sijaintiratkaisut tehdään yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä, huomioiden myös viranomaisen raja-arvot muun muassa melulle ja välkkeelle.

Maakuntakaavan oikeusvaikutukset

Valituksessa on muun muassa katsottu, että maakuntakaavassa osoitetut tuulivoimaloiden alueet poikkeavat hankealueista.

Maankäyttö- ja rakennuslain 32 § 1 momentin mukaan maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Maakuntakaavan vahvistamisedellytyksiä harkittaessa ei oteta huomioon mahdollisen vireillä olevan yleiskaavan tai yksityiskohtaisemman hankkeen toteuttamiseen liittyvän suunnitelman mukaisia tuulivoimaloiden alueiden rajauksia.

Ympäristöministeriön johtopäätös

Kun otetaan huomioon vaihemaakuntakaavan valmistelun menettelytavat ja edellä lausuttu, ympäristöministeriö katsoo, ettei päätös ole syntynyt virheellisessä järjestyksessä eikä osallisten kuuleminen ole ollut puutteellista valituksessa esitetyillä perusteilla.

Ympäristöministeriö katsoo, että maakuntakaava perustuu maakäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisesti kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvitettäessä on otettu huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Ympäristöministeriö katsoo, että maakuntakaavassa on valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet otettu maakäyttö- ja rakennuslain 24 §:n edellyttämällä tavalla huomioon ja että maakuntakaavassa on maankäyttö- ja rakennuslain 25 §:n 4 momentin mukaisesti esitetty alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitettu maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Maakuntakaava valituksessa tarkoitetuilta osin täyttää maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaiset maakuntakaavan sisältövaatimukset muun muassa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisen, maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimisen osalta eikä ole muutoinkaan lainvastainen. Maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitetty riittävästi huomiota maakäyttö- ja rakennuslain 28 §:n tarkoittamaan maiseman vaalimiseen, ottaen huomioon kaavaa valmisteltaessa tehdyt tarkastelut, kaavan suunnittelumääräykset ja tuulivoimaloiden alueiden toteuttamisen edellyttämä yksityiskohtaisempi suunnittelu sekä maakuntakaavan tarkoitus yleispiirteisenä alueidenkäytönsuunnitelmana. Ympäristöministeriö katsoo, että maakuntakaavaa laadittaessa vaikutukset Natura -2000 verkostoon on selvitetty luonnonsuojelulain 65 §:n edellyttämällä tavalla.

Ympäristöministeriö katsoo, että selvitysten ja vaikutusten arviointien perusteella maakuntakaavassa esitetyt tuulivoimaloiden alueet on mahdollista toteuttaa suunnittelumääräyksissä ja aluekohtaisissa suunnittelumääräyksissä esitetyt reunaehdot huomioiden.

Ympäristöministeriö katsoo, että ottaen huomioon maakuntakaavan tarkoitus yleispiirteisenä alueidenkäytön suunnitelmana, kaavoitusmenettely, kaavaa koskevat selvitykset ja vaikutusten arvioinnit, tuulivoimaloiden alueita koskevat suunnittelumääräykset sekä se, että tuulivoimaloiden toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua, maakuntakaavapäätös ei ole valituksessa esitetyillä perusteilla lainvastainen.

2. valittaja B asiakumppaneineen

Ympäristöministeriö hylkää valituksen.

Perustelut

Valittajat ovat vaatineet, että maakuntakaavasta poistetaan tuulivoimaloiden alueet 18 (Lakiakangas) ja 22 (Rajanmäenkylä).

Valituksessa on muun muassa katsottu, että vaihemaakuntakaava on ylimitoitettu tuulivoimaloiden alueet 18 (Lakiakangas) ja 22 (Rajanmäenkylä) osalta, tuulivoimaloiden alueet tuhoaisivat rauhallisia luontoalueita, alueilla olisi haitallisia vaikutuksia Lauhanvuoren kansallispuistoon sekä Kakkorin ja Pyhävuoren alueisiin, tuulivoimaloiden alue 18 (Lakiakangas) ei ole merkitty maakuntakaavaan todellisuutta vastaavasti, kaavoituksessa ei ole riittävästi otettu huomioon naapurimaakunnan maakuntakaavaa, tuulivoimalahankkeita viedään eteenpäin ennen kuin maakuntakaava on saanut lainvoiman. Valituksen mukaan suunnittelusta ei ole tiedotettu riittävästi eikä kaavaan merkittyjen tuulivoimaloiden alueiden maanomistajilta ole kysytty mielipidettä omistamiensa maa-alueiden ottamisesta kaavaan mukaan.

Siltä osin kuin valittajat perustelevat vaatimustaan vaikutuksilla luontoalueisiin ja maisemaan, ympäristöministeriö viittaa lausumaansa valituksen 1 kohdissa Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja maakuntakaavan sisältövaatimukset sekä Ympäristöministeriön johtopäätös. Lisäksi ympäristöministeriö toteaa, että valituksessa mainitut Pyhävuori, Kakkorin alue ja Lauhavuori eivät sisälly valtakunnallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin eivätkä valtakunnallisesti merkittävään rakennettuihin kulttuuriympäristöihin. Kakkorin alue ja Lauhavuoren kansallispuisto ovat yli 5 kilometrin etäisyydellä valituksessa mainituista tuulivoimaloiden alueista. Pyhävuoren alue on osoitettu vuonna 2010 vahvistetussa Pohjanmaan maakuntakaavassa virkistys- / matkailukohde-merkinnällä. Tuulivoimaloiden mahdollinen näkymisen ei voida katsoa merkittävästi haittaavan alueiden virkistyskäyttöä. Valituksessa mainittu Susiluola on merkitty Pohjanmaan maakuntakaavaan muinaismuistokohteeksi ja se sijaitsee yli 5 kilometrin etäisyydellä Etelä-Pohjanmaan 1.vaihemamaakuntakaavan tuulivoimaloiden alueesta 22 (Rajanmäenkylä). Opetus- ja kulttuuriministeriö on ilmoittanut lausuntonaan Museovirastoa kuultuaan, ettei sillä ei ole huomautettavaa Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavasta.

Siltä osin kuin valittajat perustelevat vaatimustaan ylimitoituksella, ympäristöministeriö viittaa lausumaansa valituksen 1 kohdassa Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja maakuntakaavan sisältövaatimukset alakohdassa Mitoitus sekä Ympäristöministeriön johtopäätös.

Siltä osin kuin valittajat perustelevat vaatimustaan sillä, ettei suunnittelusta ei ole tiedotettu riittävästi, ympäristöministeriö viittaa lausumaansa valituksen 1 kohdassa Menettelytapa sekä Ympäristöministeriön johtopäätös. Lisäksi ympäristöministeriö toteaa, etteivät maankäyttö- ja rakennuslain säännökset kaavaehdotuksen julkisesti nähtäville asettamisesta edellytä kysymään erikseen yksittäisten maanomistajien mielipidettä omistamiensa maa-alueiden ottamisesta maakuntakaavaan mukaan.

Siltä osin kuin valittajat perustelevat vaatimustaan sillä, ettei tuulivoimaloiden aluetta ole merkitty maakuntakaavaan todellisuutta vastaavasti, eikä kaavoituksessa ole riittävästi otettu huomioon naapurimaakunnan tuulivoimaa käsittelevää maakuntakaavaa ja että tuulivoimalahankkeita viedään eteenpäin ennen kuin maakuntakaava on saanut lainvoiman, ympäristöministeriö viittaa lausumaansa valituksen 1 kohdassa Maakuntakaavan oikeusvaikutukset sekä Ympäristöministeriön johtopäätös. Lisäksi ympäristöministeriö toteaa tuulivoimaloiden alueen 18 (Lakiakangas) osalta, että sen länsipuolella oleva alue kuuluu Pohjanmaan liiton alueeseen, joka on käsitelty tuulivoimaloiden alueiden osalta Pohjanmaan 2. vaihemaakuntakaavassa. Kahden maakunnan alueelle jakautuvan tuulivoimaloiden alueen vaikutuksia on arvioitu tarkemmin Lappfjärdin ja Lakiakangaan tuulivoimapuistojen ympäristöarviointiselostuksessa sekä osayleiskaavoituksessa. Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavassa on sovitettu yhteen maankäyttö- ja

rakennuslain 29 §:n edellyttämällä tavalla alueeseen rajoittuvan Pohjanmaan maakuntakaavoituksen kanssa.

Ottaen huomioon maakuntakaavan luonne yleispiirteisenä alueidenkäytön suunnitelmana ja muu edellä esitetty, ympäristöministeriö katsoo, ettei maakuntakaava ole lainvastainen valituksessa esitetyin perustein.

3. valittaja C

Ympäristöministeriö hylkää valituksen.

Perustelut

Valittaja on vaatinut, että tuulivoimaloiden alue 22 (Rajamäenkylä) poistetaan maakuntakaavasta.

Valituksessa on muun muassa katsottu, ettei alueen suunnittelussa ole otettu huomioon asutusta, pinta- ja pohjavesiä eikä happamia sulfaattimaita, että lisäksi vaarannetaan luonnon- ja kulttuuriympäristön arvoja ja heikennetään ihmisten asuin-, elinkeino- ja virkistysmahdollisuuksia ja että näin ison tuulivoimahankkeen toteuttaminen vaatisi ympäristöluvan.

Siltä osin kuin valittaja perustelee vaatimustaan pohjavesien, happamien sulfaattimaiden, luonnon- ja kulttuuriympäristön sekä asuin-, elinkeino- ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamisella, ympäristöministeriö viittaa lausumaansa valituksen 1 kohdissa Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja maakuntakaavan sisältövaatimukset sekä Ympäristöministeriön johtopäätös. Lisäksi ympäristöministeriö toteaa, että valituksessa mainittua tuulivoimaloiden aluetta 22 (Rajamäenkylä) koskee suunnittelumääräys, jonka mukaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon Lapväärtinjokeen ja Isojokeen kohdistuvat vesistövaikutukset.

Lisäksi ympäristöministeriö toteaa, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa määritellään turvallisuuden edellyttämät mahdollisesti tarvittavat liikkumisrajoitukset. Tuulivoimalan toimintaa varten ei lähtökohtaisesti tarvita ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupaa. Tuulivoimalan toiminnasta mahdollisesti aiheutuviin haitallisiin melu- tai välkevaikutuksiin voidaan kuitenkin tarvittaessa puuttua joko ympäristönsuojelulain 180 §:n ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi annettavalla yksittäisellä määräyksellä tai edellyttämällä tuulivoimalalta ympäristönsuojelulain 27 §:n mukaista ympäristölupaa sen vuoksi, että toiminnasta saattaa aiheutua eräistä naapurussuhteista annetussa laissa tarkoitettua kohtuutonta rasitusta.

Ottaen huomioon maakuntakaavan luonne yleispiirteisenä alueidenkäytön suunnitelmana ja muu edellä esitetty, ympäristöministeriö katsoo, ettei maakuntakaava ole lainvastainen valituksessa esitetyin perustein.

4. valittaja D asiakumppaneineen

Ympäristöministeriö hylkää valituksen.

Perustelut

Valittajat ovat vaatineet, että maakuntavaltuuston päätös hyväksyä tuulivoimamaakuntakaava on kumottava tuulivoimaloiden alueen 9 (Korkeamaa) osalta.

Valituksessa on muun muassa katsottu, että kaava ei perustu tuulivoimaloiden alueen 9 osalta riittäviin selvityksiin, alueen vaikutusta Natura 2000 -verkoston luonnonarvoihin ei ole selvitetty

riittävästi, valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita ei ole otettu riittävästi huomioon, tuulivoima-alueita suunniteltaessa ei ole riittävästi kiinnitetty huomiota maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperimän vaalimiseen, maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin eikä virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyteen.

Siltä osin kuin valittajat perustelevat vaatimustaan riittämättömillä selvityksillä, ympäristöministeriö viittaa lausumaansa valituksen 1 kohdissa Selvitykset ja vaikutusten arvioinnit sekä Ympäristöministeriön johtopäätös. Lisäksi ympäristöministeriö toteaa, että tuulivoimaloiden alueelle 9 (Korkeamaa) sijoittuvien tuulivoimahankkeiden vaikutuksia arvioitiin Alajärven, Soinin ja Vimpelin tuulivoima-alueiden Natura-arvioinnissa. Arviointi sisälsi vaikutusarvioinnit Pohjoisnevan, Peuralamminnevan, Saarisuo-Valleussuo-Löytösuo-Hirvilammin, Mäntykankaan sekä Haukisuo-Härkäsuu-Kukkonevan Natura-alueille. Natura-arviointia täydennettiin vielä Keski- ja Eteläpohjanmaan liittojen Tuulivoimamaakuntakaavojen Natura-alueiden päivityksellä, jossa muun muassa tarkasteltiin maakotkakantaan kohdistuvia yhteisvaikutuksia huomioiden naapurimaakuntien tuulivoimaloiden alueet ja kotkareviirit. Asiakirjat ovat sisältäneet uhanalaista lajistoa koskevaa tietoa, eivätkä ole siten olleet suoraan valittajien käytävissä. Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus totesi lausunnossaan Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavan Natura 2000 -arvioinnin päivityksestä pitävänsä tuulivoimaloiden alueiden supistamista riittäväenä toimenpiteenä ehkäisemään maakotkaan kohdistuvia merkittäviä vaikutuksia, eikä nähnyt estettä tuulivoimaloiden alueen 9 (Korkeamaa) sisällyttämistä maakuntakaavaan supistetussa muodossaan.

Siltä osin kuin valittaja perustelee vaatimustaan maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön, elinkeinoelämän toimintaedellytysten sekä virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyden huomioon ottamisen osalta, ympäristöministeriö viittaa lausumaansa valituksen 1 kohdissa Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja maakuntakaavan sisältövaatimukset sekä Ympäristöministeriön johtopäätös. Lisäksi ympäristöministeriö toteaa, että tuulivoimaloiden alueelle 9 (Korkeamaa) on kaavassa annettu suunnittelumääräys, jonka mukaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueella pesivään, aluetta säännöllisesti käytävään ja alueen yli muuttavaan linnustoon, kulttuuri- ja luonnonmaisemaan sekä pohjaveteen kohdistuviin vaikutuksiin.

Lisäksi ympäristöministeriö toteaa, ettei tuulivoimaloiden alueelle 9 (Korkeamaa) toteutettavien tuulivoimaloiden näkymisen voida katsoa merkittävästi haittaavan läheisen Torasjärven alueen ja sen uimarannan virkistyskäyttöä. Ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaavan matkailun vetovoima-alue (mv) ei ole este osoittaa alueella maakuntakaavassa tuulivoimaloiden alueita. Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan matkailun vetovoima-alueeksi kehittämisperiaatemerkinnällä on osoitettu laajoja alueita, johon muun muassa sisältyy kuntien taajama-alueita ja muita rakennettuja alueita. Suunnittelumääräyksen mukaan alueen suunnittelussa tuetaan kuntien, seutukuntien ja ylimaakunnallisten virkistysalueiden ja matkailualueiden muodostamia verkostoja ja niiden kehittämistä kokonaisuuksina. Suunnittelumääräyksen mukaan kehittämistoimien tulee liittyä maakunnan matkailuelinkeinojen maankäytöllisten edellytysten tukemiseen sekä virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyden turvaamiseen. Suunnittelumääräyksen mukaan Kyrönjokilaakson ja Lapuanjokilaakson matkailun vetovoima-alueilla alueen runkoreittien suunnittelussa tulee hyödyntää jokilaaksoissa tai niiden läheisyydessä sijaitsevat virkistysalueet ja -kohteet, kulttuurimaisemat ja rakennettu kulttuuriympäristö.

Ottaen huomioon maakuntakaavan luonne yleispiirteisenä alueidenkäytön suunnitelmana ja muu edellä esitetty, ympäristöministeriö katsoo, ettei maakuntakaava ole lainvastainen valituksessa esitetyin perustein.

5. valittaja E asiakumppaneineen

Ympäristöministeriö hylkää valituksen.

Perustelut

Valittajat ovat vaatineet, että maakuntakaavasta poistetaan tuulivoimaloiden alue 3 (Lehtivuori).

Valituksessa on muun muassa katsottu, että tuulivoimaloiden alueen 3 (Lehtivuori) osalta ei ole huomioitu Kuusistonloukon pohjavesialueen muodostumisaluetta eikä pohjavesialueen uusia tutkimuksia eikä myöskään virkistysreittejä.

Siltä osin kuin valittajat perustelevat vaatimustaan pohjavesialueen osalta, ympäristöministeriö viittaa lausumaansa valituksen 1 kohdassa Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja maakuntakaavan sisältövaatimukset alakohdassa Pohjavesialueet sekä kohdassa Ympäristöministeriön johtopäätös.

Siltä osin kuin valittajat perustelevat vaatimustaan virkistysreittien huomioimisen osalta, ympäristöministeriö viittaa lausumaansa valituksen 1 kohdassa Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja maakuntakaavan sisältövaatimukset alakohdassa Virkistysalueet ja ulkoilureitit sekä kohdassa Ympäristöministeriön johtopäätös.

Maakuntakaavan vahvistaminen

Ympäristöministeriö katsoo, että Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaava I - Tuulivoima täyttää sille maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:ssä asetetut sisältövaatimukset. Koska maakuntakaavan vahvistamiselle muilta osin ei ole maankäyttö- ja rakennuslain 31 §:n 3 momentista johtuvaa esettä, ympäristöministeriö vahvistaa maakuntakaavan.

Maakuntakaavan voimaantulo

Ympäristöministeriö määrää maankäyttö- ja rakennuslain 201 §:n perusteella maakuntakaavan tulemaan voimaan ennen kuin se on saanut lainvoiman.

Jatkotoimenpiteet

Etelä-Pohjanmaan liiton on maankäyttö- ja rakennusasetuksen 93 §:n mukaisesti kuulutettava maakuntakaavan voimaantulosta.

Etelä-Pohjanmaan liiton tulee lisäksi lähettää maakuntakaava tiedoksi maankäyttö- ja rakennusasetuksen 95 §:n mukaisille viranomaisille otettavaksi huomioon suunnittelussa, päätöksenteossa sekä alueiden käyttöä koskeviin toimenpiteisiin ryhdyttäessä.

Oikeusvaikutukset

Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 1 momentin mukaisesti maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi.

Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 2 momentin mukaisesti viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maa-

kuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista.

Maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n 1 momentin mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus on voimassa maakuntakaavamerkinnot ja määräykset sisältävässä maakuntakaavan osassa mainituilla alueilla. Alueella, jolla rakentamisrajoitus on voimassa, ei lupaa rakennuksen rakentamiseen saa myöntää siten, että vaikeutetaan maakuntakaavan toteutumista.

Sovelletut oikeusohjeet

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) 6 §, 9 §, 24 §, 25 §, 27 §, 28 §, 29 §, 30 §, 31 §, 32 §, 33 §, 62 §, 65 §, 188 §, 197 §, 200 § ja 201 §
 Maankäyttö- ja rakennusasetus (895/1999) 1 §, 12 §, 32 §, 93 § ja 95 §
 Hallintolaki (434/2003) 56 § ja 68 §
 Hallintolainkäyttölaki (586/1996) 55 §
 Hallintolainkäyttölaki (891/2015) 7 §
 Ilmailulaki (864/2014) 158 §
 Luonnonsuojelulaki (1096/1996) 65 §
 Ympäristönsuojelulaki (527/2014) 180 §
 Valtion maksuperustelaki (150/1992) 8 §
 Vesilaki (587/2011) 3 luvun 2 §
 Ympäristöministeriön asetus ympäristöministeriön maksullisista suoritteista (83/2013) 3 §

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä.

Maatalous- ja ympäristöministeri

Kimmo Tiilikainen

Erityisasiantuntija

Sanna Jylhä

LIITE

Valitusosoitus
 Oikaisuvaatimusohje

MAKSU JA JAKELU

Päätös, maksutta

Etelä-Pohjanmaan liitto, PL 109, 60101 Seinäjoki

Päätösäljennös saantitodistuksella, maksu 220 euroa (laskutetaan erikseen)

valittaja B ym.

valittaja C

Matias Forss (valittaja D ym.), Asianajotoimisto Liuksiala & Co Oy, Museokatu 9 B 21, 00100 Helsinki

valittaja E ym.

valittaja A ym.

Yhteisissä valituksissa päätös on toimitettu valituksessa ilmoitetulle yhdyshenkilölle. Jollei yhdyshenkilöä ole ilmoitettu, päätös on toimitettu valituksen ensimmäiselle allekirjoittajalle tai vastaselityksen ensimmäiselle allekirjoittajalle, mikäli sen allekirjoittaja on muu kuin valituksen ensimmäinen allekirjoittaja. Päätöksen vastaanottajan on hallintolainkäyttölain (586/1996) 55 §:n 2 momentin sekä hallintolain (434/2003) 56 §:n 2 momentin nojalla ilmoitettava tämän päätöksen tiedoksisaannista valituksen muille allekirjoittajille. Ilmoittamisen laiminlyönnistä tai sen viivästyttämisestä voi ilmoitusvelvolliselle hallintolain 68 §:n 1 momentin nojalla seurata korvausvelvollisuus.

Tiedoksi

Sisäministeriö

Puolustusministeriö

Valtiovarainministeriö

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Maa- ja metsätalousministeriö

Liikenne- ja viestintäministeriö

Työ- ja elinkeinoministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriö

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Ympäristöministeriön luontoympäristöosasto

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomainen

Ympäristöministeriön päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta hallintolainkäyttölain (891/2015) 7 §:n mukaisesti toimivaltaiselta hallinto-oikeudelta kirjallisella valituksella. Siltä osin, kun ympäristöministeriö on jättänyt maakuntakaavan vahvistamatta, muulla kuin maakunnan liitolla tai kunnalla ei ole oikeutta hakea muutosta (maankäyttö- ja rakennuslain 191 § 4 momentti). Valituskirjelmä osoitetaan valitusviranomaiselle ja se on toimitettava valitusajassa kyseisen hallinto-oikeuden kirjaamoon.

Valitusaika

Valitus on toimitettava valitusviranomaiselle viimeistään kolmantenakymmenentenä (30) päivänä päätöksen antopäivästä, sitä päivää lukuun ottamatta. Valituksen tulee olla perillä virka-aikana eli viimeistään klo 16.15. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, lauantai, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, jouluaatto tai juhannusaatto valitusaika jatkuu vielä seuraavana arkipäivänä.

Valituksen sisältö

Valituskirjelmässä on ilmoitettava

- valittajan nimi ja kotikunta
- postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa
- päätös, johon haetaan muutosta, miltä kohdin muutosta haetaan, mitä muutoksia vaaditaan tehtäväksi ja millä perusteella muutosta vaaditaan.

Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä.

Valituksen liitteet

Valituskirjelmään on liitettävä

- ympäristöministeriön päätös, johon haetaan muutosta alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- asiamiehen valtakirja, mikäli valituksen on laatinut valittajan valtuuttama asiamies
- muut asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo toimitettu viranomaiselle.

Valituksen toimittaminen perille

Valituskirjelmä on toimitettava valitusviranomaiselle valitusajan kuluessa. Valituskirjelmän voi viedä henkilökohtaisesti valittaja tai hänen valtuuttamansa asiamies tai toimittaa lähetin välityksellä. Sen voi omalla vastuulla lähettää myös postitse tai sähköpostilla hallinto-oikeuden sähköpostiosoitteeseen. Postiin valituskirjelmä on jätettävä niin ajoissa, että se ehtii perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Postin ja sähköpostin käyttäminen on lähettäjän vastuulla.

Valittajalta peritään hallinto-oikeudessa tuomioistuinmaksulain (1455/2015) mukainen 250 euron oikeudenkäyntimaksu. Tuomioistuinmaksulaissa on erikseen säädetty tapauksista, joissa maksua ei peritä.

Vaasan hallinto-oikeuden

postiosoite: PL 204, 65101 Vaasa
käyntiosoite: Korsholmanpuistikko 43, 4 krs. 65100 Vaasa
puhelinvaihe: 029 56 42780
sähköpostiosoite: vaasa.hao@oikeus.fi

OIKAISUVAATIMUSOHJE

Jos maksuvelvollinen katsoo, että maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, hän voi vaatia siihen oikaisua ympäristöministeriöltä.

Oikaisuvaatimus on toimitettava ympäristöministeriölle kuuden (6) kuukauden kuluessa maksun määräämisestä. Maksun määrääminen tapahtuu päätöksen antopäivänä.

Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava

- oikaisua vaativan nimi, asuinpaikka ja postiosoite
- vaatimus maksun muuttamiseksi
- oikaisuvaatimuksen perustelut

Oikaisuvaatimus on oikaisuvaatimuksen tekijän tai oikaisuvaatimuksen muun laatijan omakätisesti allekirjoitettava. Jos ainoastaan laatija on allekirjoittanut oikaisuvaatimuksen, siinä on mainittava myös laatijan nimi, asuinpaikka ja postiosoite.

Oikaisuvaatimukseen on liitettävä maksun määräämisen perusteena oleva asiakirja alkuperäisenä tai jäljennöksenä.

Omalla vastuullaan oikaisuvaatimuksen voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Postiin oikaisuvaatimus on jätettävä niin ajoissa, että se ehtii perille oikaisuvaatimusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Ympäristöministeriö

postiosoite:	PL 35, 00023 Valtioneuvosto
kirjaamon käyntiosoite:	Aleksanterinkatu 7, Helsinki
puhelinvaihde:	02952 50300
telekopio:	(09) 1603 9320
sähköpostiosoite:	kirjaamo.ym@ymparisto.fi